

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta
Katedra občanského práva a pracovního práva

Radka Bobková

Problematika uplatňování nároků vyplývajících z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě s ohledem na veřejnoprávní předpisy a právní předpisy Evropských společenství.

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Vendula Bryxová

OLOMOUC 2009

Já, níže podepsaná Radka Bobková, autorka diplomové práce na téma *Problematika uplatňování nároků vyplývajících z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě s ohledem na veřejnoprávní předpisy a právní předpisy Evropských společenství*, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc
771 47, Česká Republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma *Problematika uplatňování nároků vyplývajících z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě s ohledem na veřejnoprávní předpisy a právní předpisy Evropských společenství* zpracovala sama pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci dne 21. srpna 2009

.....

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat Mgr. Vendule Bryxové za odborný dohled, cenné připomínky, čas a trpělivost, které mi při zpracování této práce věnovala.

OBSAH

Úvod	7
1 Historický vývoj institutu odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě	9
1.1 Římské právo	9
1.1.1 Odpovědnost za faktické vady	10
1.1.2 Odpovědnost za právní vady	12
1.2 Všeobecný občanský zákoník z roku 1811	13
1.3 ČSR - zákon č. 141/1950 Sb.	14
1.4 ČSSR - zákon č. 40/1964 Sb.	15
2 Prameny právní úpravy prodeje zboží v obchodě	18
2.1 Ústavní základy	18
2.2 Úprava v občanském zákoníku	21
2.2.1 Obecné otázky spotřebitelských smluv	21
2.2.2 Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě	28
2.3 Veřejnoprávní předpisy vztahující se k prodeji zboží v obchodě	32
2.4 Právní úprava ve Velké Británii	33
3 Odpovědnost v občanském právu	35
3.1 Pojem odpovědnosti a její druhy	35
3.2 Odpovědnost za vady	38
3.2.1 Vznik závazku z odpovědnosti za vady	39
4 Odpovědnost za vady při prodeji zboží v obchodě	45
4.1 Obecné otázky	45
4.2 Dělení odpovědnosti za vady	49
4.3 Zákonná odpovědnost za vady	50
4.3.1 Shoda s kupní smlouvou	50

4.3.2	Rozpor s kupní smlouvou	52
4.4	Záruční odpovědnost zákonná (zákonná záruka)	53
4.4.1	Záruční doba	54
4.4.2	Záruční list	58
4.5	Fakultativní (dobrovolná) odpovědnost	59
4.6	Nároky kupujícího z odpovědnosti za vady	61
4.6.1	Nároky kupujícího z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou	61
4.6.2	Nároky kupujícího ze záruční odpovědnosti	62
4.7	Odpovědnost za vady v právu Velké Británie	70
4.7.1	Dělení odpovědnosti za vady	70
4.7.2	Odpovědnost za shodu se smlouvou v době převzetí	71
4.7.3	Nároky spotřebitele při rozporu se smlouvou v době převzetí	74
4.8	Některé zvláštní instituty odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě	75
4.8.1	Doživotní záruka	75
4.8.2	Prodej věci použité	77
4.8.3	Prodej věci se slevou	79
4.8.4	Prodej věcí, které se rychle kazí	81
4.8.5	Vada vzniklá neodbornou montáží	82
5	Uplatňování odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě	83
5.1	Zjištění vady	83
5.2	Uplatnění práva z odpovědnosti za vady u prodávajícího	85
5.2.1	Důvodnost uplatnění práva z odpovědnosti za vady	87
5.2.2	Platné uplatnění práva z odpovědnosti za vady	88
5.2.3	Lhůta pro uplatnění práva z odpovědnosti za vady	90

5.2.4	Místo pro uplatnění reklamace	91
5.2.5	Osoba oprávněná z odpovědnosti za vady	94
5.2.6	Rozhodnutí o reklamaci	98
5.2.7	Nesouhlas kupujícího s vyřízením reklamace	100
5.2.8	Vliv uplatnění práva z odpovědnosti za vady na běh záruční doby	101
5.2.9	Náhrada nákladů	102
5.3	Uplatnění práva zákazníka z odpovědnosti za vady u soudu	105
6	Úprava de lege ferenda	107
6.1	Vnitrostátní úroveň	107
6.2	Komunitární úroveň	108
	Závěr	112
	Použité prameny a literatura	115

Úvod

Kupní smlouva uzavíraná při prodeji zboží v obchodě je jeden z nejčastěji používaných závazkových vztahů. Dá se říci, že průměrný člověk uzavře denně v obchodě alespoň jednu kupní smlouvu. Přestože je prodej v obchodě tak rozšířený, povědomí spotřebitelů o jejich zákonných právech a nárocích v případě výskytu vady již tak rozšířené není. Tato situace tak zvýhodňuje prodávající na úkor kupujících. Ti často snadno přesvědčí kupujícího, že nemá žádná práva a že věc reklamovat nemůže.

Cílem této práce je poskytnout komplexní úpravu odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě, a to nejen s ohledem úpravu soukromoprávní, ale i úpravu veřejnoprávní.

Současná právní úprava zakládá velmi vysokou úroveň ochrany spotřebitele, což je z velké části zapříčiněno harmonizačními snahami Evropských společenství. Přesto však zde můžeme nalézt jisté problematické body, jejichž řešením se tato práce též zabývá.

Vlastní práce je dělena do šesti kapitol. První kapitola obsahuje historický vývoj odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. Druhá kapitola se zabývá zakotvením současné právní úpravy prodeje zboží v obchodě s ohledem na právo Evropských společenství. Třetí kapitola popisuje obecnou úpravu odpovědnosti v občanském právu. Čtvrtá kapitola se již konkrétně zabývá odpovědností za vady při prodeji zboží v obchodě. Pátou stěžejní kapitolou je upravena problematika uplatňování práva z odpovědnosti za vady. V poslední kapitole je zahrnuta právní úprava *de lege ferenda*.

Tato práce se neomezuje pouze na českou právní úpravu, ale s ohledem na členství České republiky v Evropských společenstvích jsou zapracovány i předpisy Evropských společenství a jejich soulad s českým právním řádem. Dále je do textu též zapracována komparace s právní úpravou ve Velké Británii.

Během zpracování této práce, bylo nutné používané právní normy interpretovat prostřednictvím výkladových metod. Jako základní metody výkladu byly použity logické metody (analýza, syntéza, dedukce), dále výklad gramatický i soudní. Taktéž byla použita metoda komparace a to zejména s ohledem na právní úpravu ve Velké Británii.

1 Historický vývoj institutu odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě

Institutu odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě během své existence prošel značnou proměnou. Z historických pramenů je zřejmé, že myšlenka odpovědnosti za vady a z ní vyplývající snaha o ochranu kupujícího jako slabší strany, se uplatňovala velmi pozvolna. Z počátku byla odpovědnost za vady upravena jen obecně. Právní úprava byla založena především na principu, že prodávajícímu náležela většina privilegií a že riziko bylo přeneseno na kupujícího. Postupně však docházelo ke vzniku důkladnější právní úpravy, a také k přenesení většiny rizik na opačnou stranu, tedy na stranu prodávajícího.

1.1 Římské právo

Úprava prodeje zboží v obchodě a odpovědnosti za vady nebyla v římském právu samostatná, ale byla obsažena v rámci úpravy kupní smlouvy.

V nejstarších dobách římské právo obsahovalo pouze omezenou právní úpravu odpovědnosti za vady. Jakékoliv ručení za vady vyplývající z kupní smlouvy, ať již faktické nebo právní, nebylo považováno za smluvní povinnost. „Smlouvou se zakládaly pouze obligační závazky stran, tj. závazek prodatelův odevzdat věc a závazek kupcův zaplatit trhovou cenu, a to od okamžiku, kdy se smlouva stane perfektní, tedy kdy se strany dohodnou na předmětu a jeho ceně. Cena zásadně nemusí odpovídat hodnotě prodávané věci, pravidlo však říkalo, že cena má být spravedlivá. Jedná se o jakousi první „cenovou

regulaci“, jež zakazuje obchodníkům nekalé praktiky při nepřiměřeném zvyšování cen, jež by byla na újmu kupcům. Kupcova povinnost se vyčerpala zaplacením tržové ceny a převzetím koupené věci, kupec musel také prodávajícímu hradit veškeré náklady, které od uzavření smlouvy s prodanou věcí měl. Vzala-li věc náhodou za své, postihovala odpovědnost kupce, i když mu zatím koupená věc nebyla odevzdána (zásada nebezpečí postihuje kupce). Prodávající však odpovídá za každou nedbalost.“¹ Prodávající odpovídal dále v případě, že s kupujícím uzavřel zvláštní garanční úmluvu o své odpovědnosti.

V důsledku rozvoje obchodu došlo ke změně dosavadní právní úpravy a tím k postupnému začleňování odpovědnosti prodávajícího za vady faktické i právní.

1.1.1 Odpovědnost za faktické vady

Faktické vady věci spočívaly v tom, že prodávaná věc neměla vlastnosti, které by obvykle měla mít, dále také neměla vlastnosti kupujícím výslovně vymíněné a také v případě, že prodávající mylně ujistil kupujícího, že věc je bez jakýchkoliv vad. Prodávající tedy neplnil, co plnit slíbil („*id non fecit, quod facere promisit*“).

Původně prodávající neodpovídal za vady zjevné ani skryté, veškerá odpovědnost spočívala na kupujícím. Později se institut odpovědnosti začal dále rozvíjet, především díky **prétorovi a kurilským aedilům**². Prodávající se stal odpovědným

¹ HULVA, Tomáš. *Ochrana spotřebitele*. Praha : ASPI, 2004. s. 22-23.

² Pojem **praetor** pochází od *praeire* (jít v před) a znamená velitel, náčelník. Hlavní funkcí praetora byl výkon soudnictví v civilních sporech mezi občany. Praetor měl tzv. *imperium* (vládnoucí a nařizovací moc) a v rámci něj měl jurisdikční pravomoc.

Kurulští aedilové měli stejně jako praetor jurisdikční pravomoc, měli právo přijímat edikty zejména ve věcech odpovědnosti za fyzické vady otroků a dobytka při prodeji na trhu. (Blíže BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy římského práva*. Bratislava : MANZ, 1997. s. 35-49.)

za skryté vady věci. Tato odpovědnost byla upravena jak v rámci *ius civile*, tak i v rámci *ius honorum*³.

Ius civile upravovalo několik možností ochrany kupujícího. Jednalo se o *actio de modo agri*, *actio ex stipulatu*, *actio empti*.⁴ **Action de modo agri** byla žaloba o velikosti pozemku, kterou směl kupující využít v případě, že od prodávajícího koupil pozemek, jehož skutečná rozloha neodpovídala rozloze smluvené. Na jejím základě mohl kupující požadovat zaplacení dvojnásobku ceny chybějící části pozemku.

Kupující dále mohl uplatnit **action ex stipulatu**, a to v případě, že prodávající poskytl kupujícímu tzv. *promissum* neboli garanční stipulaci, tedy že mu slíbil, že věc bude mít určité vlastnosti a následně se ukázalo, že věc tyto vlastnosti nemá.

Poslední možností byla **actio empti**. Tuto žalobu kupující využil v případě, kdy byl prodávajícím výslovně ujištěn o určitých vlastnostech věci, ale následně se ukázalo, že věc tyto vlastnosti nemá, taktéž v případě, kdy prodávající věděl, že věc má vady, ale kupujícího o nich neinformoval. Kupující tak mohl žalovat na náhradu škody, snížení kupní ceny i náhradu ušlého zisku.

V rámci **ius honorum** vznikly na ochranu kupujícího dvě žaloby, byla to *actio redhibitoria* (žaloba na zrušení) a *actio quanti minoris* (žaloba na menší rozsah). **Actio redhibitoria** se použila v případě, kdy kupující požadoval vrácení kupní ceny. Žaloba mohla být použita do šesti měsíců od uzavření smlouvy. **Actio quanti minoris** použil kupující, pokud požadoval od prodávajícího slevu z kupní ceny. Podmínkou pro uplatnění této žaloby bylo uplynutí lhůty pro použití *actio redhibitoria*.

³ **Ius civile**, neboli právo občanské, toto právo platilo původně pouze pro římské občany (*princip personalitatis*), později se však rozšířilo na všechny občany nacházející se na státním území Říma (*princip territorialitatis*).

Ius honorum (úřednické právo) je právo tvořené *praetorem* při výkonu jeho soudní jurisdikce. (Blíže BLAHO, K., REBRO, P. *Římské právo*. Bratislava : MANZ, 1997. s. 51-53.)

⁴ Podrobněji BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy římského práva*. Bratislava : MANZ, 1997. s. 349-355.

K *actio quanti minoris* se však vázala prekluzivní lhůta v délce jednoho roku od uzavření smlouvy. *Ius honorum* nařizovalo prodávajícímu, aby informoval o všech faktických vadách, které věc měla, pokud tak neudělal, mohl kupující použít výše uvedené žaloby.⁵

Klasické římské právo rozvinulo institut odpovědnosti natolik, že se odpovědnost prodávajícího za vady stala *naturalií negotii* kupní smlouvy a k jejímu vynucení bylo možné použít obecnou žalobu z kupní smlouvy (**actio empti**).⁶

1.1.2 Odpovědnost za právní vady

Základní povinností prodávajícího je umožnit kupujícímu ničím nerušené užívání koupené věci. „Kupec nemusí ke koupené věci nabýt vlastnické právo, stačí, když je mu garantováno „*rem habere licere*“, tj. když má jistotu, že se nenajde nikdo, kdo by mu věc evinkoval, to znamená pořadem práva (vítězstvím na soudě) odebral, ani kdo by si k věci připisoval nějaké věcné právo, o kterém by kupec od prodávatele nevěděl.“⁷ Odpovědnost za evikci se původně na prodávatele vymáhala zvláštní stipulací na pokutu ve výši dvojnásobku tržové ceny, později se stal tento závazek vynutitelný přímo **actione empti** - žalobou ze smlouvy tržové.

⁵ BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy římského práva*. Bratislava : MANZ, 1997. s. 213.

⁶ Blíže: BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy římského práva*. Bratislava : MANZ, 1997. s. 349-354 a BLAHO, K., REBRO, P. *Římské právo*. Bratislava : MANZ, 1997. s. 288-293.

⁷ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 2. vydání. Praha : C.H.Beck, 1995. s. 252.

1.2 Všeobecný občanský zákoník z roku 1811

Všeobecný občanský zákoník (**Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für gesammten deutschen Erbländer österreichischen Monarchie**)⁸ byl vyhlášen císařským patentem dne 1. června 1811 pod číslem 946/1811 Sb. z. s. Účinnost zákona nastala ke dni 1. ledna 1812. Tento zákon se vztahoval na všechny země spadající do rakouského císařství, krom Zemí koruny uherské. Po rozpadu Rakouska - Uherska byl ABGB převzat na základě recepční normy č. 11/1918 Sb.⁹ do československého právního řádu v nezměněné podobě. Jeho součástí byl až do roku 1950, kdy byl přijat zákon č. 141/1951 Sb. občanský zákoník.

„ABGB vycházel z existence právního dualismu a konstruoval zákoník jako obecný zákoník občanský, jako základní kodex soukromého práva, jehož úkolem je shrnout hlavní masu pravidel vztažených k soukromým právním záležitostem společným všem osobám a také k osobám vůbec, k právním jednáním vůbec a k věcem vůbec.“¹⁰

Zákoník byl tvořen 1502 paragrafy rozdělenými na úvod a další tři díly.¹¹ Problematikou odpovědnosti za vady se zabýval druhý díl nazvaný „o právu k věcem“, a to ve svých obecných ustanoveních týkajících se závazkových vztahů v § 922 - § 933. ABGB neobsahoval speciální úpravu odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě, proto se vždy použila obecná úprava odpovědnosti za vady.

Odpovědnost za vady byla v ABGB upravena jako institut **ručení ze správy**. Právní úprava spočívala na principu: kdo za úplatu přenechá věc jinému, odpovídá za to, že daná věc má

⁸ Dále jen „ABGB“

⁹ Zákon Národního výboru československého č. 11/1918 Sb., ze dne 28. října 1918, o zřízení samostatného státu československého.

¹⁰ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku - str. 2.

¹¹ Úvod se zabýval pojmem občanské právo, dále výkladem tohoto zákona a jeho trváním. První díl byl nazván „ O právu osobním“, do něho spadaly otázky osobních práv, manželství, rodiny. Druhý díl „O právu k věcem“ upravuje otázky věcných práv, osobních práv k věcem (do tohoto dílu spadaly závazkové právní vztahy). Třetí díl obsahoval společná ustavení pro práva osobní a věcná.

vlastnosti obvyklé nebo výslovně vymíněné a že tuto věc lze užívat způsobem obvyklým nebo způsobem určeným ve smlouvě.

V souvislosti s ručením ze správy ABGB rozděluje vady na odstranitelné a neodstranitelné. Pokud má věc vadu, kterou nelze odstranit a tato vada brání řádnému užívání věci, může se strana oprávněná domáhat zrušení smlouvy. Pokud se jedná o vadu, která nebrání řádnému užívání věci nebo pokud tuto vadu lze odstranit, může se oprávněný domáhat buď přiměřené slevy z ceny, opravy nebo doplnění toho co chybí. Pokud se jedná o zaviněnou škodu, odpovídá prodávající vždy a kupující má navíc nárok na náhradu ušlého zisku.

Institut správy však nelze použít v případě, že se jedná o vady zjevné nebo vady, které lze zjistit z veřejných knih, výjimkou je případ, kdy vada byla lstivě zamlčena nebo bylo prodávajícím výslovně tvrzeno, že je věc bez vad. Dále nelze správy užít v případě, že se jí kupující výslovně vzdal.

Pro uplatnění nároku ze správy je stanovena prekluzivní lhůta, která činí u prodeje věcí nemovitých tři roky, u věcí movitých šest měsíců a u zvířat šest týdnů. Tato lhůta začíná běžet ode dne dodání věci.

1.3 ČSR - zákon č. 141/1950 Sb.

Občanský zákoník z roku 1950, někdy též nazývaný *střední kodex*, je dalším významným mezníkem v řadě kodifikací občanského práva. Tento zákon byl přijat Národním shromážděním 25. října 1950 a byl vyhlášen pod číslem 141/1950 Sb. Účinnost zákona nastala dnem 1. ledna 1951.¹²

Odpovědnost za vady byla upravena ve čtvrté části nazvané „právo závazkové“, v obecných ustanoveních týkajících se

¹² Občanský zákoník byl rozdělen do šesti částí - úvodní ustanovení (§ 1 - § 3), obecná ustanovení (§ 4 - § 99), práva věcná (§ 100 - § 210), práva závazková (§ 211 - § 508), právo dědické (§ 509 - § 561), ustanovení přechodná a závěrečná (§ 562 - § 570).

závazků (§ 225 a násl.). Opět zde neexistovala speciální úprava odpovědnosti vztahující se přímo k prodeji zboží v obchodě. Ustanovení § 225 a násl. se vztahovala nejen na odpovědnost za vady, které měla věc v době plnění, ale existovala zde i možnost, že se prodávající navíc písemně zavázal k odpovědnosti za vady, které se na věci vyskytnou v průběhu předem stanovené doby.

Podmínkou pro uplatnění práva z odpovědnosti za vady bylo oznámení vady prodávajícímu bez zbytečného odkladu poté, co bylo možné věc prohlédnout. Pokud se jednalo o vadu, kterou nebylo možno tímto způsobem zjistit, případně o vadu, kterou prodávající zatajil, musela být oznámena prodávajícímu ve lhůtách pro podání žaloby z odpovědnosti za vady. Lhůty pro podání žaloby u soudu byly upraveny § 235, a to v délce jednoho roku u nemovitých věcí, šesti měsíců u movitých věcí a šesti týdnů u zvířat. Pokud se jednalo o podvodné jednání ze strany prodávajícího, byla tato lhůta prodloužena na dobu tří let.

Úprava v občanském zákoníku byla v oblasti odpovědnosti za vady následně doplněna ještě vládním nařízením č. 37/1953 Sb. o způsobu a lhůtách reklamací, dále vyhláškou ministerstva vnitřního obchodu č. 218/1954 Ú.l. o jednotném vedení knihy přání a stížností v maloobchodních prodejnách a závodech společného stravování.

1.4 ČSSR - zákon č. 40/1964 Sb.

Jako reakci na měnící se poměry socialistické společnosti bylo dne 8. prosince 1960 vydáno usnesení Ústředního výboru Komunistické strany Československa o vypracování nového občanského zákoníku. V důsledku tohoto usnesení byl následně 26. února 1964 vydán nový občanský zákoník pod číslem 40/1964 Sb., jehož účinnost nastala ke dni 1. dubna 1964.

Ve své původní podobě byl občanský zákoník tvořen preambulí, dále úsekem věnovaným zásadám občanskoprávních vztahů a zbývající úsek obsahoval 512 paragrafů rozdělených do osmi částí. Občanský zákoník chápe prodej zboží v obchodě jako samostatný institut, na rozdíl od předchozích právních úprav, kdy byl vždy součástí úpravy kupní smlouvy. Došlo zde tedy k oddělení závazkových právních vztahů mezi jednotlivci na jedné straně a mezi organizacemi na straně druhé a závazkových právních vztahů vznikajících mezi jednotlivci navzájem.

Prodej zboží v obchodě a odpovědnost za vady prodané věci upravovala část čtvrtá, nazvaná „Služby“, hlava druhá v § 239 a násl. Běžná kupní smlouva byla upravena v části páté, nazvané „Práva a povinnosti z jiných právních úkonů“, v hlavě druhé „Jiné smlouvy“, oddíl čtvrtý „Koupě a výměna“, v § 399 - § 406 občanského zákoníku. „Ze zařazení v systematice občanského zákoníku je tedy zcela evidentní, že úprava závazkových právních vztahů mezi občany nepožívala takové právní ochrany jako závazkové právní vztahy mezi občany a organizacemi - jednoduše se to neslučovalo s tehdejší ideologií.“¹³

Občanský zákoník zde rozlišoval mezi vadami věci při převzetí a vadami, které se vyskytly po převzetí věci v záruční době. Délka záruční doby byla stanovena podle povahy věci. Obecná záruční lhůta byla šest měsíců, pokud šlo o prodej potravinářského zboží, vztahovala se na něj lhůta v délce osmi dnů, na prodej krmiv tři týdny a na prodej zvířat šest týdnů. Záruční lhůtu bylo možné také smluvně rozšířit.

V případě nároků při uplatňování odpovědnosti za vady zákon rozlišoval vady odstranitelné a vady neodstranitelné. Pokud se jednalo o vadu odstranitelnou, měl kupující nárok na její bezplatné, včasné a řádné odstranění. Vada musela být odstraněna ve lhůtě stanovené krajským národním výborem.

¹³ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Civilní kodexy 1811-1950-1964*. Brno : Doplněk, 1993. s. 475.

Jestliže předmět, u něhož se vada vyskytla, ještě nebyl kupujícím použit, mohl místo odstranění vady požadovat výměnu věci nebo její součásti za novou. V případě výskytu vady neodstranitelné, která bránila tomu, aby věc mohla být užívána jako věc bez vady, mohl kupující uplatnit právo na výměnu věci nebo právo na zrušení smlouvy. Shodná práva měl kupující i v případě, že se vada vyskytla po opravě opakovaně nebo v případě, že se na věci vyskytlo několik vad současně. Práva z odpovědnosti za vady mohl kupující nárokovat buď přímo u prodávajícího, nebo u osoby uvedené v záručním listě jako osoba určená k opravě.

Původní znění zákona č. 40/1964 Sb. prošlo postupem času mnoha změnami, které se však institutu prodeje zboží v obchodě téměř nedotkly. První významnější změna nastala až v důsledku přijetí zákona č. 509/1991 Sb. ze dne 5. listopadu 1991, kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Tento zákon reagoval na změny politické a hospodářské situace vzniklé po roce 1989.¹⁴ V jeho důsledku došlo k přesunutí institutu prodeje zboží v obchodě do osmé části občanského zákoníku, týkající se závazkových právních vztahů.

Další změny pak nastaly v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie.

¹⁴ Zákon upravuje změny zejména v oblasti vlastnického práva, zastoupení, právnických osob a především v oblasti závazkového práva.

2 Prameny právní úpravy prodeje zboží v obchodě

2.1 Ústavní základy

Ústavní základy institutu prodeje zboží v obchodě můžeme nalézt v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů¹⁵ a také v usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů¹⁶.

Ustanovení těchto zákonů upravují obecně ústavní základy pro ochranu spotřebitele, některá z nich lze vztáhnout i na prodej zboží v obchodě.

„Ústava ČR představuje základ zejména pro:

- a) mezinárodní aspekty práva ochrany spotřebitele
- b) státní správu
- c) organizaci soudnictví a garanci soudní ochrany“¹⁷

Ad a) Mezinárodní aspekty práva ochrany spotřebitele obsahuje článek 10 Ústavy ČR. V něm je zakotvena všeobecná inkorporační norma podle níž *vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.* Z tohoto článku vyplývá, že mezinárodní smlouvy, které splňují podmínky v něm uvedené, mají stejnou sílu jako zákon, ale v případě, že se mezinárodní smlouva a zákon dostanou do rozporu, použije se přednostně mezinárodní smlouva.

¹⁵ Dále jen „Ústava ČR“

¹⁶ Dále jen „LZPS“ nebo „Listina základních práv a svobod“

¹⁷ HULVA, Tomáš. *Ochrana spotřebitele*. Praha : ASPI, 2004. s. 58.

Jako příklad lze jmenovat Úmluvu OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží¹⁸ anebo Úmluvu o promlčení při mezinárodní koupi zboží¹⁹.

Ad b) Obecná úprava státní správy je obsažena v hlavě třetí „moc výkonná“ Ústavy ČR. Důležitý je zejména článek 79, který ve svém prvním odstavci²⁰ upravuje vznik ministerstev a jiných správních úřadů. Co se týče otázky prodeje zboží v obchodě, patří mezi nejdůležitější jiné správní úřady zejména Česká obchodní inspekce, živnostenské úřady, Státní zemědělská a potravinářská inspekce a další. Článek 79 dále ještě ve svém třetím odstavci²¹ upravuje normotvornou pravomoc těchto orgánů.

Ad c) Dalším aspektem je organizace soudnictví a garance soudní ochrany. Tato otázka je upravena v hlavě čtvrté „moc soudní“ Ústavy ČR. Dle článku 90 jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Soudní ochrana je zajištěna prostřednictvím nezávislých a nestranných soudů. Výše uvedené zakládá právo spotřebitele obrátit se na příslušný soud v případě, že jeho nárok z odpovědnosti za vady není u prodávajícího uspokojen.

¹⁸ Tato úmluva byla přijata v roce 1980 na diplomatické konferenci ve Vídni (též označovaná jako Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží). Důvodem pro přijetí úmluvy byla snaha o sjednocení právní úpravy kupních smluv uzavřených mezi subjekty, kteří nemají sídlo na území téhož státu. ČSFR ratifikovala tuto úmluvu dne 5. března 1990. Publikována byla pod číslem 160/1991 Sb. Po vzniku České republiky došlo s účinností ke dni 1. lednu 1993 k sukcesi práv a závazků bývalé ČSFR a tím se Česká republika stala smluvní státem této úmluvy.

Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží obsahuje 101 článek, které jsou rozděleny do 4 částí. První část „Předmět úpravy a obecná ustanovení“ (čl. 1 - čl. 13), druhá část „Uzavírání smlouvy“ (čl. 14 - čl. 24), třetí část „Koupe zboží“ (čl. 25 - čl. 88), čtvrtá část „Závěrečná ustanovení“ (čl. 89 - čl. 101).

¹⁹ Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží byla přijata roku 1974 v New Yorku, v našem právním řádu je publikována pod č. 123/1988 Sb.

²⁰ Čl. 79 odst. 1: „Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem.“

²¹ Čl. 79 odst. 3: „Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.“

V **listině základních práv a svobod** můžeme nalézt několik dalších aspektů ochrany spotřebitele. Mezi nejdůležitější patří ustanovení článku 20, jenž upravuje právo svobodně se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích²², na jehož využití lze poukázat v souvislosti s existencí sdružení chránící práva spotřebitelů. Mezi nejznámější se řadí Sdružení obrany spotřebitelů (SOS)²³ či Občanského sdružení spotřebitelů TEST²⁴. Dále článkem 26²⁵ je zajištěno právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Tento článek je významný z hlediska vzniku druhého subjektu vztahu spotřebitel - dodavatel. Bez druhého subjektu by ochrana spotřebitele ztrácela svůj význam. V článku 31 je zakotveno právo na ochranu zdraví, které lze využít zejména v souvislosti s právem spotřebitele požadovat bezpečný výrobek, který neohrožuje jeho zdraví. Na závěr je třeba zmínit článek 36 upravující právo každého domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu.

²² Čl. 20 odst. 1: „Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“

²³ Sdružení obrany spotřebitelů o.s. je nezisková organizace, která vznikla 1. února 1993 v Ostravě, od roku 1999 má své sídlo v Praze. V dnešní době má SOS zastoupení ve všech regionech v České republice a provozuje Spotřebitelská informační centra v každém kraji. Hlavním cílem tohoto občanského sdružení je ochrana práv a oprávněných zájmů spotřebitelů a to zejména prostřednictvím poskytování bezplatných rad. (podrobněji viz www.spotrebitele.info)

²⁴ Občanské sdružení spotřebitelů TEST je nezisková organizace, která byla založena v roce 1992. Hlavním úkolem je poskytování rad a ochrany spotřebitelům. Od svého založení vydává pravidelně každý měsíc časopis TEST, na jehož stránkách publikuje testy různých výrobků nabízených spotřebitelům. (podrobněji viz www.dtest.cz)

²⁵ Čl. 26 odst. 1: „Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.“

2.2 Úprava v občanském zákoníku

2.2.1 Obecné otázky spotřebitelských smluv

Před tím, než se tato práce bude věnovat konkrétním ustanovením, týkajících se prodeje zboží v obchodě, je třeba zmínit několik poznámek ohledně obecné úpravy spotřebitelských smluv v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů²⁶.

Institut spotřebitelských smluv byl do našeho právního řádu zaveden zákonem **č. 367/2000 Sb.**²⁷, kterým byly implementovány směrnice Rady č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, ze dne 5. dubna 1993, směrnice Rady 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, ze dne 20. prosince 1985 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ze dne 20. května 1997. Zákon byl předložen Poslanecké sněmovně dne 16. prosince 1999 a projednával se jako sněmovní tisk č. 465.

Následně byla úprava spotřebitelských smluv doplněna ještě zákonem **č. 135/2002 Sb.**²⁸, kterým se implementovala směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES o ochraně nabyvatelů ve vztahu k některým aspektům smluv o nabytí práva k užívání nemovitosti na časový úsek - *time-sharing* a zákonem **č. 480/2004 Sb.**²⁹, který implementuje směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech

²⁶ Dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“

²⁷ Zákon č. 367/2000 Sb. ze dne 14. září 2000, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů. Účinnost zákona nastala ke dni 1. ledna 2001.

²⁸ Zákon č. 135/2002 Sb. ze dne 15. března 2002, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Účinnost zákona nastala ke dni 1. července 2002, s výjimkou čl. I bodu 2, pokud jde o § 64 odst. 2 a § 65, které nabyly účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.

²⁹ Zákon č. 480/2004 Sb., ze dne 29. července 2004, o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů.

služeb informační společnosti, zejména elektronickém obchodu na vnitřním trhu. Jako poslední je třeba uvést směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku. Tato směrnice byla implantována zákonem č. 56/2006 sb.³⁰

V důsledku implementace výše uvedených směrnic byla do občanského zákoníku vložena nová hlava pátá části první zahrnující ustanovení § 51a - § 65. Jedna z posledních významných novelizací byla následně provedena zákonem č. 36/2008 sb., ze dne 17. ledna 2008³¹, v jehož důsledku došlo k zapracování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu.

Hlavu pátou občanského zákoníku lze rozdělit na dvě části. Část obsahující obecnou úpravu spotřebitelských smluv, jde o § 51a, § 52, § 55, § 56. Zbylá část obsahuje úpravu zvláštních otázek ochrany spotřebitele, jedná se o úpravu smluv uzavřených pomocí prostředků komunikace na dálku (tzv. distanční smlouvy)³², dále o smlouvy uzavřené mimo prostory obvyklé k podnikání (tzv. smlouvy uzavřené mimo provozovnu)³³ a zvláštní ustanovení o ochraně spotřebitele při uzavírání smlouvy o užívání budovy nebo její části na časový úsek (tzv. time - sharing)³⁴.

§ 55 OZ upravuje generální klauzuli ochrany spotřebitele. Podle něj se žádné smluvní ujednání stran nemůže odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zároveň svých zákonem daných práv nemůže vzdát a nemůže ani jinak smluvně

³⁰ Zákon č. 56/2006 Sb., ze dne 2. února 2006, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Zákon č. 36/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³² § 53 - § 54d OZ

³³ § 57 OZ

³⁴ § 58 a násl. OZ

zhoršit své postavení, takový úkon by byl neplatný. V souvislosti s neplatností úkonu vzniká otázka, zda se jedná o neplatnost relativní nebo absolutní. Řada autorů mezi nimi i kolektiv autorů pod vedením profesora Eliáše, který vypracoval komentář k občanskému zákoníku³⁵, se přiklání k názoru, že jde o neplatnost relativní³⁶. Svá tvrzení odůvodňují odkazem na § 40a OZ, který obsahuje výčet relativně neplatných ustanovení OZ, mezi nimi je i celý § 55 OZ. Někteří další autoři zastávají názor, že v tomto případě se jedná o neplatnost absolutní, protože ustanovení § 55 odst. 1 OZ má kogentní povahu. Odchýlení se od kogentní normy je dle § 39 OZ absolutně neplatné. Jako nejvhodnější se jeví přiklonit se k prvnímu názoru, tedy že se jedná o neplatnost relativní. Odůvodnění vychází z § 40a OZ, v němž je jasně stanoveno, že ustanovení § 55 OZ jsou neplatná relativně. Z výslovného odkazu § 55 odst. 2 OZ na § 40a OZ nelze dovodit, že by se relativní neplatnost vztahovala pouze na druhý odstavec.

Ustanovení § 55 OZ dále obsahuje obecné interpretační pravidlo vztahující se ke spotřebitelským smlouvám. Jde o interpretační pravidlo, které je speciální k obecnému interpretačnímu pravidlu pro výklad právních úkonů v § 35 odst. 2 a 3. OZ, použije se tedy přednostně. Toto pravidlo stanoví, že v pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější. Je-li možné problém vykládat dvěma způsoby, použije se vždy výklad, který je pro spotřebitele vhodnější, příznivější. Je otázkou, zda v případě existence více než dvou možných výkladů, postačuje použití některého z příznivějších

³⁵ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 376 a násl.

³⁶ Shodně i profesor Švestka. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 1 - 459. Komentář.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 486.

výkladů nebo musí být použit výklad nejpříznivější ze všech daných výkladů. Toto však občanský zákoník dále neřeší.

Dalším ustanovením je § 56, který ve svém odstavci 1 obsahuje zákaz ujednání spotřebitelských smluv, která jsou v rozporu s požadavkem dobré víry a tím způsobují nerovnováhu na právech a povinnostech spotřebitele a dodavatele. Ustanovení odstavce 3 pak obsahuje demonstrativní výčet těchto zakázaných smluvních ujednání (např. ujednání, která vylučují nebo omezují odpovědnost dodavatele za jednání či opomenutí, kterým byla spotřebiteli způsobena smrt či újma na zdraví; která opravňují dodavatele odstoupit od smlouvy bez smluvního či zákonného důvodu a spotřebitele nikoli; která dovolují dodavateli jednostranně změnit smluvní podmínky bez důvodu sjednaného ve smlouvě a další). Tato nepřípustná ujednání jsou relativně neplatná, považují se tedy za platná do té doby, než se spotřebitel dovolá jejich neplatnosti.³⁷

Spotřebitelská smlouva není zvláštní druh smlouvy, který by existoval vedle ostatních smluv uvedených v občanském zákoníku. Pokud v jakékoliv smlouvě vystupují proti sobě spotřebitel a dodavatel, jde o smlouvu spotřebitelskou. Na ni se pak použijí nejen ustanovení upravující konkrétní typ smlouvy, ale navíc se použijí i ustanovení hlavy páté části první občanského zákoníku. „Úprava spotřebitelských smluv je použitelná vždy, jestliže občanský zákoník je použitelný alespoň subsidiárně, ledaže z občanského zákoníku či zvláštního zákona vyplývá něco jiného. Není podstatné označení smlouvy. Spotřebitelskou smlouvou mohou být i nepojmenované smlouvy.“³⁸ Úprava spotřebitelských smluv dopadá i na smluvní

³⁷ § 55 odst. 2 OZ

³⁸ Oproti dnešní úpravě občanský zákoník do 8. března 2006 (nabytí účinnosti zákona č. 56/2006 Sb., ze dne 2. února 2006, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) považoval za spotřebitelské smlouvy pouze smlouvy upravené v části osmé občanského zákoníku (§ 52 odst. 1).

typy upravené ve zvláštních předpisech, např. zákon o pojistné smlouvě.“³⁹

Spotřebitelskou smlouvou může být tedy smlouva kupní, smlouva o dílo, případně jiné smlouvy, za podmínky, že jejich smluvními stranami jsou **spotřebitel** a na druhé straně **dodavatel**.⁴⁰

a, spotřebitel

V českém právním řádu existuje několik legálních definic pojmu spotřebitel, které se od sebe částečně liší. Tyto definice můžeme rozdělit do dvou základních skupin – definice pozitivní a definice negativní. Základní definici obsahuje občanský zákoník v § 52 odst. 3, spotřebitele chápe jako **osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti**. „Definice je platná jak v soukromém právu, tak i v právu veřejnému. Každé další vymezení spotřebitele je ustanovením speciálním.“⁴¹

Další definici, tentokrát pozitivní, je možné najít v § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 642/1992 Sb., ze dne 16. prosince 1992, o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů⁴², který chápe spotřebitele jako **fyzickou nebo právnickou osobu, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami**. Z výše uvedeného jsou patrné jisté odlišnosti definic. Proto je nutné odlišit použití obou definic. Definice podle zákona o ochraně spotřebitele se použije výlučně na vztahy upravené tímto zákonem (použití v jiných případech je možné pouze v případě že právní předpis přímo odkáže na tuto definici), definice uvedená v občanském zákoníku se užije na vztahy upravené v občanském zákoníku, na občanskoprávní vztahy se

³⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 1 - 459. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 1597.

⁴⁰ § 52 OZ

⁴¹ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 1. svazek, § 1 - 487. Praha : Linde, 2008. s. 321.

⁴² Dále jen „ZOS“ nebo „zákon o ochraně spotřebitele“.

může použít i jiná definice než uvedená v občanském zákoníku, ale pouze ze předpokladu, že existuje odkaz na tuto právní normu.

Pro demonstraci rozdílnosti obou výše uvedených definic lze uvést příklad, který uvádí prof. Švestka v komentáři občanského zákoníku: „Podnikatel, který si například pořizuje v souvislosti se svou podnikatelskou činností vybavení své kanceláře, spotřebitelem podle občanského zákoníku nebude, zatímco veřejnoprávní ochrana v podobě zákona na ochranu spotřebitele se na něj vztahovat bude“.

Další definice spotřebitele můžeme ještě nalézt např. v § 54a odst. 4 písm. b) OZ⁴³, zákoně o spotřebitelském úvěru⁴⁴ (negativní definice) a zákoně o elektronických komunikacích⁴⁵ (pozitivní vymezení).

V souvislosti s definicí spotřebitele v občanském zákoníku vzniká otázka, zda má být za spotřebitele považována fyzická osoba nebo i osoba právnická. Občanský zákoník tento problém nijak neřeší, proto je nutné hledat řešení pomocí výkladu. Stěžejním pojmem definice je „osoba“, použijeme-li gramatický výklad tohoto pojmu, dojdeme k závěru, že spotřebitelem může být fyzická i právnická osoba.⁴⁶ Pokud zákonodárce požaduje, aby se v určitých případech považovala

⁴³ „Spotřebitelem je fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.“

⁴⁴ Zákon č. 321/2001 Sb., ze dne 17. srpna 2001, o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“). Ten definuje spotřebitele v § 2 písm. b) tak, že „spotřebitelem je fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti a v jejíž prospěch je spotřebitelský úvěr sjednáván“.

⁴⁵ Zákon č. 127/2005 Sb., ze dne 22. února 2005, o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o elektronických komunikacích“). Spotřebitel je definován v § 2 písm. d) jako „každá fyzická osoba, která využívá nebo žádá veřejně dostupnou službu elektronických komunikací pro účely mimo rámec její podnikatelské činnosti“.

⁴⁶ Shodně i Markéta Selucká in ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. svazek, § 1 - 487.* Praha : Linde, 2008. s. 321 a násl.

za spotřebitele pouze osoba fyzická, stanovuje pro tyto případy definice speciální (např. § 54a odst. 4 písm. b OZ, § 2 písm. b zákona o spotřebitelském úvěru, § 2 písm. d zákona o elektronických komunikacích). Naproti tomu řada autorů se přiklání k názoru, že spotřebitel dle definice v OZ by měl být vykládán pouze jako osoba fyzická.⁴⁷ Jako odůvodnění svého tvrzení odkazují na znění směrnic Evropských společenství a judikaturu Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“).

Ovšem ani právo Evropských společenství (dále jen „ES“) není zcela jednotné v definici spotřebitele. Ve většině případů se však přiklání k názoru, že spotřebitelem může být pouze fyzická osoba⁴⁸. Toto tvrzení potvrdil i Evropský soudní dvůr v případě C-541 a 542/99 *Cape Snc. v. Idealservice Srl* a *Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl*.

b, dodavatel

Druhým subjektem spotřebitelské smlouvy je dodavatel, jeho legální definici najdeme opět v § 52 odst. 2: „Dodavatelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti“.

Na spotřebitelské smlouvy se vztahují nejen ustanovení hlavy páté občanského zákoníku, ale i obecná ustanovení občanského zákoníku týkající se právních úkonů (např. otázky neplatnosti právního úkonu dle § 39, § 49, § 49a).

⁴⁷ Srov. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 430 a násl.; TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 19 a násl.; PIPKOVÁ, Hana. *Ochrana spotřebitele ve vztahu ke komunitárnímu právu. Právní rádce*, 2005. č. 8, s. 11.

⁴⁸ Srov. směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží, směrnice Rady č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

2.2.2 Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě

Prodej zboží v obchodě je v současné době upraven občanským zákoníkem, a to konkrétně v části osmé závazkové právo, hlavě druhé „Kupní a směnná smlouva“, oddílu čtvrtém nazvaném „Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě“. K této úpravě přistupuje ještě obecná úprava kupní smlouvy v § 588 - 600 OZ a dále ustanovení týkající se spotřebitelských smluv v § 52 a násl. OZ. Ustanovení o prodeji zboží v obchodě mají převážně kogentní povahu, neboť chrání spotřebitele jako slabší stranu ve vztahu k profesionálnímu prodejci.

Institut prodeje zboží v obchodě je speciální případ kupní smlouvy pokud fyzická osoba nebo právnická osoba prodává zboží jako podnikatel v rámci své podnikatelské činnosti. V tomto případě, se použijí obecná ustanovení o kupní smlouvě, ale také i ustanovení § 613 - § 627. Tato speciální úprava zpřísňuje především odpovědnost za vady věci a také do jisté míry omezuje smluvní volnost jednotlivých stran.

„Pro závazkový právní vztah z prodeje zboží v obchodě je charakteristické, že:

- a) jako prodávající může vystupovat pouze fyzická nebo právnická osoba, která je podnikatelem a která prodává zboží v rámci své podnikatelské činnosti;
- b) jako kupující může vystupovat jen fyzická nebo právnická osoba, která kupuje výrobky za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky.“⁴⁹

Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě se vztahují na všechny smlouvy, v nichž vystupuje prodávající jako podnikatel a kupující jako spotřebitel.

Občanský zákoník neobsahuje vlastní definici podnikatele, proto se vychází z definice uvedené v § 2 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších

⁴⁹ ŠVESTKA, J., ŠKÁRKOVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-480. Komentář*. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 1596.

předpisů.⁵⁰ Podnikatelem je osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského⁵¹ či jiného oprávnění podle zvláštních předpisů a také osoba, která provozuje zemědělskou výrobu podle zvláštního právního předpisu.

Podnikáním rozumíme soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.⁵² Zvláštní situace může nastat v případě, že se bude jednat o neoprávněné podnikání osoby prodávající zboží. Na tyto případy pamatuje zákon o ochraně spotřebitele, který ve svých společných a závěrečných ustanoveních v § 27 stanoví, že „povinnosti prodávajících, výrobců, dovozců nebo dodavatelů mají i osoby, které provozují svoji činnost bez příslušného oprávnění“. Dále může také nastat situace, kdy osoba jedná bez příslušného oprávnění, v tomto případě nejde o podnikání, stranami vzniklé smlouvy by byly dvě fyzické osoby (nepodnikatelé) a v tomto případě by se smlouva řídila obecnými ustanoveními o kupní smlouvě. V této situaci by však byl kupující značně znevýhodněn, proto „hranici mezi tím, kdy jde o neoprávněné podnikání, při němž je spotřebiteli – kupujícímu prodávána věc a které se posuzuje jako prodej zboží v obchodě a mezi prostou kupní smlouvou, kdy na obou stranách jsou osoby nepodnikatelé, je nutno vykládat s ohledem na podanou materiální definici podnikání“.⁵³ V každém jednotlivém případě, se bude zkoumat, zda osoba vykonávala soustavnou činnost samostatně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku či nikoliv.

Zákon nestanovuje, že použitelnost těchto ustanovení je omezena pouze na prodej zboží v obchodních prostorách

⁵⁰ Dále jen „obchodní zákoník“ nebo „ObchZ“.

⁵¹ Živnostenským oprávněním je živnostenský list nebo koncesní listina.

⁵² § 2 odst. 1 ObchZ

⁵³ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. 2. svazek, § 488–880. Praha : Linde, 2008. s. 1802.

(tzv. kamenných obchodech), jak by z názvu logicky vyplývalo. Z tohoto důvodu lze tato ustanovení použít i na všechny ostatní vztahy, při nichž prodávající v rámci své podnikatelské činnosti prodává zboží spotřebitelům, tedy nejen v provozovně (prodejna, stánek, pojízdná prodejna), mimo provozovnu, ale při uzavření kupní smlouvy přes internet. Zákon však v těchto situacích poskytuje spotřebiteli ještě vyšší ochranu, tím že obsahuje speciální ustanovení týkající se distančních smluv⁵⁴ a smluv uzavřených mimo provozovnu⁵⁵.

Právní úprava prodeje zboží v obchodě byla z velké části novelizována v důsledku harmonizačních snah o dosažení slučitelnosti právního řádu České republiky s akty vydávanými v rámci Evropských společenství. Mezi nejvýznamnější patří směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží⁵⁶, která byla transponována zákonem č. 136/2002 Sb.,⁵⁷ Nejpodstatnější změny se týkaly především § 616, § 619, § 620 a § 622 OZ.

V uvedené směrnici je významný zejména článek 2 upravující otázku *shody se smlouvou*. V odstavci 1 je stanovena povinnost prodávajícího dodat spotřebiteli zboží ve shodě se smlouvou.⁵⁸ V druhém odstavci jsou uvedené podmínky, za nichž se shoda se smlouvou presumuje. V dalším článku (článek 3) je pak upraven *rozpor se smlouvou*, podle prvního odstavce prodávající odpovídá spotřebiteli za rozpor se smlouvou, který existuje v okamžiku, kdy bylo zboží dodáno.⁵⁹ V následujících

⁵⁴ § 53 - § 54d OZ

⁵⁵ § 57 OZ

⁵⁶ Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees. Dále jen „směrnice 1999/44/ES“.

⁵⁷ Zákon č. 136/2002 Sb. ze dne 15. března 2002, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti ke dni 1. ledna 2003.

⁵⁸ „The seller must deliver goods to the consumer which is in conformity with the contract of sale.“

⁵⁹ „The seller shall be liable to the consumer for any lack of conformity which exists at the time the goods were delivered.“

odstavcích jsou pak upraveny nároky spotřebitele v případě, že se rozpor se smlouvou projeví. Uvedená ustanovení směrnice byla zakotvena do § 616 OZ.

Článek 5 směrnice upravuje lhůty pro uplatnění práva spotřebitele v případě rozporu zboží se smlouvou. Prodávající odpovídá, pokud se rozpor se smlouvou projeví během dvou let od dodání zboží. Pro dodržení souladu se směrnicí je nutné dodržovat pravidlo, že „pokud podle legislativy členských států je uplatnění práv spotřebitele stanovených v čl. 3 této směrnice omezeno určitou lhůtou, taková lhůta nesmí uplynout dříve než za dva roky ode dne převzetí zboží spotřebitelem“⁶⁰.

Porovnáme-li ustanovení směrnice a ustanovení zákona č. 136/2002 Sb., zjistíme, že zde vznikly určité nesrovnalosti v právní úpravě. Směrnice ve svých ustanoveních upravuje dva instituty, a to záruku za to, že prodávané zboží je v době převzetí ve shodě se smlouvou a také smluvní záruku. V občanském zákoníku je ještě navíc upravena tzv. záruční odpovědnost, tento druh odpovědnosti směrnice nezná. Z ustanovení směrnice vyplývá, že prodávající odpovídá pouze za rozpor se smlouvou, který existuje v okamžiku dodání zboží. Prodávající odpovídá za předpokladu, že se tento rozpor projeví v průběhu dvou let od dodání zboží. V důsledku směrnice došlo v českém právním řádu k prodloužení záruční doby z 6 měsíců na 24 měsíců, tato záruční doba se však vztahuje nejen na vady, které se projeví jako rozpor s kupní smlouvou v době převzetí zboží, ale i na vady, které se projeví jako rozpor s kupní smlouvou po převzetí věci v záruční době. Tímto došlo nad rámec úpravy požadované směrnicí k výraznému rozšíření práv spotřebitele na úkor prodávajícího.

Další nesrovnalost české právní úpravy se směrnicí spočívá v tom, že směrnice se vztahuje nejen na kupní smlouvu,

⁶⁰ VOZÁB, J., SLAVÍČEK, J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? *Právní rozhledy*, 2003, č. 1, s. 23.

ale i na smlouvu podle níž má být zboží pro spotřebitele teprve vyrobeno (v českém právním řádu smlouva o dílo).⁶¹ Při implementaci směrnice do české právní úpravy však byla upravena pouze smlouva kupní, nikoliv smlouva o dílo.

2.3 Veřejnoprávní předpisy vztahující se k prodeji zboží v obchodě

Soukromoprávní ochrana spotřebitele je doplněna ještě úpravou veřejnoprávní. Ta vychází zejména z následujících právních předpisů:

- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

Veřejnoprávní úprava je obsažena též v trestním zákoně⁶² v § 121 trestným činem poškozování spotřebitele⁶³.

⁶¹ „Contracts for the supply of consumer goods to be manufactured or produced shall also be deemed contracts of sale for the purpose of this Directive“

⁶² zákon č. 140/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon“)

⁶³ (1) Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozují spotřebitele zejména tak, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo

kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, b) získá-li takovým činem značný prospěch, nebo c) byl-li pro takový čin v posledních pěti letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.

2.4 Právní úprava ve Velké Británii

Prodej zboží v obchodě a z něj vyplývající odpovědnost za vady není ve Velké Británii upraven v jednom právním předpise, ale je rozdělena do několika jednotlivých zákonů. Základními předpisy jsou **Sale of Goods Act 1979, Supply of Goods Act 1973, Supply of Goods and Services Act 1982, Unfair Contract Terms Act 1977** a další.

Nejdůležitější předpisem je Sale of Goods Act 1979⁶⁴, který obecně upravuje kupní smlouvu, bez ohledu na to zda je uzavřena mezi spotřebitelem a podnikatelem nebo nikoliv. Jedná-li se v konkrétním případě o spotřebitelskou smlouvu, obsahuje SoGA speciální ustanovení.

Stejně jako v České republice i právo Velké Británie muselo být přizpůsobeno požadavkům Evropských společenství. Velká Británie musela do svého právního řádu implementovat všechny výše uvedené směrnice. Vzhledem k prodeji zboží v obchodě byla nejdůležitější implementace směrnice 1999/44/ES. Ustanovení této směrnice byla implementována prostřednictvím **The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002**⁶⁵, účinnost tohoto nařízení nastala ke dni 31. března. 2003⁶⁶. Nařízení SSGCR novelizovalo zejména Sale of Goods act 1979 a dále ostatní zákony vztahující se ke kupní smlouvě Supply of Goods Act 1973, Supply of Goods and Services Act 1982.

Stejně tak jako u nás, ani v právu Velké Británie není jednotné vymezení pojmu spotřebitel. V legislativě Velké Británie můžeme nalézt dvě definice tohoto pojmu. První z nich

⁶⁴ Dále jen „SoGA“

⁶⁵ Dále jen „SSGCR“

⁶⁶Text nařízení dostupný z

<http://www.statutelaw.gov.uk/content.aspx?LegType=All+Legislation&title=The+Sale+and+Supply+of+Goods+to+Consumers+Regulations+2002&searchEnacted=0&extentMatchOnly=0&confersPower=0&blanketAmendment=0&sortAlpha=0&TYPE=QS&PageNumber=1&NavFrom=0&parentActiveTextDocId=36399&ActiveTextDocId=36399&file size=117332>

je obsažena v **Unfair Contract Terms Act 1977** v § 12 odst. 1, **spotřebitelem se rozumí osoba, která nejedná v rámci svého podnikání, která uzavírá smlouvu s osobou podnikající.** Pokud jde o právnickou osobu, musí být zboží zakoupeno za účelem soukromého použití. Druhou definici obsahuje **The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002** v § 2. **Spotřebitelem je fyzická osoba, která nejedná v rámci svého podnikání, obchodní činnosti nebo profese.** Definice v SSGCR téměř odpovídá definici spotřebitele obsažené ve směrnici 1999/44/ES, proto je možné považovat implementaci této problematiky do práva Velké Británie za vhodněji provedenou než implementaci provedenou v našem právním řádu.

3 Odpovědnost v občanském právu

3.1 Pojem odpovědnosti a její druhy

Právní odpovědnost je jedním ze základních právních pojmů. Přestože je tento pojem každodenně skloňován ve všech pádech, právní věda zatím nedospěla k jeho jednotnému vymezení. Právní odpovědnost byla častým tématem mnoha diskuzí především v druhé polovině 20. století. Postupem doby se vytvořilo několik definic tohoto pojmu. Právní odpovědnost tak můžeme chápat jako *hrozbu sankcí* (V. Knapp), *samostatný sekundární právní vztah* (J. Bejček), *samostatnou sankci* (Š. Luby, J. Švestka), *určitý případ sankce* (M. Knappová) nebo jako *právní postavení subjektu, který porušil právní povinnost* (J. Macur).⁶⁷

Základním pojetím právní odpovědnosti je tzv. **sankční pojetí**, k němu se přiklání většina představitelů právní vědy, výjimkou je Viktor Knapp. Sankční pojetí chápe odpovědnost jako „nepříznivý právní následek protiprávního jednání a odmítá možnost, že by právní povinnost mohla existovat v době před porušením právní povinnosti“⁶⁸. Mezi hlavní představitele sankčního pojetí odpovědnosti se řadí Š. Luby, J. Švestka, M. Knappová, J. Macur a další.

Š. Luby⁶⁹ a **Jiří Švestka**⁷⁰ ztotožňují právní odpovědnost s civilní sankcí. Pojem odpovědnost je položena na roveň pojmu sankce. Podle jejich názoru je odpovědnost právním následkem porušení původní (primární) povinnosti. Odpovědnost má tedy sekundární povahu, pro její vznik je nutná existence primární povinnosti a její následné porušení.

⁶⁷ HANDLAR, Jiří. Právní odpovědnost – netradiční zamyšlení nad tradičním pojmem. *Právník*, 2004, č. 11, s. 1043.

⁶⁸ Tamtéž, s. 1043.

⁶⁹ LUBY, Štefan. *Prevencia a zodpovednosť v občianskom prave I.* 1. vydání. Bratislava, 1958. 661 s.

⁷⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva.* Praha : Univerzita Karlova, 1976. 280 s.

Jako další je nutno uvést názor **Marty Knappové**⁷¹. Stejně jako předchozí autoři i ona je zastánkyně sankčního pojetí odpovědnosti. Na rozdíl od ostatních se zabývá otázkou, zda je občanskoprávní odpovědnost vždy totožná s občanskoprávní sankcí. Pro vyřešení této otázky nejdříve definuje pojem občanskoprávní sankce. Za ni považuje „případy, kdy v důsledku porušení právní povinnosti nastává

- a) změna primární právní povinnosti co do její dospělosti
- b) vznik nové sekundární povinnosti
- c) přechod nahodilé zkázy, ztráty a poškození věci
- d) neplatnost právního úkonu
- e) ztráta práva, resp. skutečnost, že právo, které by jinak vzniklo, nevznikne.“⁷²

Následně pak řeší otázku, zda všech pět uvedených typů sankce je občanskoprávní odpovědností. Vyvozuje závěr, že občanskoprávní odpovědnost je sekundární povinností, která je přiřazena k primární povinnosti jako právní následek jejího porušení. Z tohoto důvodu je z výše uvedených typů sankce občanskoprávní odpovědností pouze *sub b) vznik nové sekundární povinnosti*. Knappová uvedené skutečnosti shrnuje tak, že „občanskoprávní povinnosti, byť jejím základem je civilní sankce, není pojmově s civilní sankcí totožná. Je její podmnožinou. Nikoliv totiž každá civilní sankce je občanskoprávní odpovědností, nýbrž toliko ta, která spočívá ve vzniku sankční povinnosti, tj. odpovědnostní povinnosti, která je vztahu k porušené primární povinnosti sama povinností sekundární“⁷³.

Jako poslední je vhodné uvést názor Viktora Knappa, který je zcela odlišný od dosud uvedených. V. Knapp pojal odpovědnost jako hrozbu sankcí za porušení povinnosti. Podle

⁷¹ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha : ČSAV, 1968.

⁷² KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha : ČSAV, 1968. s. 196.

⁷³ Tamtéž, s. 198.

něj je povinný subjekt odpovědný za splnění své povinnosti. Odpovědnost vzniká současně s primární povinností, existuje však latentně až do okamžiku, kdy dojde k porušení primární povinnosti. Odpovědným je ten, komu sankce hrozí. Samotná sankce je až druhým stádiem odpovědnosti.⁷⁴

Nejpřesvědčivějším se jeví názor a argumentace M. Knappové a její sankční pojetí odpovědnosti. Občanskoprávní odpovědnost lze tedy definovat, jako vznik sekundární právní povinnosti, v důsledku porušení primární právní povinnosti, jež vznikla ze zákona nebo z jiné právní skutečnosti, zejména smlouvy. Sekundární následek má důsledky nejen pro osobu, která porušila primární povinnost, ale i pro osobu oprávněnou. Osobě oprávněné tím vzniká nové právo (např. právo na náhradu škody, právo na odstranění vady věci). Pro osobu, která porušila primární povinnost, má nepříznivé důsledky, v jejím případě se jedná o sankci. Sankce může spočívat v tom, že vznikne zcela nová právní povinnost (např. nahradit osobě oprávněné vzniklou škodu), původní právní povinnost se přemění na zcela jinou právní povinnost (např. odpovědnost za vady), sankce také může vést k tomu, že k původní právní povinnosti přistoupí další nová právní povinnost (např. v případě prodlení dlužníka nebo věřitele). Podle toho, který z výše uvedených případů se použije, vznikají tři různé druhy občanskoprávní odpovědnosti - **odpovědnost za škodu, odpovědnost za vady a odpovědnost za prodlení.**⁷⁵

Občanskoprávní odpovědnost můžeme dále dělit na **odpovědnost subjektivní** a **odpovědnost objektivní**. Pro vznik subjektivní odpovědnosti je nutná existence protiprávního úkonu, škody, kauzální nexus mezi tímto úkonem a vzniklou škodou a také zavinění. Nezáleží na tom, zda jde o úmysl (přímý či nepřímý) nebo nedbalost (vědomá nebo nevědomá).

⁷⁴ Podrobněji viz KNAPP, Viktor. Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. *Stát a právo*, 1956, č. 1, s. 66 a násl.

⁷⁵ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 1.* 3. vydání. Praha : ASPI, 2002. s. 222-223.

V případě subjektivní odpovědnosti je však možná exkulpace, tedy vyvinění z odpovědnosti v případě, že osoba prokáže, že škodu nezavinila. Druhým případem je odpovědnost objektivní (neboli odpovědnost za výsledek), ta vzniká bez ohledu na zavinění. Objektivní odpovědnost lze ještě dělit na **objektivní odpovědnost prostou** (odpovědnosti je možné se zprostit na základě stanovených liberačních důvodů) a **objektivní odpovědnost absolutní** (této odpovědnosti se nelze zprostit v žádném případě).

3.2 Odpovědnost za vady

Základní povinností vyplývající ze smlouvy je povinnost poskytnout řádné plnění, tzn. plnění bez vad. V případě, že tato podmínka není splněna, nastupuje odpovědnost za vady. Jedná se o odpovědnost objektivní, neboť vzniká bez ohledu na zavinění.⁷⁶ Odpovědnost za vady se uplatňuje pouze mezi subjekty, jež spolu uzavřely úplatnou smlouvu (§ 499 OZ).

Úpravu odpovědnosti za vady podle občanského zákoníku lze rozdělit na dvě skupiny:

- 1) Obecná (generální) úprava odpovědnosti**
- 2) Zvláštní úprava odpovědnosti**

Ad 1) Generální úprava odpovědnosti za vady je obsažena v obecných ustanoveních závazkového práva v § 499 a násl. OZ. Tato ustanovení se vztahují na veškeré úplatné občanskoprávní smlouvy, za předpokladu, že zvláštní právní úprava nestanoví něco jiného.

Ad 2) Zvláštní úprava odpovědnosti je obsažena u konkrétního druhu smlouvy uvedené v občanském zákoníku.

⁷⁶ Shodně i rozsudek Nejvyššího soudu R 12/89 - s. 53: „Odpovědnost za vady je odpovědností, která vzniká při porušení povinnosti provést službu řádně, a to nezávisle na zavinění.“

Jedná se například o úpravu odpovědnosti za vady u kupní smlouvy, smlouvy o dílo a další. Tato úprava může být ještě konkretizována v rámci jednotlivé smlouvy, zejména v případě kupní smlouvy (§ 596 a násl. OZ) a jejích zvláštních ustanoveních o odpovědnosti za vady prodané věci při prodeji zboží v obchodě (§ 619 a násl. OZ).

Vzájemný vztah obecné a zvláštní úpravy odpovědnosti je vymezen zásadou *speciality* a zásadou *subsidiarity*. To znamená, že pokud je určitá otázka obsažena ve zvláštní i obecné úpravě odpovědnosti, použije se přednostně úprava zvláštní. Pokud určitou otázku zvláštní úprava neobsahuje, použijí se podpůrně (subsidiárně) ustanovení obsahující úpravu obecnou.

3.2.1 Vznik závazku z odpovědnosti za vady

Předpoklady vzniku závazku z odpovědnosti za vady jsou:

- 1) existence platného závazkového právního vztahu
- 2) přenechání věci jinému na základě úplatné smlouvy
- 3) porušení povinnosti splnit závazek řádně
- 4) výskyt vadného plnění
- 5) příčinná souvislost mezi 3) a 4).⁷⁷

Ad 1) Existence platného závazkového vztahu je základní podmínkou pro vznik závazku z odpovědnosti. Odpovědnost za vady vzniká jako důsledek porušení primární povinnosti vyplývající ze smlouvy. Podmínkou platné smlouvy je splnění zákonem stanovených podmínek pro její vznik⁷⁸. Pokud smlouva

⁷⁷ ŠVESTKA, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 1359.

⁷⁸ Podmínky pro vznik smlouvy jsou stanoveny v obecných ustanoveních o smlouvách (§ 43 a násl. OZ) a v ustanoveních týkajících se jednotlivých smluv ve zvláštní části občanského zákoníku.

není platná, nemůže na jejím základě dojít k plnění stran a tím také nemůže nastoupit odpovědnost za vadné plnění.⁷⁹

Pokud by došlo k plnění v důsledku neplatné smlouvy, tato situace by zakládala závazek z bezdůvodného obohacení. V tomto případě by se postupovalo podle ustanovení § 451 a násl. OZ.

Ad 2) Práva z odpovědnosti za vady se mohou uplatnit pouze u smlouvy úplatné⁸⁰. Úplatnou smlouvou je smlouva, u níž se předmět smlouvy poskytuje za protiplnění, tím jsou zejména peníze. Úplatnou smlouvou je též smlouva smíšená, tedy taková, jejíž předmět plnění je částečně za úplatu a částečně bezplatný.⁸¹ U bezplatných smluv se odpovědnost za vady neuplatní, neboť u nich není poskytována druhé straně žádná protihodnota věci, z tohoto důvodu není nutné požadovat, aby zcizitel nesl následky za nedostatky svého plnění.⁸²

Ad 3) Osoba, která přenechá věc jinému za úplatu, je odpovědná za to, že svůj závazek splní řádně a včas. Zcizitel tedy musí poskytnout věc, která má vlastnosti uvedené ve smlouvě či vlastnosti obvyklé, a jenž lze použít způsobem vyplývajícím z povahy věci nebo z účelu smlouvy. Řádné plnění také spočívá v poskytnutí věci, která je prosta jakýchkoliv právních vad.

Ad 4) Další podmínkou odpovědnosti za vady je výskyt vady. Občanský zákoník neobsahuje ve svých ustanoveních definici

⁷⁹ Neplatnost smlouvy může být absolutní nebo relativní. **Absolutní neplatnost** nastává přímo ze zákona, tzn. strany se jí nemusí dovolávat. Důsledek absolutní neplatnosti spočívá v tom, že na provedený úkon se hledí, jako by nebyl vůbec učiněn. **Relativní neplatnost** je upravena v § 40a OZ, který taxativně vymezuje případy, kdy je úkon relativně neplatný. Relativní neplatnost nenastává ze zákona, je nutné, aby se jí oprávněný subjekt dovolal. Relativní i absolutní neplatnost mají účinky *ex tunc*.

⁸⁰ § 499 OZ

⁸¹ FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník - poznámkové vydání s judikaturou*. 11. vydání. Praha : Linde, 2006. s. 450.

⁸² ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 1359.

pojmu vada. Teorie se však tímto pojmem zabývá a tak zde můžeme nalézt několik definic. První definice chápe vadu jako „**takový nedostatek předmětu (věci), v důsledku něhož věc nemá vlastnosti vymíněné nebo obvyklé, nelze ji použít podle její povahy, eventuálně podle dohody**“⁸³. Dále je vadou „**vše, co snižuje možnost využití a upotřebení věci anebo ji jinak znehodnocuje**“⁸⁴. Do třetice lze vadu též definovat jako „**majetkovou újmu, která vznikla nabyvateli tím, že zcizitel neučinil - pokud jde o bezvadnost přenechané věci - to, co podle původní smlouvy a z ní vyplývající původní smluvní povinnosti učinit přesně měl**“⁸⁵. Na závěr lze definici vady nalézt i v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a to např. v usnesení ze dne 29. 5. 2007. Toto usnesení definuje vadu jako „**nedostatek takové vlastnosti, která se u věcí téhož druhu a stáří obecně předpokládá a jejíž neexistencí je možnost využití věci k danému účelu nikoli nepodstatně snížena**“⁸⁶. Jako poslední lze uvést definici vady, podle níž se „**vadou rozumí faktický nebo právní stav, který brání řádnému nebo smluvenému užívání věci**“.⁸⁷

Obecně lze říci, že plnění je vadné jestliže:

- nemá vlastnosti výslovně smlouvou vymíněné nebo vlastnosti, které jsou pro něj obvyklé
- není možné jej použít podle povahy a účelu smlouvy
- má právní vady

O vadu se nejedná, „pokud z povahy prodávané věci vyplývá, že životnost věci je kratší než záruční doba, a proto

⁸³ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008.* 2. svazek, § 488-880. Praha : Linde, 2008. s. 1431.

⁸⁴ SOKOL, Tomáš. Odpovědnost za vady. *Právní rádce*, 2001, č. 11, s. 6.

⁸⁵ Tamtéž, s. 6.

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 26 Odo 1503/2005.

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2008, sp. zn. 33 Odo 1300/2006.

při obvyklém užívání dojde k celkovému opotřebení prodané věci ještě před uplynutím záruční doby“⁸⁸.

Vady věci lze dělit podle různých kritérií na vady faktické a právní, zjevné a skryté, vady odstranitelné a neodstranitelné.⁸⁹

Vady faktické x vady právní

Věc má **faktickou vadu**, pokud má nedostatky fyzické povahy. Zejména jde o nedostatky týkající se **kvality** (věc nemá požadované vlastnosti, též vady balení a dokladů) a **kvantity** (množství) věci (vzniká rozdíl mezi skutečně dodaným množstvím věci a množstvím požadovaným). „Faktickou vadou věci prodané v obchodě jsou nedostatky jejích vlastností nebo projevu, které zejména vzhledem k obsahu smlouvy o prodeji v obchodě, prohlášení obchodní organizace o zaručených vlastnostech nebo vzhledem k ustanovení právních předpisů či technických norem měla prodaná věc mít; faktickou vadou věci je i nedostatek vlastností nebo projevu, které se u věcí tohoto druhu prodávaných v obchodě obecně předpokládají.“⁹⁰

Faktické vady můžeme dělit na:

- a) vady výrobní (např. vady materiálu nebo vady vzniklé nesprávným výrobním postupem),
- b) vady věci, které vznikly před jejím převzetím kupujícím (zejména vady vzniklé při přepravě nebo skladování),
- c) vady součástí vyměněných při uplatnění odpovědnosti za vady,

⁸⁸ Zhodnocení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. prosince 1982, sp. zn. Cpj 40/1982 (dále jen R 22/1983) - s. 123-124.

⁸⁹ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání. Praha : ASPI, 2006, s. 106 - 114.

⁹⁰ R 22/83 - s. 122.

d) vady vzniklé neodbornou montáží nebo jiným neodborným uvedením věci do provozu a vady vzniklé na základě nesprávných pokynů.⁹¹

Pokud nedostatky věci brání tomu, aby nabyvatel nabyt práva k věci v takovém rozsahu, ve kterém je podle smlouvy měl nabyt, zejména právo vlastnické či právo dispoziční, jde o **vadu právní**. Typickým příkladem právní vady je situace, kdy prodávající na kupujícího nepřevodil vlastnické právo, popř. kupující vlastnické právo nabyt, ale to je omezeno věcným právem, o kterém v době koupě nevěděl.

Vada zjevná x vada skrytá

O **vadu zjevnou** se jedná, pokud tuto vadu lze zjistit při běžné prohlídce věci. Za běžnou prohlídku nelze považovat situaci, kdy je možné zjistit vadu jen pomocí odborníka či znalce.

Vada skrytá je vada, kterou má věc od počátku, ale tato vada se projeví až po určité době užívání věci.

Vada odstranitelná x vada neodstranitelná

Dělení vad na odstranitelné a neodstranitelné je rozhodné zejména pro určení nároku poškozeného.

Vadu odstranitelnou je možno opravou uvést do původního stavu. Odstranitelnost vady se posuzuje jako právní pojem, nikoli ve svém technickém smyslu.⁹²

Neodstranitelné vady můžeme dělit na objektivně neodstranitelné a subjektivně neodstranitelné vady. **Objektivně neodstranitelnou** je vada, kterou „nelze podle současných poznatků věci a techniky odstranit nebo které sice lze z technického hlediska odstranit, avšak bylo by to s ohledem

⁹¹ JIRKAL, Josef. *Vady u věci prodané v obchodě* [online]. Epravo.cz, 14. března 2003 [cit. 26. května 2009]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vady-u-veci-prodane-v-obchode-21588.html?mail>>

⁹² ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 2. svazek, § 488–880. Praha : Linde, 2008. s. 1847.

na hodnotu věci a náklady s tím spojené ekonomicky neúčelné a neefektivní⁹³. **Subjektivně neodstranitelná vada** vznikne v případě, že vada odstranitelná nebyla odstraněna ve „lhůtě stanovené právním předpisem, dohodou, v jednostranném prohlášení, popřípadě ve lhůtě přiměřené povaze“⁹⁴. Neodstranitelné vady je možno dále dělit podle toho, zda vada brání či nebrání řádnému užívání věci nebo užívání věci dohodnutým způsobem. Zjištění, zda brání nebo nebrání řádnému užívání, v tomto případě záleží na právním posouzení okolností každého konkrétního případu ze strany soudu. Soud při svém posouzení vychází především z účelu, ke kterému prodávaná věc slouží.⁹⁵

Od pojmu vady lze odlišovat pojem běžné opotřebení věci. Běžným opotřebením rozumíme funkční nebo vzhledovou změnu, která se na věci projeví v důsledku jejího používání. Běžné opotřebení není vadou.

Ad 5) Kauzální nexus je příčinná souvislost mezi určitým jednáním (porušením povinnosti splnit řádně a včas) a mezi vzniklým následkem (vadným plněním). Pokud by tyto dva prvky nebyly v příčinné souvislosti, nedošlo by ke vzniku odpovědnosti za vady.

⁹³ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460-880. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 1368.

⁹⁴ Tamtéž, s. 1368.

⁹⁵ Podrobněji R 22/83 - s. 138.

4 Odpovědnost za vady při prodeji zboží v obchodě

4.1 Obecné otázky

Ustanovení občanského zákoníku obsahují v § 616 a násl. speciální úpravu odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. Krom těchto speciálních ustanovení lze při prodeji zboží v obchodě použít i obecnou úpravu závazkových vztahů v § 499 a násl. (např. u právních vad) a úpravu odpovědnosti za vady u kupní smlouvy v § 596 a násl. (např. otázka náhrady nutných nákladů vynaložených v souvislosti s uplatněním práva z odpovědnosti za vady).

Podmínky pro vznik této odpovědnosti jsou shodné jako u obecné odpovědnosti za vady⁹⁶.

Základním předpokladem je existence platného závazkového právního vztahu, v tomto případě jde o platnou kupní smlouvu. **Kupní smlouva** je dvoustranný právní vztah, pro jehož vznik je nutné splnění tzv. **podstatných náležitostí smlouvy** - *essentialia negotii*, vedle nich může smlouva obsahovat i **obvyklé náležitosti smlouvy** - *naturalia negotii* (místo a čas dodání věci) a **vedlejší ujednání smlouvy** - *accidentalia negotii* (výhrada vlastnictví, předkupní právo, právo zpětné koupě atd.). Chybí-li dohoda účastníků o kterékoli z podstatných náležitostí, smlouva o prodeji nevznikne. Občanský zákoník nepředepisuje pro smlouvu o prodeji v obchodě žádnou zvláštní formu, takže tato smlouva může být uzavřena i konkludentním způsobem.⁹⁷

⁹⁶ 1)existence platného závazkového právního vztahu
2)přenechání věci jinému na základě úplatné smlouvy
3)porušení povinnosti splnit závazek řádně
4)výskyt vadného plnění
5)příčinná souvislost mezi 3) a 4)

⁹⁷ Srov. R 22/1983 - s. 111.

Podstatnými náležitostmi smlouvy je určení **předmětu koupě** a určení **kupní ceny**. Již z názvu „zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě“ vyplývá, že předmětem smlouvy je „zboží“. V dalším textu zákona však zákonodárce není jednotný a používá častěji místo pojmu „zboží“ další pojem „věc“.

Definici „**zboží**“ neobsahuje občanský zákoník ani zákon o ochraně spotřebitele. Pokud bychom ji chtěli nalézt, musíme nahlédnout do obchodního zákoníku⁹⁸ nebo do znění směrnice č. 1999/44 ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží či do zákona o dani z přidané hodnoty⁹⁹.

§ 409 odst. 1 obchodního zákoníku chápe zboží jako movitou věc („kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu...“).

Naproti tomu uvedená směrnice obsahuje v článku 1 negativní vymezení pojmu „spotřební zboží“. Spotřebním zbožím je každá movitá věc s výjimkou zboží, které je prodáváno v rámci soudního výkonu rozhodnutí nebo jiných soudních opatření, a s výjimkou vody a plynu, pokud nejsou prodávány v omezeném množství nebo v určitém objemu - elektřina.

Zákon o dani z přidané hodnoty v § 4 odst. 2 chápe zbožím „věci movité, elektřina, teplo, chlad, plyn a voda. Za zboží se nepovažují peníze a cenné papíry.“

Z výše uvedeného lze dovodit vcelku jednotný závěr, podle něhož se za zboží považují pouze věci movité. S tímto názorem se však Nejvyšší soud ČR neztotožňuje a pod pojem zboží zahrnuje i věci nemovité. Ve svém rozhodnutí č.j. 33 Odo 1314/2005¹⁰⁰ vyslovil právní názor, podle něhož pokud uzavírá realitní kancelář s fyzickou osobou kupní

⁹⁸ Zákon číslo 513/1991 Sb., ze dne 5. listopadu 1991, obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Dále jen „obchodní zákoník“ nebo „ObZ“.

⁹⁹ Zákon č. 235/2004 Sb., ze dne 1. dubna 2004, o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2006, č.j. 33 Odo 1314/2005.

smlouvu, jejíž předmětem je nemovitost, vzniklá odpovědnost za vady se bude řídit zvláštními ustanoveními o prodeji zboží v obchodě. Důvodem pro toto rozhodnutí je podle Nejvyššího soudu skutečnost, že realitní kancelář vystupuje v rámci své podnikatelské činnosti a proto se použijí zvláštní ustanovení o prodeji zboží namísto obecných ustanovení vztahující se na kupní smlouvu. Nejvyšší soud se zde odvolává na ustanovení § 612 OZ, v němž je stanovena pouze jediná podmínka pro použití zvláštních ustanovení a to, že zboží prodává podnikatel v rámci své podnikatelské činnosti. Tato podmínka byla v daném případě splněna.

Předmět smlouvy může být určen **jednotlivě** (předmět je označen tak, že je možné jej odlišit od ostatních věcí stejného druhu, tento předmět je nezastupitelný), **druhově** (předmětem není jedna konkrétní věc, ale věc určitého druhu, předmět je zastupitelný), **úhrnně**, může se také jednat o **věc hromadnou** (např. sbírka obrazů). „Předmětem prodeje v obchodě mohou být všechny věci, které mohou být předmětem občanskoprávní vztahů, pokud to připouští jejich povaha.“¹⁰¹

Zákon o ochraně spotřebitele ve svých ustanoveních § 7a a §7b obsahuje pouze negativní vymezení předmětu kupní smlouvy. Podle nich nesmějí být předmětem výrobky nebezpečné svou zaměnitelností s potravinami a výrobky, které jsou určeny pro humanitární účely a jsou označeny nápisem „humanita“.

Druhou podstatnou náležitostí smlouvy je určení kupní ceny. **Kupní cena** je peněžité protiplnění poskytované za zboží. Cena musí být sjednána v souladu s obecně závaznými právními předpisy, jedná se zejména zákon č. 526/1990 Sb., o cenách¹⁰² a vyhlášku č. 80/1990 Sb., kterou se tento zákon provádí¹⁰³.

¹⁰¹ Zhodnocení Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. prosince 1977, sp. zn. Cpj 42/77 (dále jen „R 2/1978“)- s. 113.

¹⁰² Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ze dne 27. listopadu 1990, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o cenách“ nebo „ZoC“).

¹⁰³ Vyhláška federálního ministerstva financí, ministerstva financí České republiky a ministerstva financí Slovenské republiky č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ze dne 22. prosince 1990, ve znění pozdějších předpisů.

Cena se sjednává nejčastěji dohodou stran. Ve smlouvě je kupní cena stanovena zpravidla uvedením peněžní částky. Zároveň není vyloučeno stanovit kupní cenu i jiným způsobem. Pokud je cena určena jiným způsobem, je nutné, aby cena byla zjistitelná bez jakýchkoliv pochyb již v okamžiku uzavření smlouvy. K otázce zjistitelnosti ceny se vyjádřil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 28. ledna 2003, v němž stanovil, že „tomuto požadavku však nevyhovuje odkaz na znalecký posudek, který bude teprve v budoucnosti vypracován, jedná se o neplatný právní úkon (§ 37 odst. 1 OZ), neboť ani samotným účastníkům smlouvy by v době jejího uzavření nebylo známo, za jakou cenu je věc vlastně prodávána, a tento nedostatek by nebylo možno překlenout ani výkladem“.¹⁰⁴ Jiná situace by však nastala v případě, že by cena byla určena odkazem na již existující znalecký posudek, v tomto případě by bylo možné kdykoliv, tedy i v době uzavření smlouvy kupní cenu stanovit.¹⁰⁵

V některých případech právní předpis přímo reguluje výši kupní ceny¹⁰⁶. Regulace je prováděna cenovými orgány a místními orgány. Zákon o cenách obsahuje čtyři nástroje regulace. Těmito nástroji jsou **úředně stanovené ceny** (týkají se určeného druhu zboží, jsou stanoveny cenovými orgány jako maximální, pevné nebo minimální, nebo místními orgány jako maximální), **usměrňování vývoje cen v návaznosti na věcné podmínky** (těmito podmínkami jsou maximální rozsah možného zvýšení ceny zboží ve vymezeném období, nebo maximální podíl, v němž je možné promítnout do ceny zvýšení cen určených vstupů ve vymezeném období, nebo závazný postup při tvorbě ceny nebo při její kalkulaci), **usměrňování cenových pohybů v čase** (ceny zboží, pro sjednání jejichž zvýšení cenový orgán stanoví minimální časový předstih pro ohlášení uvažovaného zvýšení ceny, nebo

¹⁰⁴ Rozsudek NS sp. zn. 22 Cdo 1625/2002, ze dne 28. ledna 2003.

¹⁰⁵ Blíže rozsudek Nejvyššího soudu sp. Zn. 3 Cz 8/86 (nebo také B 31/1987).

¹⁰⁶ Např. se jedná o tabákové výrobky, léčiva.

minimální lhůtu, po jejímž uplynutí lze uvažované zvýšení ceny uskutečnit, nebo časově omezený zákaz opětovného zvýšení ceny) a **cenové moratorium** (časově omezený zákaz zvyšování cen nad dosud platnou úroveň na trhu daného zboží).¹⁰⁷ Zboží podléhající cenové regulaci stanoví cenové orgány svým rozhodnutím a dále je mohou stanovit kraje a obce svým nařízením. Zboží, na které se vztahuje cenová regulace, zveřejňují příslušné cenové orgány v Cenovém věstníku¹⁰⁸. Pokud cena zboží neodpovídá její regulované výši, daná smlouva je neplatná (dle § 40a OZ).

Ke stanovení ceny na základě cenové regulace se vyjádřil i Ústavní soud ČR ve svém nálezu č. 93¹⁰⁹, a to tak, že „nemá-li cenová regulace přesáhnout meze ústavnosti, nesmí evidentně snížit cenu tak, aby ta vzhledem ke všem prokázaným a nutně vynaloženým nákladům eliminovala možnost alespoň jejich návratnosti, neboť v takovém případě by vlastně implikovala popření účelu a všech funkcí vlastnictví“.

4.2 Dělení odpovědnosti za vady

Odpovědnost za vady při prodeji zboží v obchodě můžeme dělit na:

- 1) **Zákonnou odpovědnost za vady** = odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou v době převzetí věci kupujícím.
- 2) **Záruční odpovědnost za vady** = odpovědnost za vady, které se projeví jako rozpor s kupní smlouvou po převzetí zboží v záruční době.

Záruční odpovědnost za vady se může dále dělit na:

¹⁰⁷ § 3 a násl. zákona o cenách

¹⁰⁸ Cenový věstník vydává každý měsíc Ministerstvo financí České republiky. Dostupný na www.mfcr.cz.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 3/2000 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 18, nález č. 93, vyhlášen pod č. 231/2000 Sb.) ze dne 21. června 2000. Shodně též Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 121/06 ze dne 9. srpna 2007.

- a. zákonnou odpovědnost,
- b. fakultativní odpovědnost.

4.3 Zákonná odpovědnost za vady

Zákonná odpovědnost za vady neboli odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou je upravena v § 616 OZ. Prodávající odpovídá kupujícímu za to, že prodávaná věc je v době převzetí ve shodě s kupní smlouvou.

4.3.1 Shoda s kupní smlouvou

Pojem shody s kupní smlouvou vymezuje § 616 OZ. Toto ustanovení bylo s účinností od 1. ledna 2003 vloženo do občanského zákoníku zákonem č. 136/2002 Sb. jako důsledek implementace směrnice č. 1999/44/ES a nahradilo dřívější ustanovení týkající se jakosti a množství zboží.

Shodou s kupní smlouvou se rozumí zejména to, že prodávaná věc je bez vad. „Při výkladu pojmu vada věci prodané v obchodě nelze pokládat za správné zužující výklady tohoto pojmu (např. že za vadu v právně relativním slova smyslu lze považovat jen vadu, která brání řádnému užívání prodané věci jako věci bez vady). Za vadu věci prodané v obchodě je třeba považovat nejen výrobní vady, ale např. i poškození věci, k němuž došlo při její přepravě nebo skladování před převzetím kupujícím.“¹¹⁰ Pro prodej zboží v obchodě je nerozhodné zda se jedná o vadu skrytou nebo zjevnou. Prodávající je také odpovědný i za vady, o nichž nevěděl nebo o nichž ani vědět nemohl.¹¹¹

Zákonodárce v uvedeném ustanovení v odstavci 2 poskytuje demonstrativní výčet vlastností, které musí věc splňovat, aby

¹¹⁰ R 22/1983 - s. 122.

¹¹¹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha : Linde, 2008. s. 56 a násl.

byla ve shodě s kupní smlouvou. Prodávaná věc musí mít zejména jakost a užitné vlastnosti dohodnuté stranami ve smlouvě. Jestliže se strany na otázce jakosti nedohodly a jakost věci „ani nevyplývá z právního předpisu nebo technické normy, lze zpravidla vycházet z toho, že prodávaná věc musí mít obvyklou jakost“¹¹².

Za shodu s kupní smlouvou je též považován případ, kdy věc má vlastnosti, které prodávající, výrobce nebo jeho zástupce uvedli nebo pokud na základě jimi prováděné reklamy lze tyto vlastnosti důvodně očekávat.

V případě shody s kupní smlouvou věc musí dále odpovídat požadavkům zvláštních právních předpisů, musí být v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti a odpovídat účelu, který prodávající pro použití věci uvádí nebo pro který se věc obvykle používá.¹¹³ Těmito zvláštními předpisy jsou např. zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí předpisy - např. nařízení vlády č. 19/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na hračky, nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky.

Pro srovnání je třeba ještě uvést, jak definuje pojem shody s kupní smlouvou směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží.

Podle článku 2 odst. 2 se předpokládá, že zboží odpovídá smlouvě, jestliže:

- a) souhlasí s popisem prodávajícího a má vlastnosti spotřebního zboží, které prodávající spotřebiteli předvedl ve formě vzorku nebo vzoru;
- b) se hodí k účelu, který spotřebitel požadoval a o němž prodávajícího informoval v době uzavření smlouvy a s nímž prodávající souhlasil;

¹¹² R 22/1983 - s. 112 - 113.

¹¹³ Viz FRK, P. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11-12, s. 72-74.

c) se hodí k účelům, ke kterým se zboží tohoto druhu obvykle používá;

d) vykazuje jakost a vlastnosti, které jsou obvyklé u zboží tohoto druhu a které může spotřebitel rozumně očekávat s ohledem na charakter spotřebního zboží, a rovněž zejména na veřejné vyjádření v reklamě nebo na etiketách prodávajícího, výrobce nebo jeho zástupce o konkrétních vlastnostech zboží.¹¹⁴

4.3.2 Rozpor s kupní smlouvou

Rozpor s kupní smlouvou nastává v případě, že věc není v době jejího převzetí kupujícím ve shodě s kupní smlouvou. Za rozpor lze považovat „jakýkoliv nedostatek kvalitativní (nesprávná jakost či užitné vlastnosti) či kvantitativní (nesprávná hmotnost, míra, množství), stejně jako nevyhovění právní předpisům“¹¹⁵. To znamená, že věc neodpovídá jakostí, množstvím, vlastnostmi očekávání kupujícího či užitým vlastnostem, které jsou obvyklé pro věc tohoto druhu anebo vlastnostem výslovně vymíněným kupujícím.

Prodávající odpovídá za to, že prodávaná věc je ve shodě s kupní smlouvou. Pokud tomu tak není, vzniká odpovědnost za vady. Odpovědnost prodávajícího je objektivní, neboť nezáleží na tom, zda vada na věci vznikla zaviněním prodávajícího či nikoliv.¹¹⁶

Z odpovědnosti prodávajícího za rozpor s kupní smlouvou v době převzetí však existují dvě výjimky. Prodávající není odpovědný, pokud prokáže, že kupující před převzetím věci o rozporu s kupní smlouvou věděl, anebo v případě, že kupující tento rozpor sám způsobil.¹¹⁷

¹¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží. Dostupný na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0044:CS:H TML>.

¹¹⁵ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha : Linde, 2008. s. 1824.

¹¹⁶ Srov. R 12/89 - s. 53.

¹¹⁷ § 616 odst. 3 OZ

Každý rozpor s kupní smlouvou můžeme de facto považovat za vadu věci. Proto také odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou lze považovat za odpovědnost za vady.¹¹⁸

Občanský zákoník v § 616 odst. 4 stanovuje vyvratitelnou právní domněnku, která zvyšuje ochranu spotřebitele. Profesor Zoulík tento případ nazývá jako **favorizaci spotřebitele**¹¹⁹. Z uvedeného ustanovení plyne, že pokud se rozpor s kupní smlouvou projeví během šesti měsíců ode dne převzetí věci, považuje se tento rozpor za existující již v době převzetí věci, to však pouze za předpokladu, že to neodporuje povaze věci (např. potraviny určené ke spotřebě v kratší době) nebo pokud prodávající neprokáže opak. V daném případě se jedná o presumci existence vady již v době převzetí věci. Důkazní břemeno leží zcela na prodávajícím. Nestačí, že prodávající prohlásí, že spotřebitel vadu způsobil sám, prodávající musí konkrétními důkazy prokázat vinu kupujícího (např. vyjádřením autorizovaného servisu).

4.4 Záruční odpovědnost zákonná (zákonná záruka)

Zákonnou záruku upravuje § 619 a násl. OZ. Toto ustanovení je ve vztahu *lex specialis* k ustanovením § 499 OZ - § 510 OZ (obecná odpovědnost za vady závazkových právních vztahů) a k § 596 a násl. OZ (odpovědnost za vady u kupní smlouvy).

Záruční odpovědnost je objektivní odpovědnost prodávajícího za to, že zboží si po určitou dobu (**záruční doba**) uchová své vlastnosti. Prodávající se své odpovědnosti nemůže zprostit, což potvrzuje i zhodnocení Nejvyššího soudu

¹¹⁸ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1824-1832.

¹¹⁹ ZOULÍK, František. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. *Právní rozhledy*, 2002, č. 3, str. 115.

R 22/83: „Prodávající se nemůže své odpovědnosti za vady zprostit zčásti nebo zcela ani jednostranným právním úkonem (prohlášením), ani dohodou; dohoda i jednostranné prohlášení v tomto smyslu by byly neplatné pro rozpor s kogentním ustanovením (§ 39 OZ)“¹²⁰.

§ 619 OZ obsahuje též negativní vymezení rozsahu zákonné záruky. Podle něj se zákonná záruka nevztahuje na věci, které se rychle kazí (jedná se zejména o některé potraviny, např. zákusky, lahůdky, ovocné či zeleninové saláty), věci prodávané jako použité a na běžné opotřebení zboží. V případě věcí, které se rychle kazí nebo věcí použitých, se uplatní pouze odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou (§ 616 OZ).

Další výjimkou z aplikace zákonné záruky je případ, kdy je zboží z důvodu konkrétní vady prodáváno za nižší cenu. Opět se zde uplatní odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou (§ 616 OZ).¹²¹ Kupujícímu musí být při koupi zřejmé, o jakou vadu se přesně jedná a zda je mu sleva opravdu poskytnuta z důvodu této vady.¹²²

O vadu se nejedná a možnost uplatnění záruční odpovědnosti je vyloučena, je-li z povahy věci zřejmé, že životnost věci je kratší než záruční doba, a proto při obvyklém užívání této věci dojde k jejímu celkovému opotřebení nebo spotřebování ještě před uplynutím záruční doby.¹²³

4.4.1 Záruční doba

Záruční dobou je lhůta, v jejímž průběhu odpovídá prodávající kupujícímu za to, že věc je bez vad. Kupující se může domáhat práva ze záruční odpovědnosti pouze v průběhu záruční doby, po jejím marném uplynutí již právo

¹²⁰ R 22/83 - s. 116.

¹²¹ Prodej zboží za nižší cenu bude podrobněji rozebrán v kapitole 4.7.3.

¹²² POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, č. 1, praktická příručka, s. VI.

¹²³ R 22/83 s. 123 - 124.

z odpovědnosti za vady není možné uplatnit. Délka záruční doby se odvíjí od konkrétního druhu zboží.

Dle § 620 OZ je délka záruční doby stanovena v délce:

- 24 měsíců u prodeje spotřebního zboží¹²⁴
- 8 dní u prodeje potravinářského zboží
- 6 týdnů u prodeje zvířat
- 3 týdny u prodeje krmiv

Pokud z povahy zboží vyplývá, že je určeno k užívání po delší dobu, může zvláštní právní předpis záruční dobu prodloužit. Jestliže by tento zvláštní předpis byl vydán v období od prodeje věci do konce záruční doby vztahující se k věci, užije se na věc záruční doba prodloužená. Dosud však žádný takový právní předpis ještě nebyl vydán.¹²⁵

Otázka potravinářského zboží je dále specifikována v § 616 odst. 2 OZ. Zákon stanovuje povinné označení potravin datem minimální trvanlivosti, a v případě, že se jedná

¹²⁴ Jak již bylo výše uvedeno, ustanovení § 620 odst. 1 OZ upravující délku záruční doby bylo významně novelizováno zákonem č. 136/2002 Sb., jenž implementoval směrnici Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES. Účinností zákona, tedy 1. lednem 2003, došlo k prodloužení záruční doby u spotřebního zboží z šesti měsíců na 24 měsíců. V souvislosti s tím bylo nutné upravit přechod ze staré právní úpravy na novou právní úpravu a vyřešit problémy, které by vznikaly ohledně zboží, které bylo prodáno v období přechodu mezi těmito dvěma úpravami a konkrétně určit jak dlouhá záruční doba se bude na konkrétní zboží vztahovat. Uvedené problémy byly vyřešeny částí třetí, přechodnými ustanoveními, článkem III. body 2-4 zákona č. 136/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Ten se s možnými problémy vypořádává následovně.

Pokud došlo k prodeji zboží ještě před nabytím účinnosti této novely občanského zákoníku, tedy do 31. prosince 2002, vztahuje se na něj záruční doba podle předchozí právní úpravy v délce šesti měsíců.

Pokud je prodáváno zboží, jež bylo vyrobeno do 31. prosince 2002 a zároveň bylo převzaté kupujícím nebo uvedené do provozu do 31. prosince 2003, může se prodávající rozhodnout, zda se na něj bude vztahovat záruční doba v délce šesti měsíců nebo 24 měsíců. Pokud se prodávající rozhodne pro šestiměsíční záruční dobu, musí kupujícího na tuto skutečnost upozornit. Předchozí právní úprava se však použije pouze ve vztahu k délce záruční doby. Obsah samotné odpovědnosti za vady se již posuzuje podle právní úpravy nové. Skutečnost, že se na zboží vztahuje záruční doba v délce šesti měsíců, musí být navíc uvedena v dokladu o zakoupení věci, popř. v záručním listu.

V ostatních případech se již postupuje podle nové právní úpravy bez jakýchkoliv výjimek.

¹²⁵ HULVA, Tomáš. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 1, s. 38.

o potraviny podléhající rychlé zkáze, datem použitelnosti.¹²⁶ Minimální trvanlivost a datum použitelnosti upravuje zákon o potravinách a tabákových výrobcích¹²⁷, podrobnější podmínky pro označování potravin stanoví vyhláška o způsobu označování potravin a tabákových výrobků¹²⁸.

Potravinami rozumíme: „látky určené ke spotřebě člověkem v nezměněném nebo upraveném stavu jako jídlo nebo nápoj, nejde-li o léčiva a omamné nebo psychotropní látky; za potraviny podle tohoto zákona se považují i přídatné látky, látky pomocné a látky určené k aromatizaci, které jsou určeny k prodeji spotřebiteli za účelem konzumace“¹²⁹.

Minimální trvanlivost (angl. „Best before“)

Datem minimální trvanlivosti rozumíme datum, jenž vymezuje minimální dobu, po kterou si potravina zachovává své specifické vlastnosti při dodržování skladovacích podmínek a splňuje požadavky na zdravotní nezávadnost.¹³⁰ Mezi potraviny označené minimální trvanlivostí patří zejména čokoláda, sušenky, těstoviny.

Značení potravin se provádí nápisem „*Minimální trvanlivost do...*“, po něm následuje uvedení konkrétního data určeného dnem, měsícem a rokem.¹³¹ Potraviny s prošlou dobou

¹²⁶ Tato povinnost byla zavedena ke dni 1. července 1995, zákonem č. 104/1995 Sb. ze dne 24. května 1995, kterým se mění a doplňuje zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 217/1993 Sb. a zákona č. 40/1995 Sb., a mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Uvedená novelizace nahradila předchozí ustanovení § 616 občanského zákoníku, ve větě druhé se slova "podléhající zkáze musí být vyznačeno datum výroby a datum nejpozdější spotřeby" nahradila slovy "musí být vyznačeno datum minimální trvanlivosti, a jde-li o potraviny podléhající rychlé zkáze, datum použitelnosti".

¹²⁷ Zákon č. 110/1997 Sb., ze dne 24. dubna 1997, o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. (dále jen „zákon o potravinách a tabákových výrobcích“ nebo „ZPTV“).

¹²⁸ Vyhláška č. 113/2005 Sb. o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, ze dne 4. března 2005, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁹ § 2 písm. a) ZPTV

¹³⁰ § 2 písm. q) ZPTV

¹³¹ Pokud je datum minimální trvanlivosti kratší než 3 měsíce, nemusí být na obale uveden rok, pokud datum minimální trvanlivosti v rozmezí 3 měsíce - 18 měsíců obal nemusí obsahovat označení dne, a pokud je delší

minimální trvanlivosti lze do oběhu uvádět jen za předpokladu, že jsou zdravotně nezávadné. Tyto potraviny musí být zřetelně označeny jako potraviny s prošlou dobou minimální trvanlivosti a zároveň musí být prodávány odděleně od ostatního zboží.

Datum použitelnosti (angl. „Use by Date“)

Datum použitelnosti je datum, které označuje dobu, po kterou si potravina podléhající rychlé zkáze (jogurty, mléčné výrobky), při dodržování skladovacích podmínek zachová své specifické vlastnosti a splňuje požadavky na zdravotní nezávadnost. Datum použitelnosti se označuje slovy: „*Spotřebujte do...*“, po nich následuje konkrétní datum určené opět dnem, měsícem a rokem. V případě prošlé doby použitelnosti nesmí být toto zboží dále uváděno do oběhu.¹³²

Datem minimální trvanlivosti ani datem použitelnosti nemusí být označeny některé potraviny například čerstvé ovoce a zelenina, konzumní líh a lihoviny, víno, žvýkačky a další.¹³³

Expirační lhůta

Některé druhy zboží mohou být označeny tzv. **expirační lhůtou (expirace, EXP)**. Tato lhůta je uváděna nejen na potravinách, ale i na dalších výrobcích (např. léky, drogistické zboží). Délka expirační lhůty v konkrétním případě modifikuje zákonnou záruční dobu, a to tak, že záruční doba skončí uplynutím expirační lhůty. Záruční doba nemůže skončit nikdy dříve, než skončí expirační lhůta. Na druhou stranu pokud by však expirační lhůta měla vinou prodávajícího skončit dříve než zákonná záruční doba, pak prodávající nese

než 18 měsíců, nemusí být zde uveden ani den ani měsíc (§ 6 odst. 2 vyhlášky č. 113/2005 Sb. o způsobu označování potravin a tabákových výrobků).

¹³² Podrobněji k datu minimální trvanlivosti a datu použitelnosti viz DUPAL, L., MICHLOVÁ, I., NOVÁK, K. *Rádce spotřebitele 1. Rizika při nákupu zboží*. Brno: CP Books, a.s., 2005. s. 24 a násl.

¹³³ DUPAL, L., MICHALOVÁ, I., NOVÁK, K. *Rizika při nákupu zboží*. Brno : CP Books, 2005. s. 25.

odpovědnost za vady zboží po celou délku zákonné záruční doby. Jako příklad může sloužit situace, kdy zboží bylo příliš dlouho skladováno a k přímému prodeji bylo poskytnuto až ke konci expirační lhůty.¹³⁴

Záruční doba začíná běžet od převzetí věci kupujícím. Měli kupovanou věc, nejčastěji z důvodu její technické náročnosti či složitosti zapojení, uvést do provozu jiný podnikatel než prodávající, dojde k odkladu běhu záruční doby. Záruční doba tak začne běžet až ode dne uvedení věci do provozu. Občanský zákoník však stanovuje kupujícímu povinnost objednat uvedení věci do provozu nejpozději do tří týdnů ode dne převzetí věci a zároveň povinnost poskytnout řádně a včas potřebnou součinnost k provedení této služby. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně. V případě jejich nesplnění, nastane počátek běhu záruční doby ke dni převzetí věci. Lhůta tří týdnů je stanovena, aby nedocházelo k záměrnému prodlužování záruční doby ze strany kupujícího a tím tak k neúměrnému znevýhodnění prodávajícího.

4.4.2 Záruční list

„Záruční list je písemné prohlášení prodávajícího o délce a obsahu záruční odpovědnosti.“¹³⁵ Pokud o to kupující požádá, je prodávající povinen mu záruční list vydat. Dovoluje-li to povaha zboží, postačí na místo záručního listu vydání dokladu o zakoupení věci (paragon, daňový doklad, účtenka).

S účinností od 1. ledna 2003 občanský zákoník vymezuje v § 620 odst. 3 OZ náležitosti záručního listu. Patří sem:

- jméno a příjmení, název nebo obchodní firma prodávajícího,

¹³⁴ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1840 - 1841.

¹³⁵ Tamtéž, s. 1841.

- identifikační číslo prodávajícího,
- sídlo jde-li o právnickou osobu nebo bydliště v případě fyzické osoby,

a dále je-li to potřebné:

- obsah a rozsah záruky,
- podmínky a délka záruční doby,
- způsob uplatnění nároku ze záruky.

Záruční list může mít 2 formy:

- a) **Deklaratorní záruční list** - je pouze osvědčením skutečností, které stanoví zákon (§ 620 odst. 1 OZ). V tomto případě existence záruky není vázána na vydání či nevydání záručního listu. Záruka vzniká i v případě jeho nevydání.
- b) **Konstitutivní záruční list** - v případě, že dojde k rozšíření záruční odpovědnosti či k prodloužení záruční doby jednostranným prohlášením prodávajícího, je podmínkou platnosti vydání záručního listu (§ 620 odst.5 OZ).¹³⁶

4.5 Fakultativní (dobrovolná) odpovědnost

Fakultativní odpovědnost prodávajícího může být založena dvěma způsoby. Buď jednostranným prohlášením prodávajícího v záručním listě (**jednostranně založená záruka**) anebo na základě dohody kupujícího s prodávajícím (**smluvní záruka**). Jednostranně založená záruka je upravena v § 620 odst. 5 OZ, smluvní záruka pak v § 502 odst. 2 OZ a § 507 odst. 2 OZ.

Fakultativní odpovědnost modifikuje zákonnou záruční odpovědnost, zákonná záruka jí může být pouze rozšířena,

¹³⁶ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1841.

v žádném případě nesmí dojít k jejímu omezení. Jakékoliv omezení zákonné záruky by bylo absolutně neplatné (§ 627 odst. 3 OZ). Fakultativní záruka může na zákonnou záruku navazovat, může existovat vedle ní anebo ji může v určitém rozsahu přesahovat.

V praxi nastávají dvě možnosti rozšíření zákonné záruky. V prvním případě dojde k prodloužení zákonné záruční doby (§ 620 odst. 1)¹³⁷. Ve druhém případě dojde k obsahovému rozšíření záruky, např. kupující získá právo odstoupit od smlouvy v případě výskytu jakékoliv vady či bezplatný servis po určitou dobu.¹³⁸ Záruka může být rozšířena nejen na celou věc, ale i na její část nebo součástku. Fakultativní záruka může být založena jak v době uzavření kupní smlouvy, tak i kdykoliv poté.

Podmínka pro platnost rozšíření záruky je povinnost uvést v záručním listě podmínky a rozsah tohoto prodloužení. Rozšířená záruka může být vázána na splnění dalších podmínek, tyto podmínky by však neměly být v rozporu s dobrými mravy.¹³⁹

¹³⁷ Uvedené rozšíření záruky se uplatňuje zejména u zboží, u něhož se předpokládá dlouhá životnost, např. záruka na střešní krytinu či některé elektrospotřebiče.

¹³⁸ Srov. R 22/83 - s. 118: „smluvní záruka mnohdy nespočívá jen v prostém prodloužení doby zákonné záruky při zachování stejného obsahu; oborové reklamační řády mohou např. podstatně rozšiřovat podmínky, za nichž lze uplatnit práva z odpovědnosti za vady, mohou také stanovit nevyvratitelné právní domněnky neodstranitelnosti určitých vad a zjednodušit posuzování místa, kde je kupující povinen uplatňovat práva z odpovědnosti za vady.“

¹³⁹ PELIKÁN, T., BOHŮNKOVÁ, K. *Prodávající a spotřebitel: jak předcházet konfliktům a urovnávat spory*. Praha : Spotřebitelský poradenský a informační servis, 2005.

4.6 Nároky kupujícího z odpovědnosti za vady

4.6.1 Nároky kupujícího z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou

Pokud je zboží při převzetí kupujícím, popř. do šesti měsíců od tohoto převzetí, v rozporu s kupní smlouvou, má kupující nárok na jeho uvedení do stavu odpovídajícímu kupní smlouvě (shoda s kupní smlouvou). Pro uplatnění práva z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou je důležitá skutečnost, že vada při převzetí zboží kupujícím existuje, není podstatné, zda se projeví ihned při převzetí anebo až později v průběhu užívání věci. Prodávající je povinen zboží uvést do shody s kupní smlouvou bezplatně, bez zbytečného odkladu a to na základě volby kupujícího (nikoliv prodávajícího, o čemž se snaží prodávající kupujícího ve většině případů přesvědčit) jednou z variant, a to buď výměnou vadného zboží nebo jeho opravou.¹⁴⁰

V případě, že zboží není možné z jakéhokoliv důvodu opravit nebo vyměnit (např. se jedná o neodstranitelnou vadu nebo se zboží již přestalo vyrábět a prodávající nemá další kus tohoto zboží na výměnu), kupující má právo se rozhodnout, zda bude požadovat přiměřenou slevu z ceny zboží anebo zda od smlouvy odstoupí.¹⁴¹

Na tomto místě je vhodné poznamenat text směrnice 1999/44/ES, podle znění článku 3 bod 6.¹⁴² spotřebitel nemá právo od smlouvy odstoupit, jestliže jde o nevýznamný rozpor se smlouvou. Česká republika však toto ustanovení neimplementovala, tudíž spotřebitel má právo odstoupit bez ohledu na to, o jak závažný rozpor se smlouvou se jedná.

¹⁴⁰ § 616 odst. 3 OZ

¹⁴¹ Jednotlivé nároky kupujícího budou popsány níže.

¹⁴² The consumer is not entitled to have the contract rescinded if the lack of conformity is minor.

4.6.2 Nároky kupujícího ze záruční odpovědnosti

Nároky kupujícího ze záruční odpovědnosti můžeme rozdělit na dvě kategorie, a to na nároky kupujícího v případě výskytu vady odstranitelné a nároky kupujícího v případě výskytu vady neodstranitelné.

V případě výskytu **odstranitelné vady** má kupující právo na:

- odstranění vady
- výměnu věci nebo její součásti
- přiměřenou slevu z ceny věci
- odstoupení od smlouvy

Na rozdíl od nároků z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou je v případě této odpovědnosti autonomie vůle kupujícího při volbě jeho nároku částečně omezena občanským zákoníkem, který stanovuje postup pro uplatnění jednotlivých nároků kupujícího.

Pokud se na věci vyskytne odstranitelná vada, kupující má právo na její bezplatné, řádné a včasné odstranění. Prodávající vadu odstraní podle svého rozhodnutí zejména opravou nebo výměnou vadné součásti. Pokud je vada natolik závažná a není to vzhledem k její povaze neúměrné, má kupující právo požadovat výměnu věci popř. její součásti. Pokud není možné vadu odstranit popř. požadovat výměnu, může kupující uplatnit požadavek na přiměřenou slevu z ceny věci nebo od kupní smlouvy odstoupit.

Druhou kategorií jsou nároky, které může kupující uplatňovat v případě existence neodstranitelné vady.

Neodstranitelné vady můžeme dále dělit na:

- o **vady neodstranitelné, které brání řádnému užívání věci jako věci bez vady** - kupující má možnost volby mezi těmito nároky:
 - výměna věci
 - odstoupení od smlouvy

- o **vady neodstranitelné, které nebrání řádnému užívání věci jako věci bez vady** - kupující může požadovat jeden z těchto nároků na:
 - výměnu věci
 - odstoupení od smlouvy
 - přiměřenou slevu z ceny věci

I. odstranění vady

„Odstraněním vady se rozumí uvedení zboží opravou, úpravou příp. doplněním do takového stavu, aby byl v souladu s účelem poskytované služby.“¹⁴³

Právo na odstranění vady může kupující uplatňovat za předpokladu, že dojde k výskytu odstranitelné vady zakoupené věci v průběhu záruční doby (§ 622 odst. 1 OZ) anebo pokud je věc v době jejího převzetí v rozporu s kupní smlouvou (§ 616 odst. 3 OZ).

Prodávající má povinnost odstranit vady faktické i právní. Odstranění faktické vady může být provedeno dvěma způsoby, a to buď opravou vadné součástky anebo její výměnou za součástku novou, a to takovým způsobem, aby věc měla vlastnosti, které odpovídají kupní smlouvě. Rozhodnutí o způsobu odstranění vady spočívá na prodávajícím.¹⁴⁴ Lze však připustit, aby se kupující v některých případech domáhal odstranění vady určitým, povaze věci odpovídajícím způsobem.¹⁴⁵

Odstranění vady věci musí být provedeno **bezplatně, řádně** a **včas**, a to buď přímo prodávajícím, nebo jím pověřenou osobou určenou k provádění záručních oprav, zejména půjde o autorizovaný záruční servis nebo jiného podnikatele oprávněného k provádění oprav (dále jen „prodávající“).

¹⁴³ VRABEC, Josef. *Právní ochrana zákazníka*. Praha : Prospectum, 1991. s. 41.

¹⁴⁴ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha : Linde, 2008. s. 1848-49.

¹⁴⁵ Srov. R 22/1983 - s. 132.

a) bezplatnost

Prodávající musí provést odstranění vady výhradně na své náklady. Po kupujícím nemůže být požadována jakákoliv úplata za odstranění vady, a to ani v případě, kdy záruční opravou dojde k zhodnocení věci (např. je použita výkonnější nebo dražší součástka než kterou zboží původně obsahovalo).

b) řádné provedení

Vada musí být odstraněna řádně, s odbornou péčí tak, aby věc byla v souladu s kupní smlouvou. Tedy aby mohla být užívána kupujícím jako věc bez vady. V případě výměny vadné součástky se však považuje za řádné odstranění pouze její výměnu za součástku novou. Výměna za součástku již použitou není možné považovat za řádné odstranění vady.¹⁴⁶

c) včasnost

V případě výskytu odstranitelné vady má kupující také právo na její včasné odstranění. Vysvětlení pojmu včasné odstranění občanský zákoník neuvádí, proto je v tomto případě nutné odkázat na zákon o ochraně spotřebitele. Ten v § 19 odst. 3 stanovuje, že reklamace včetně odstranění vady musí být provedeno nejpozději do 30 dnů ode dne uplatnění nároku. Z uvedeného plyne, že včasné provedení odstranění vady je takové, jehož délka nepřesahuje lhůtu 30 dnů od uplatnění nároku. Použití uvedeného ustanovení však může být vyloučeno dohodou kupujícího s prodávajícím na lhůtě delší. Délka dohodnuté lhůty není zákonem nijak omezena, je ji však nutné posuzovat tak, „aby nebyla nepřiměřená, aby zásadně nezhoršila

¹⁴⁶ SOBOTKA, Martin. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*, 2001, č. 12 - příloha, s. 6.

postavení spotřebitele a neodůvodněně zvýhodnila prodávajícího¹⁴⁷.

Pokud není vada odstraněna v zákonné 30 ti denní lhůtě, popř. ve lhůtě smluvené, dochází k modifikaci odstranitelné vady na vadu, kterou nelze odstranit z důvodu její subjektivní neodstranitelnosti. Kupující se následně může rozhodnout, zda na odstranění vady bude trvat či zda uplatní jiný nárok, nyní již z odpovědnosti za subjektivně neodstranitelnou vadu (§ 622 odst. 2, 3). Pokud kupující nezvolí právo na zrušení smlouvy či na přiměřenou slevu z ceny věci, platí, že zůstává zachováno právo na bezplatné odstranění vady.

II. výměna věci nebo její součásti

Právo na výměnu věci nebo její součásti může kupující uplatnit ve čtyřech případech.

Za prvé se kupující může domáhat výměny věci z titulu odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou (§ 616 odst. 3 OZ). Jak již bylo uvedeno výše, kupující má právo v případě existence rozporu s kupní smlouvou na základě vlastní volby požadovat buď opravu věci, nebo její výměnu za novou.

Za druhé právo na výměnu věci může kupující uplatnit v případě výskytu odstranitelné vady věci v průběhu záruční doby (§ 622 odst. 1 OZ). Občanský zákoník zde však obsahuje podmínku úměrnosti, která slouží k ochraně prodávajícího před nepřiměřeným zvýhodňováním kupujícího.

Kupující se tak může domáhat výměny věci nebo její součásti, pouze pokud je výměna úměrná vzniklé vadě. Při určování zda požadavek výměny věci je či není neúměrný, je třeba vzít v úvahu „zejména hledisko hodnotové (jisté cenové porovnání vady a ceny nové věci), dále charakter vady, její

¹⁴⁷ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1848.

složitost, případně potíže s jejím odstraňováním¹⁴⁸. Jako příklad lze uvést situaci, kdy zákazník přijde reklamovat mobilní telefon z důvodu špatného fungování reproduktoru a požaduje výměnu za reproduktor nový, popř. požaduje výměnu celého telefonu. Uvedená vada je však způsobená pouze přítomností nečistot v reproduktoru. Tuto vadu lze odstranit jeho jednoduchým vyčištěním. V daném případě, by tedy požadavek na výměnu byl vůči prodávajícímu neúměrný.

Třetím případem je existence většího počtu odstranitelných vad anebo opětovný výskyt vady (§ 622 odst. 2 OZ). Pokud se na zboží vyskytne větší počet vad anebo pokud jde v daném případě o opětovný výskyt, má kupující právo požadovat výměnu věci nebo její součásti. Občanský zákoník používá oba tyto pojmy, ale dále již nevymezuje, kolik odstranitelných vad, popř. počet výskytů vady po opravě se těmito pojmy rozumí. Stejně tak se vysvětlením těchto pojmů nezabývá žádný jiný právní předpis. Z tohoto důvodu jejich vymezení spočívalo na rozhodovací činnosti soudů. Otázkou většího počtu vad se zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 30. 7. 1981, sp. zn. 3 Cz 67/81. V něm judikoval, že za větší počet vad lze považovat souběžný výskyt alespoň tří vad. Přičemž jestliže se vyskytne více vad na jedné součásti věci, považují se tyto vady za vadu jedinou.¹⁴⁹

Uvedená rozhodnutí se taktéž zabývala i vysvětlením pojmu opětovný výskyt vady po opravě. Podle nich se vada vyskytne opětovně, pokud již byla vada v průběhu záruční doby nejméně dvakrát opravena a stejná vada se vyskytne potřetí. V této situaci již kupující může přímo uplatňovat nároky jako by se na věci vyskytla vada neodstranitelná, tedy výměnu věci nebo odstoupení od smlouvy.

¹⁴⁸ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1849.

¹⁴⁹ Shodně též Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR 1 Cz 54/82; popř. R 22/83 s. 127.

Posledním případem, kdy má kupující právo požadovat výměnu věci, je výskyt neodstranitelné vady (§ 622 odst. 2, 3 OZ, § 19 odst. 3 ZOS). Nerozhoduje, zda jde o vadu, která brání či nebrání užívání věci jako bez vady.

Pokud dochází k výměně věci, má kupující právo, aby věc byla vyměněna za věc novou, která se svým provedením, typem, značkou shoduje s věcí původní. Pokud by prodávající nemohl zajistit výměnu za věc shodného typu (např. zboží se již nevyrábí), může ji po dohodě s kupujícím vyměnit za stejnou věc novějšího typu. Pokud by však kupující novější věc odmítl (např. proto, že by mu nevyhovoval její design), má právo od smlouvy odstoupit. Tuto situaci lze považovat za výjimečnou, neboť ve většině případů je pro kupující výměna za novější typ výhodnější a to v tom smyslu, že za původně zaplacenou cenu získá většinou modernější a technicky vylepšený výrobek.

Jestliže dojde k výměně věci, nemají mezi sebou strany nárok na jakékoliv vyrovnání rozdílu ceny věci. Nezáleží tedy, zda mezitím cena věci klesla nebo na opak došlo k jejímu zvýšení.

III. přiměřená sleva z ceny věci

Kupující má právo požadovat přiměřenou slevu z ceny věci ve třech zákonem stanovených případech.

Za prvé může být sleva nárokována v případě existence rozporu s kupní smlouvou dle § 616 odst. 3 OZ, a to za předpokladu, že není možné rozpor odstranit opravou nebo výměnou věci.

Ostatní případy se již vztahují k záruční odpovědnosti za vady. Sleva může být vyžadována v případě výskytu odstranitelné vady, kterou však z jistých důvodů nelze opravit, popř. vadnou věc či její součástku vyměnit (§ 622 odst. 1 OZ). Zboží nelze zejména vyměnit za jiné, pokud jej prodávající nemá na skladě a toto zboží již přestalo

vyrábět. Oprava zboží by nebyla možná v situaci, kdy by náklady vzniklé prodávajícímu v souvislosti s opravou byly natolik vysoké, že by se rovnaly nebo by dokonce překračovaly hodnotu nové věci.

Jako poslední může slevu požadovat kupující v případě výskytu neodstranitelné vady, která nebrání řádnému užívání věci, jako věci bez vady (§ 622 odst. 2 OZ).

Pokud je nárok na přiměřenou slevu uplatněn, je třeba určit výši poskytnuté slevy. Sleva má být stanovena jako přiměřená povaze vady. Výše poskytnuté slevy by neměla reflektovat pouze samotné snížení směnné hodnoty věci. Při jejím určení je třeba přihlédnout i k tomu, jak se reklamovaná vada projevuje při samotném užívání věci, zejména jak snižuje životnost věci, ovlivňuje či omezuje užívání věci či zhoršuje její vzhled apod.¹⁵⁰

IV. odstoupení od smlouvy

Posledním možným nárokem kupujícího je odstoupení od smlouvy. Odstoupení od smlouvy může být nárokováno pokud:

- vznikne rozpor s kupní smlouvou a věc není možné opravit nebo vyměnit (§ 616 odst. 3 OZ),
- na věci se vyskytne odstranitelná vada a vadu nelze opravit, popř. věc vyměnit (§ 622 odst. 1 OZ),
- zboží má neodstranitelnou vadu, která brání řádnému užívání jako věci bez vady (§ 622 odst. 2 OZ),
- dojde k opětovnému výskytu vady po opravě nebo věc není možné pro větší počet vad užívat (§ 622 odst. 2 OZ),

¹⁵⁰ R 22/83 - s. 136, shodně též Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 956/2002.

- zboží má neodstranitelnou vadu, která nebrání řádnému užívání věci jako bez vady a kupující nepožaduje výměnu věci (§ 622 odst. 3 OZ).

Odstoupení od smlouvy je jednostranný právní úkon kupujícího adresovaný prodávajícímu. Občanský zákoník nestanovuje formu tohoto úkonu, může být učiněn v jakékoliv formě. Pokud však byla kupní smlouva uzavřena písemně, odstoupení od této smlouvy musí být učiněno také písemně (§ 40 odst. 2 OZ). Právní účinky odstoupení nastávají jeho dojitím prodávajícímu. Není nutné, aby se s jeho obsahem prodávající seznámil. Odstoupení je doručeno okamžikem, kdy se dostane do sféry dispozice prodávajícího (§ 45 odst. 1 OZ). Jelikož se jedná o jednostranný úkon, nevyžaduje se souhlas ani jeho přijetí prodávajícím. K platnosti odstoupení je třeba, aby bylo učiněno včas, určitě, důvodně a na správném místě.

Platným odstoupením se kupní smlouva ruší s účinky *ex tunc*, tedy od počátku. V jeho důsledku dochází k zániku vlastnického práva kupujícího k věci a opět vzniká vlastnické právo prodávajícího. A naopak prodávajícímu zaniká vlastnické právo k zaplacené kupní ceně, toto právo pak následně vzniká kupujícímu. Smluvní strany si musí vzájemně vrátit svá plnění, kupující vrací zboží, prodávající zaplacenou kupní cenu. Kupní cena musí být vrácena ve stejné výši, jakou kupující za zboží zaplatil v době uzavření smlouvy. Nezáleží na tom, zda mezitím došlo k její změně, ať již k jejímu zvýšení či snížení. Pokud by plnění nebylo některou ze stran vráceno, došlo by zde k bezdůvodnému obohacení¹⁵¹.

Často v praxi nastává situace, že prodávající při odstoupení od smlouvy odmítá spotřebiteli vrátit jím zaplacenou částku peněz a nutí jej, aby si u něj vybral jiné zboží stejné anebo vyšší hodnoty (rozdíl obou částek musí spotřebitel samozřejmě doplatit). Uvedený způsob vyřízení

¹⁵¹ Viz § 451 - § 459 OZ

reklamace nemá oporu v platném právu, spotřebitel s ním nemusí souhlasit a může setrvat u požadavku na vrácení částky peněz.¹⁵²

Na závěr lze ještě zmínit otázku opotřebení věci a užitků věci vzniklých během jejího užívání kupujícím. Zde se rozlišuje, zda kupující užívá zboží v dobré, popř. ve zlé víře. Od okamžiku vzniku smlouvy až do odstoupení od ní jsou kupující i prodávající v dobré víře k užívání věci i zaplacené kupní ceny. Za tuto dobu kupující nemusí prodávajícímu hradit žádnou náhradu za užívání věci.¹⁵³ Jakmile dojde k odstoupení od smlouvy, strany tímto okamžikem přestávají být v dobré víře. Pokud je kupující v prodlení s vrácení věci a užívá ji i po svém odstoupení od smlouvy, má prodávající právo požadovat po něm vydání užitků věci za dobu neoprávněného užívání. Stejně pravidlo platí i u druhé strany - prodávajícího. Pokud se prodávající dostane do prodlení s vrácením zaplacené kupní ceny, má kupující právo na vrácení nejen kupní ceny, ale i úroků z prodlení z této částky.¹⁵⁴

4.7 Odpovědnost za vady v právu Velké Británie

4.7.1 Dělení odpovědnosti za vady

Odpovědnost za vady ve Velké Británii je koncipována odlišně od naší právní úpravy. Můžeme ji dělit na:

¹⁵² TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008. s. 58.

¹⁵³ Shodně R 22/83 s. 142-143: „Vrací-li kupující po účinném uplatnění práva na zrušení smlouvy nebo práva na výměnu věci obchodní organizaci věc již používanou, nemá obchodní organizace právo na náhradu za znehodnocení této věci vzniklé jejím užíváním a opotřebením do okamžiku zrušení smlouvy nebo výměny věci.“

¹⁵⁴ Shodně ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha: Linde, 2008. s. 1850 - 51; též SOBOTKA, Martin. *Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. Právní rádce*, 2001, č. 12 - příloha, s. 7.

- a) „**Tradiční**“ **záruka (traditional guarantees)** - obvykle ji dává výrobce zboží, vztahuje se na výrobní vady a vady materiálu. Záruka je poskytována zpravidla na 12 měsíců od zakoupení věci.¹⁵⁵ u některého zboží může být lhůta mnohem delší. Délka lhůty se odvíjí od toho, že vady se zpravidla během této doby projeví.
- b) **Subsidiární záruka (satisfaction guarantees)** - subsidiární záruka je poskytována na kratší dobu, zpravidla na 28 dní. Během této doby si může spotřebitel zboží vyzkoušet, a pokud s ním nebude spokojen, může ho během této doby vrátit ručiteli, zpravidla je mu poté vrácena celá kupní cena.¹⁵⁶
- c) **Rozšířená záruka (extended warranties)** - jde o záruku, která rozšiřuje tradiční záruku poskytovanou na výrobní vady nebo na vady materiálu. Rozšíření může spočívat zejména v pokrytí náhodných poškození či přiměřené opotřebení zboží. Tato záruka je poskytována kupujícímu za úplatu, prostřednictvím třetího subjektu. Nejčastějším příkladem rozšířené záruky je odeslání vyplněného formuláře a peněžního obnosu odpovídajícího kupujícím zvolené délky popř. rozsahu záruky.
- d) **Odpovědnost za shodu se smlouvou v době převzetí**

4.7.2 **Odpovědnost za shodu se smlouvou v době převzetí**

Shoda s kupní smlouvou je definována v § 48F SoGA. Vymezení je provedeno negativním způsobem. Zboží není ve shodě se smlouvou (rozpor se smlouvou) jestliže smlouva porušuje výslovně dohodnuté nebo předpokládané podmínky (express terms nebo implied terms). **Express terms** jsou tzv. výslovné podmínky, tedy podmínky na kterých se strany dohodly. Tyto

¹⁵⁵ BRATGATE, R., TWIGG-FLESNER, CH. *Blackstone's guide to consumer sale and associated guarantees*. OXFORD: OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2003. s. 170.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 171.

podmínky musí být splněny v rozsahu, v jakém byly stranami ve smlouvě sjednány.¹⁵⁷ Pojmem **implied terms** (neboli tzv. implicitní, zahrnuté podmínky) rozumíme podmínky, které se uplatňují ve všech kupních smlouvách. Tyto podmínky musí být vždy splněny ze zákona, bez ohledu na ujednání stran. Jsou zakotveny v ustanoveních § 12 - 15 SoGA. Tato ustanovení byla součástí SoGA i před implementací směrnice 1999/44/ES a jelikož obsahovala úpravu dostatečnou, v některých ohledech i pro spotřebitele příznivější než úprava požadovaná směrnicí, zůstala tato ustanovení směrnicí nedotčena. O shodu s kupní smlouvou se jedná pokud:

- a) zboží prodávané podle vzorku nebo popisu kupujícího, je v souladu s daným vzorkem nebo popisem (§ 13 SoGA),
- b) zboží je v uspokojivé kvalitě (§ 14 odst. 2 SoGA),
- c) zboží je v souladu s požadavky kupujícího, jenž byly sděleny prodávajícímu (§ 14 odst. 3 SoGA).

Ad a)

K otázce zboží prodávaného podle vzorku nebo popisu existuje rozsáhlá judikatura soudů. Typický příkladem prodeje zboží podle popisu je prodej zboží v supermarketu.¹⁵⁸ Taktéž je možné za zboží prodávané podle popisu považovat i situaci, kdy je zboží opatřeno popisem jeho vlastností, přestože má kupující možnost si zboží důkladně prohlédnout, zakoupí jej podle uvedeného popisu.¹⁵⁹ Prodávající bude odpovědný, pokud zboží ve skutečnosti s popisem nesouhlasí. Odpovědnost prodávajícího však nelze stanovit v každém případě, ale pouze v situaci, kdy lze na jím provedený popis důvodně spoléhat zejména s ohledem na jeho odborné vlastnosti (srov. Harlingdon

¹⁵⁷ Srov. Wallis & Wells v Pratt and Haynes (1911).

¹⁵⁸ DOBSON, P. *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6 th edition. London : Sweet & Maxwell, 2006, s. 118

¹⁵⁹ Jako příklad lze uvést prodej ojetých automobilů v odborném autoservisu (srov. Beale v. Taylor 1967 BA).

& Leinster Enterprises Ltd v. Christopher Hull Fine Aet Ltd 1990 CA).¹⁶⁰

Ad b)

Podmínka uspokojivé kvality se uplatní, jestliže prodávající vystupuje v rámci své podnikatelské činnosti. Pojem uspokojivá kvalita je definován v § 2A SoGA. Zboží je v uspokojivé kvalitě jestliže odpovídá standardům, které průměrný člověk považuje za dostačující, vzhledem k typu zboží, jeho ceně a dalším relevantním podmínkám. Hlediska kvality jsou bezvadnost věci, její bezpečnost a trvalost, vzhled.

Uspokojivá kvalita se nevyžaduje, pokud si kupující věc výslovně vymínil i s jejími vadami, popř. jestliže si kupující věc předtím vyzkoušel, nevztahuje se na vady, které by tato prohlídka měla prokázat.¹⁶¹

Ad c)

Tato podmínka se uplatní za splnění dvou předpokladů:

- a) prodávající vystupuje v rámci své podnikatelské činnosti
- b) kupující seznámí prodávajícího s účelem, pro který danou věc kupuje¹⁶².

Je-li smluvní stranou spotřebitel, tyto podmínky nemohou být v žádném případě omezeny nebo vyloučeny dohodou smluvních stran (§ 6 odst. 2 The Unfair Contract Terms Act 1997, ve znění pozdějších předpisů).

¹⁶⁰ Z další judikatury lze uvést např. Re Moore and Landauer (1921 CA), Pinnock Bros. v. Lewis & Peat (1923 KB), Ashington Piggeries v. Hill (1971 HL).

¹⁶¹ Srov. Thornett & Fehr v. Beers (1919 KB), R & B Customs Brokers Co. Ltd v. United Dominions Trust Ltd (1988 CA)

¹⁶² Prodávající při prodeji předpokládá obvyklý účel, pro který je věc prodávána, obvyklému použití zpravidla odpovídá i kvalita a provedení věci. Pokud má kupující speciální požadavky na danou věc, popř. ji kupuje pro zvláštní účel, musí prodávajícího s těmito požadavky nebo účelem seznámit. Jinak by nevznikla odpovědnost prodávajícího za případné vady. Srov. Priest v. Last (1903 CA), Griffiths v. Peter Conway (1939 CA).

Stejně jako v případě naší právní úpravy, platí i zde vyvratitelná podmínka, že rozpor se smlouvou, který se projeví do 6 měsíců, se považuje za rozpor, který byl v době převzetí zboží. Výjimkou je situace, kdy je prokázáno, že zboží v době převzetí bylo ve shodě se smlouvou anebo pokud je aplikace této domněnky vyloučena z povahy věci.

4.7.3 Nároky spotřebitele při rozporu se smlouvou v době převzetí

Nároky spotřebitele při rozporu se smlouvou upravuje část 5A zahrnující § 48A - § 48F.¹⁶³ Tato část se však nevztahuje na veškeré kupní smlouvy, ale pouze na ty, kde kupující je spotřebitelem a kde zboží není ve shodě se smlouvou v době jejího převzetí (§ 48A SoGA).

Kupující může požadovat opravu nebo výměnu věci (48B SoGA). Případně může požadovat přiměřené snížení ceny anebo od smlouvy odstoupit (§48C SoGA). Základními nároky kupujícího je oprava nebo výměna věci. Pokud oprava nebo výměna není možná nebo by byla neefektivní (zejména z důvodu vysoké finanční náročnosti, závažné vady, přílišného zatížení kupujícího), může požadovat přiměřenou slevu z ceny věci či od smlouvy odstoupit. Odstoupení od smlouvy není možné v případě nevýznamného rozporu.¹⁶⁴

Nároky z odpovědnosti za rozpor se smlouvou může kupující uplatnit do šesti let. Zákonodárce tak stanovil délku této lhůty dalece za hranicí lhůty směrnicí požadované (24 měsíců).

Požaduje-li kupující opravu věci, musí být provedena v přiměřené lhůtě bez výrazného omezování kupujícího. Přiměřenost lhůty a omezování kupujícího vychází z povahy

¹⁶³ Část 5A byla začleněna do SoGA v důsledku implementace směrnice 1999/44/ES, prostřednictvím **The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002**

¹⁶⁴ BRATGATE, R., TWIGG-FLESNER, CH. *Blackstone's guide to consumer sale and associated guarantees*. OXFORD : OXFORD UNIVERZITY PRESS, 2003. s. 134.

zboží a účelu, pro který je prodáváno (§ 48B odst. 5). Prodávající též hradí kupujícímu vzniklé náklady (cestovné, poštovné).

4.8 Některé zvláštní instituty odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě

4.8.1 Doživotní záruka

Doživotní záruka je pojem, který náš právní řád neupravuje, přesto se při prodeji zboží často užívá. Doživotní záruku lze charakterizovat jako jeden z možných příkladů fakultativní záruky, kdy prodávající zpravidla jednostranným úkonem rozšiřuje zákonnou záruční dobu a zaručuje se, že věc si zachová stanovenou jakost a vlastnosti doživotně.

Doživotní záruka se může vyskytnout ve dvou variantách. V prvním případě se doživotní záruka vázaná ke konkrétní osobě majitele věci, popř. k osobě, které byla určitá služba prodávajícím poskytnuta. Ve druhém případě vztahující se k samotné věci.¹⁶⁵

V souvislosti s doživotní zárukou vzniká otázka, zda např. za 15 let bude vůbec existovat subjekt, který by z této záruky byl povinný. S ohledem na dnešní rozvoj podnikání a neustálý vznik a zánik nových subjektů, je možné tuto záruku zajistit zpravidla jen u zavedených subjektů s dlouhou tradicí. V některých případech tak lze považovat doživotní záruku spíše za marketingový záměr k přilákání zákazníka než jeho garantované zvýhodnění. V tomto případě je pak nutné zvážit, zda se ze strany prodávajícího nejedná o nekalosoutěžní jednání. Nekalosoutěžní jednání prodávajícího by však bylo obtížně prokazatelné, neboť prodávající může

¹⁶⁵ NOVÁČEK, Roman. Poskytování doživotní záruky. *Právní rozhledy*, 2000, č. 6, s. 259.

tvrdit, že předpokládal provozování jeho činnosti po dlouhou dobu a tím spoléhal na to, že bude schopen doživotní záruku poskytnout.

Doživotní záruka ve vztahu k osobě je méně častým využitím doživotní záruky. Jako příklad lze uvést situaci, kdy je spotřebiteli poskytnuta po celou dobu jeho života záruka na jím zakoupenou věc či určitou službu, která mu byla poskytnuta (např. doživotní záruka na růst transplantovaných vlasů, doživotní záruka na automobil poskytnutá významnému klientovi).

S touto variantou doživotní záruky mohou nastat problémy v případě, že spotřebitel zemřel krátce po uzavření smlouvy, z níž mu plynula doživotní záruka. To může vést ke vzniku tří možných situací:

- služba poskytnutá spotřebiteli se vztahuje výlučně k jeho vlastnímu tělu (např. plastická operace či výše uvedená transplantace vlasů)- v tomto případě dojde k zániku záruky smrtí spotřebitele bez ohledu na to, zda zákonná záruční doba uplynula či nikoliv,
- spotřebiteli byla prodána věc či poskytnuta služba s doživotní zárukou a spotřebitel zemřel až po uplynutí zákonné záruční doby - smrtí spotřebitele končí i doživotní záruka a dědicové nemohou uplatňovat nároky z doživotní záruky,
- spotřebiteli byla prodána věc či poskytnuta služba s doživotní zárukou a spotřebitel zemřel v mezidobí od jejího poskytnutí či prodeje do uplynutí zákonné záruční doby - v tomto případě se doživotní záruka nepoužije, neboť její aplikací by došlo ke zkrácení zákonné záruční doby, což občanský zákoník nedovoluje.¹⁶⁶ Aplikuje se zde

¹⁶⁶ Srov. § 620 odst. 5 OZ, podle něhož může prodávající poskytnout pouze záruku, která přesahuje rozsah zákonné záruční doby, a § 627 odst. 3 OZ,

zákonná záruční doba a nárok z odpovědnosti za vady bude přecházet na dědice, kteří jej budou moci uplatnit.

Druhým a častěji se vyskytujícím případem je doživotní záruka vztahující se k věci. Doživotní zárukou se takto rozumí záruka za vady, které se vyskytnou na věci v průběhu její životnosti. V daném případě je nezbytné, aby prodávající popř. výrobce stanovili dobu životnosti konkrétní věci a s ní seznámili kupujícího. Po tuto stanovenou dobu pak prodávající odpovídá za vady, které se na věci vyskytnou. Pokud věc překročí dobu své životnosti, prodávající již za vady po této lhůtě neodpovídá. Tzn., pokud je pro věc stanoveno, že její životnost je např. pět let, odpovídá prodávající za vady, které se v průběhu pěti let na věci vyskytnou. Pokud je věc schopna užívání i po této lhůtě, tedy překročila-li svoji životnost, prodávající již za další vady neodpovídá.

4.8.2 Prodej věci použité

Věcí použitou rozumíme „věc, kterou jiní kupující po určité dobu sami používali k uspokojování svých potřeb, opotřebovali ji do určité míry nebo ji pro vadu vrátili a po jejím odstranění byla věc zařazena do prodeje věcí použitých s adekvátní slevou z ceny“¹⁶⁷.

Při prodeji zboží v obchodě může docházet k prodeji věcí použitých. Poměr prodeje věcí použitých a věcí nových vychází zpravidla z předmětu podnikání prodávajícího. Někteří podnikatelé se specializují výhradně na prodej použitých věcí. Typickým příkladem jsou různé bazary (autobazar, bazar

který stanoví, že jakákoliv ujednání mezi prodávajícím a kupujícím, která mají za následek zánik nebo omezení uplatnění práva z odpovědnosti za vady jsou neplatná.

¹⁶⁷ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1831.

s oblečením apod.), antikvariáty. Jiní podnikatelé prodávají použité zboží pouze jako doplňkový prodej.

Prodej použitého zboží se uskutečňuje zpravidla na základě jedné ze tří situací. Těmito situacemi jsou:

- a) Prodávající prodává věc na základě smlouvy o obstarání prodeje věci (§ 737 - § 741 OZ). Vlastník věci po určité době jejího užívání ji předá prodávajícímu a ten ji následně prodá kupujícímu. Při prodeji této použité věci jedná prodávající vlastním jménem, ale na účet vlastníka věci. Za to mu pak náleží odměna. Typickým příkladem jsou výše uvedené autobazary.
- b) Prodávající odkoupí od vlastníka určité použité věci a dále je pak prodává svým jménem a na svůj vlastní účet.
- c) Jako použité zboží je též prodáváno zboží, které u prodávajícího původně zakoupil odlišný kupující. Na tomto zboží se však projevila vada a kupující úspěšně uplatnil právo na výměnu věci, popř. právo na odstoupení od smlouvy. Pokud je to pro prodávajícího výhodné, nechá vzniklou vadu odstranit a věc následně prodává jako věc použitou.

V rámci prodeje věci použité je odpovědnost prodávajícího za vady věci omezena pouze na odpovědnost za vady věci v době jejího převzetí, respektive v době šesti měsíců od převzetí (presumpce existence vady v době převzetí). Odpovědnost nemůže být uplatňována za vady, které odpovídají míře používání nebo opotřebení, které věc měla při jejím převzetí kupujícím (jako příklad lze uvést opotřebení pneumatik při prodeji ojetého automobilu). Odpovědnost prodávajícího se vztahuje i na vady, které existovaly v době uzavření kupní smlouvy, i když vyšly najevo až dodatečně.¹⁶⁸ Kupující musí prokazovat existenci

¹⁶⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2004, sp. zn. 32 Odo 976/2002.

uplatňované vady v době převzetí, což je vzhledem k tomu, že se jedná o použitou věc velmi obtížné. Je otázkou, zda je to vůbec v některých případech možné.

Nároky kupujícího při prodeji věci použité upravuje § 624 OZ. Kupující má místo práva na výměnu zboží právo na přiměřenou slevu. Právo na přiměřenou slevu není jediným právem, které může kupující uplatnit. Na použité věci se přiměřeně aplikuje i § 622 OZ. Kupující tak může též požadovat opravu věci či v určitých případech odstoupit od smlouvy (§ 622 OZ).

Své právo z odpovědnosti za vady musí kupující uplatnit u prodávajícího do 24 měsíců od převzetí věci. Tato lhůta může být na základě dohody kupujícího a prodávajícího (nikoliv jeho jednostranným právním úkonem) zkrácena maximálně na lhůtu 12 měsíců ode dne převzetí. Délka zkrácené lhůty musí být zaznamenána v dokladu o prodeji věci, aby nedošlo k pozdějším sporům ohledně její délky. Z § 626 odst. 3 OZ lze dovodit, že v případě, že nedojde k zaznamenání délky lhůty v dokladu o prodeji věci, bude platit zákonná lhůta v délce 24 měsíců.

Pokud není právo z odpovědnosti za vady uplatněno do posledního dne uvedené lhůty, dojde k jeho prekluzi a není možné jej dále vymáhat.

4.8.3 Prodej věci se slevou

Prodej věci se slevou může být v praxi realizován dvěma způsoby. V prvním případě jde o prodej věcí, které mají drobné vady, jež nebrání tomu, aby mohly být užívány k určenému účelu (**prodej kazového zboží**). Druhým případem je prodej věcí se slevou v případě různých slevových akcí (**výprodej zboží**).

Prodej kazového zboží (§ 618 OZ)

Při prodeji zboží v obchodě mohou být prodávány kromě věcí bez vad i věci, které má vady. Nejde však o veškeré vady,

ale pouze o vady, které nebrání tomu, aby věc mohla být užívána k určenému účelu. Jde o „vady mající svůj původ typicky ve výrobním postupu, v nesprávném, často příliš dlouhém uskladnění, nebo vady, jež byly způsobeny při přepravě zboží od výrobce“¹⁶⁹. Zmíněné vady mají zpravidla povahu estetických kazů, konkrétně se může jednat například o poškrábaný lak u automobilu, obdobným způsobem poškozený zevnějšek domácích spotřebičů či drobný kaz ve struktuře prodávaného textilu, které však nemají vliv na správnou funkci dané věci. Z výše uvedeného lze argumentem *a contrario* dovodit závěr, že věci, které jsou stíženy vadou, jenž brání v jejich užívání k určenému účelu, nesmí být v žádném případě při prodeji zboží v obchodě prodávány.

Věc stížená popisovanou vadou může být prodávána pouze za sníženou cenu než je cena obvyklá¹⁷⁰. Snížená cena je pak určována s ohledem na druh poškození konkrétní věci.

V případě prodeje věcí s vadami vznikají prodávajícímu zvláštní povinnosti. Ty spočívají v nutnosti předchozího upozornění kupujícího na existenci vady a odděleném prodeji těchto věcí.¹⁷¹ Občanský zákoník uvádí, že upozornění kupujícího na vadu není nutné, pokud je její existence zřejmá z povahy prodeje¹⁷². Vždy však musí prodávající poukázat na to, o jakou vadu se v konkrétním případě přesně jedná.¹⁷³

Pokud dojde k prodeji věci s vadou a kupující požaduje vydání dokladu o zakoupení výrobku, musí v něm být skutečnost,

¹⁶⁹ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha : Linde, 2008. s. 1831.

¹⁷⁰ Cenou obvyklou se rozumí cena zboží bez vady ve stejném místě a čase, anebo také cena, která je určena podle cenových předpisů.

¹⁷¹ § 10 odst. 6 ZOS

¹⁷² Tímto se rozumí zejména dříve často vyskytující se tzv. partiové prodejny, které se specializovaly na prodej nového zboží, které bylo poškozeno drobou vadou, která však nebránila účelu jejich využití. V dnešní době je z povahy prodeje vada zřejmá též, pokud je zboží prodáváno ve zvláštním oddělení či je zboží jednoznačně a viditelně oddělené od ostatního zboží. Podrobněji viz ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha : Linde, 2008. s. 1830.

¹⁷³ Srov. § 10 odst. 6 ZOS

že se jedná o zboží s vadou a její povaha zřetelně vyznačena.¹⁷⁴

Prodej věci s vadou, však neznamená vyloučení odpovědnosti za vady. Prodávající je odpovědný jak ze zákonné odpovědnosti za vady, tak i ze záruční odpovědnosti za vady. Odpovědnost za vady se však nevztahuje na vadu, pro kterou byla věc prodávána se slevou. Co se týče ostatních vad, prodávající odpovídá kupujícímu v plném rozsahu.

Výprodej zboží

Druhým případem prodeje zboží se slevou je výprodej, doprodej posledních kusů výrobku, reklamní akce či posezónní snížení cen. V tomto případě není důvodem snížení ceny žádná vada, ale spíše potřeba prodeje určitého zboží.

Jelikož není důvodem slevy vada, odpovídá prodávající za vady u věcí prodaných s výprodejovou, popř. obdobnou slevou v plném rozsahu.¹⁷⁵

4.8.4 Prodej věcí, které se rychle kazí

Věci, které se rychle kazí, jsou věci, jež „vzhledem k použitým surovinám, technologii zpracování musí být spotřebovány v nejkratší době“¹⁷⁶. Nejčastěji se jedná o tepelně upravené jídlo, lahůdky apod. Věci, které se rychle kazí, jsou vymezeny v technických normách¹⁷⁷.

¹⁷⁴ § 16 odst. 3 ZOS

¹⁷⁵ Shodně R 22/83 - s. 135.

¹⁷⁶ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1833.

¹⁷⁷ Technické normy jsou kvalifikovaným doporučení vydávána Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví a jejich používání je dobrovolné. Právní rámec je zakotven v zákoně č. 22/1997 Sb. o technických požadavcích na výrobky. V České republice se užívají normy české (ČSN - jejich vydávání zajišťuje Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví), evropské (EN, ETS) a mezinárodní (ISO a IEC). Podrobněji www.unmz.cz.

Při jejich prodeji prodávající odpovídá pouze za rozpor s kupní smlouvou v době převzetí věci. Záruční odpovědnost se na ně nevztahuje.

Kupující musí právo z odpovědnosti za vady uplatnit u prodávajícího nejpozději v den následujícím po dni koupi. Jestliže se tak nestane, jeho práva, stejně jako v případě prodeje věci použité, zaniknou.

4.8.5 Vada vzniklá neodbornou montáží

Vada, která vznikla v důsledku neodborné montáže nebo jiným neodborným uvedením věci do provozu, je upravena v § 623 OZ. Montáž či jiné uvedení do provozu přichází v úvahu zejména u technicky náročnějších zařízení (např. kotel na topení) či elektrospotřebičů (plynový sporák, satelitní komplet). Pokud byla montáž nebo uvedení do provozu sjednáno přímo v kupní smlouvě a provedeno přímo prodávajícím či jinou osobou jím pověřenou, dochází tím k rozšíření okruhu vad, za něž je prodávající odpovědný i na tuto montáž. Montáž nebo jiné uvedení do provozu může provést také sám kupující, a to na základě pokynů uvedených v návodu. Jestliže jsou pokyny nesprávné a na jejich základě dojde ke vzniku vady, je za vzniklou vadu opět odpovědný prodávající. „Je jednoznačně stanoveno, že takto vzniklá vada se považuje za vadu koupené věci a zakládá tedy odpovědnost prodávajícího“¹⁷⁸

¹⁷⁸ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s.

5 Uplatňování odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě

Pokud dojde k uzavření smlouvy mezi kupujícím a prodávajícím, je hlavním zájmem kupujícího, aby předmět této kupní smlouvy byl bez vad. Jestliže se však vada vyskytne, vzniká prodávajícímu odpovědnost za vady. Občanský zákoník upravuje způsob, jakým má být zajištěna bezvadnost této věci, tím, že stanovuje jednotlivé nároky, které kupující může uplatnit, aby věc byla opět uvedena do stavu bez vad. Aby mohl být konkrétní nárok kupujícímu poskytnut, musí být nejdříve z jeho strany uplatněn.

Postup kupujícího při uplatňování práva z odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě můžeme rozčlenit do následujících fází:

- a) zjištění vady,
- b) uplatnění práva z odpovědnosti za vady,
- c) uplatnění práv zákazníka z odpovědnosti za vady u soudu.¹⁷⁹

5.1 Zjištění vady

Samotné zjištění vady je základní podmínkou vzniku odpovědnosti za vady. Pokud by vada nebyla zjištěna, nemůže v daném případě ani nastoupit odpovědnost za vady.

Zjištění vady je závislé na jednání kupujícího. Je v jeho zájmu, aby vadu rozpoznal co nejdříve, neboť včasné zjištění vady usnadňuje postavení kupujícího při uplatňování jeho nároku z odpovědnosti za vady. Čím dříve vadu zjistí, tím dříve ji může uplatnit.

¹⁷⁹ VRABEC, Josef. *Právní ochrana zákazníka*. Praha : Prospectrum, 1991. s. 49-50.

Brzké uplatnění vady může postavení kupujícího zlepšit a to zejména takovým způsobem, že pokud kupující zjistí vadu věci a uplatní ji do šesti měsíců od jejího prodeje, dojde k presumpci existence této vady v době převzetí a pokud prodávající domněnku existence vady nevyvrátí (což ve většině případů je velmi obtížné, v některých případech nemožné) kupující může uplatnit nároky z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou v době převzetí i ze záruční odpovědnosti. Kupující tak může požadovat opravu věci popř. její výměnu (i bez splnění podmínky úměrnosti).

Pokud by nastala situace, že věc by měla prokazatelně vadu již v době jejího převzetí, ale kupující by tuto vadu zjistil a uplatnil až po uplynutí lhůty šesti měsíců, nebude již moci požadovat nároky z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou v době převzetí, tím však nebude dotčeno právo uplatnit nárok ze záruční odpovědnosti, kterým je v první řadě odstranění vady.

Dané tvrzení lze odůvodnit odkazem na § 599 odst. 1 OZ, který aplikujeme na uvedenou situaci z toho důvodu, že speciální ustanovení nijak neřeší situaci, kdy se rozpor s kupní smlouvou, který existoval v době převzetí, projeví až po uplynutí šesti měsíční lhůty. § 599 odst. 1 OZ stanoví, že práva z odpovědnosti za vady se může kupující domáhat u soudu, jen jestliže vady vytkl nejpozději do šesti měsíců ode dne převzetí věci.

Výše popsané skutečnosti lze shrnout tak, že pokud má zboží vadu v době jeho převzetí (rozpor s kupní smlouvou), ale kupující se obrátí na prodávajícího s požadavkem na odstranění tohoto rozporu (zpravidla formou výměny věci) až po uplynutí šesti měsíců ode dne převzetí, bude záležet pouze na prodávajícím, zda s uplatněním nároku z odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou bude souhlasit či nikoliv. Pokud bude souhlasit, dojde k smluvnímu rozšíření zákonné odpovědnosti za vady. Pokud prodávající souhlasit nebude, kupující se nároku

nemůže žádným způsobem domáhat. Pokud by se kupující obrátil na soud, nemohlo by být jeho právu vyhověno, neboť kupující porušil svoji zákonnou povinnost notifikovat vadu u prodávajícího do šesti měsíců ode dne převzetí věci. Tato problematika je vcelku bezpředmětná v situaci, kdy dojde k uplatnění rozporu s kupní smlouvou v době mezi šestým a dvacátýmčtvrtým měsícem od převzetí věci, neboť pokud v této době nemohu uplatnit vadu z titulu zákonné odpovědnosti, mohu stejnou vadu uplatnit z titulu odpovědnosti záruční. Jediný rozdíl je v uplatněném nároku.

Jak již bylo výše uvedeno, zjištění vady je povinností kupujícího. Zjištění vady může být kupujícímu v některých případech usnadněno jeho právem požadovat při nákupu zboží po prodávajícím, aby byla věc před ním překontrolována a předvedena její činnost.¹⁸⁰ Tímto si kupující zpravidla ověří, že věc nemá v době převzetí žádné vady, či poškození a že je v souladu s kupní smlouvou. Překontrolování a předvedení věci prodávajícím však nemusí ve všech případech vést k odhalení vady. Mnohem častější jsou situace, kdy se vady projeví, až v důsledku jejího užívání, jde zejména o tzv. výrobní vady.

5.2 Uplatnění práva z odpovědnosti za vady u prodávajícího

Další podmínka pro zachování práva z odpovědnosti za vady je jeho uplatnění u prodávajícího. Uplatnění práva je jednostranný úkon kupujícího, adresovaný prodávajícímu.

Uplatnění práva z odpovědnosti můžeme rozdělit do dvou fází:

- a) vytknutí vady,

¹⁸⁰ § 15 odst. 1 ZOS

b) uvedení konkrétního nároku, kterého se kupující domáhá.

V souvislosti s tímto, byla několikrát řešena otázka, zda pro samotné zachování práva z odpovědnosti za vady postačuje, pokud je v dané lhůtě vzniklá vada vytknuta anebo musí být uplatněn i konkrétní nárok. Soudní praxe zastává názor, že vytknutí vady nemá samo o sobě přímé právní účinky, teprve uplatněním konkrétního nároku, vznikne prodávajícímu v rámci odpovědnostního vztahu konkrétní povinnost odpovídající uplatněnému právu.¹⁸¹ Toto stanovisko však nemá zákonnou oporu, neboť občanský zákoník ani zákon o ochraně spotřebitele povinnost uvést konkrétní nárok neobsahují. Bylo by vhodné právní úpravu v tomto směru de lege ferenda doplnit a výslovně zakotvit povinnost vadu vytknout a zároveň uplatnit konkrétní nárok, aby se tak předešlo případným sporům.

V souvislosti s uplatňováním odpovědnosti za vady je často používán pojem **reklamace**. Občanský zákoník tento pojem nezná, zákon o ochraně spotřebitele poskytuje legální definici tohoto pojmu v § 13. Reklamací chápe „uplatňování rozporu s kupní smlouvou“. Teorie reklamaci definuje zpravidla jako jednostranný právní úkon kupujícího, kterým vytýká konkrétní vadu věci prodávajícímu.¹⁸² Někteří autoři se přiklánějí k názoru, že pojem reklamace zahrnuje nejen vytknutí vady, ale i uplatnění konkrétního nároku.¹⁸³

V praxi ve většině případů vytknutí vady a uplatnění konkrétního nároku splývají v jeden okamžik. Proto není zcela zásadní jednoznačné vymezení pojmu reklamace a lze jej v souvislosti s uplatněním práva bez problému užívat.

¹⁸¹ Srov. R 17/76, R 2/78, R 22/83, R 12/89.

¹⁸² Shodně VRABEC, Josef. *Právní ochrana zákazníka*. Praha : Prospectrum, 1991; ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha : Linde, 2008.

¹⁸³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2001. s. 672.

Pokud si spotřebitel zvolí způsob vyřízení reklamace, svoji volbu již později nemůže jednostranným projevem měnit. Není možné, aby nejdříve požadoval opravu věci a poté, v okamžiku kdy by si měl opravenou věc vyzvednout, požadoval výměnu věci za novou. Volba kupujícího se zaznamenává do reklamačního protokolu, jeho podpisem se volba stává neměnnou. „Jiné právo z důvodu téže vady by mohl kupující uplatnit pouze tehdy, kdyby uplatněné právo zaniklo (např. v souvislosti s nemožností plnění), nebo kdyby vada, pro kterou bylo uplatněné, nabyla nového charakteru (např. odstranitelná vada nebyla ve lhůtě odstraněna, takže po jejím marném uplynutí se vada považuje za neodstranitelnou.“¹⁸⁴ Výše uvedené však nevylučuje možnost uzavření dohody kupujícího s prodávajícím o vzdání se uplatněného práva či dohody o poskytnutí jiného plnění.

K tomu, aby uplatnění práva z odpovědnosti za vady kupujícím vyvolalo jím plánované následky, je nutné, aby bylo učiněno **důvodně, platně, oprávněným subjektem, na správném místě** a ve **stanovené lhůtě**.

5.2.1 Důvodnost uplatnění práva z odpovědnosti za vady

Předpokladem pro správné uplatnění práva z odpovědnosti za vady je jeho důvodné uplatnění. Důvodnost uplatnění vyplývá zejména z povahy vady. Právo z odpovědnosti za vady je důvodné, jestliže vada, pro kterou se právo uplatňuje, „je:

- skutečně vadou,
- vyskytuje se na prodané věci v době uplatnění práva z odpovědnosti za vady,¹⁸⁵

¹⁸⁴ R 22/83 s. 130 - 131.

¹⁸⁵ Není možné uplatňovat práva z odpovědnosti za vady, pokud byla vada ještě před jejím uplatněním odstraněna. Shodně Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 10 C 298/81.

- má takovou povahu, jaká je pro uplatnění kupujícím zvoleného práva vyžadována, a to buď zákonem, anebo podmínkami smluvní záruky¹⁸⁶,
- nesmí být zhojena jiným způsobem (např. opravena samotným kupujícím či jinou osobou odlišnou od prodávajícího).

5.2.2 Platné uplatnění práva z odpovědnosti za vady

Dalším předpokladem správného uplatnění práva z odpovědnosti za vady je jeho platnost. Je tedy nutné zabývat se otázkou, zda byl tento úkon učiněn platně či nikoliv. Platnost popř. neplatnost uplatnění se řídí obecnými ustanoveními občanského zákoníku § 37 a násl.

Důvodem neplatnosti je zejména nedostatek svobody, vážnosti, určitosti a srozumitelnosti právního úkonu, dále nemožnost plnění, úkon učiněný nezpůsobilou osobou či způsobem odporujícím zákonu nebo obcházejícím dobré mravy a nedodržení formy právního úkonu.

V případě uplatnění práva odpovědnosti za vady je nejčastějším důvodem neplatnosti neurčitost, v některých případech i nedostatek formy.

Uplatnění práva z odpovědnosti za vady musí být natolik určité, aby se z něj dalo dovodit, jaký konkrétní nárok z odpovědnosti za vady uplatňuje. Pokud z projevu kupujícího nelze dovodit, který nárok uplatňuje, jde o neplatný úkon z důvodu jeho neurčitosti.¹⁸⁷

Nedodržení formy jako důvod neplatnosti přichází v úvahu pouze při uplatnění práva z fakultativní záruky. Občanský zákoník totiž neupravuje formu právního úkonu, jímž dochází k uplatnění. Z tohoto důvodu může být právo z odpovědnosti za vady uplatněno v jakékoli formě, tedy ústně, písemně popř.

¹⁸⁶ R 22/83 - s. 128.

¹⁸⁷ § 37 odst. 1 OZ

i konkludentním způsobem.¹⁸⁸ Uplatnění práva ze zákonné záruky nebo ze záruční odpovědnosti tedy nemůže být stiženo neplatností z důvodu nedodržení formy. Na tomto místě je třeba doporučit uplatnění písemné, které zvyšuje právní jistotu kupujícího ohledně zachování lhůty v případě, že prodávající odmítne reklamaci přijmout a dojde následně k soudnímu sporu.

Jediným možným případem, kdy může nastat neplatnost z důvodu nedodržení formy, je uplatnění práva z odpovědnosti za vady z fakultativní záruky. Dojde-li k rozšíření práva touto zárukou například způsobem, že prodávající prodlouží záruční dobu nad rámec zákonné záruční doby, může tak učinit v rozsahu přesahujícím zákonnou záruční dobu s některými omezeními, a to například podmínkou písemného uplatnění práva z odpovědnosti za vady. Pokud by v tomto případě nebyla dodržena forma, důsledkem by byla neplatnost uplatnění.

Obyčejně kupující uplatňuje pouze jeden nárok. Na rozdíl od obchodního zákoníku však zákoník občanský výslovně nenařizuje kupujícímu uplatnit pouze jediný nárok z odpovědnosti za vady. Platnosti tedy nebrání, aby bylo kupujícím uplatněno více nároků najednou. Více nároků najednou může být uplatněno buď eventuálním způsobem (jeden nárok je primární a další nárok je uplatněn pro případ, že primární nebude možné uznat) nebo alternativním způsobem (všechny nároky jsou uplatněny vedle sebe). Ne vždy je možné uplatnit všechny nároky oběma způsoby. Eventuálním způsobem nelze uplatňovat právo na výměnu věci, přiměřenou slevu a právo na odstoupení od smlouvy, neboť kupující může mezi těmito právy samostatně volit a tudíž je eventuální uplatnění vyloučeno z povahy věci.¹⁸⁹ Pokud by uvedená práva uplatnil alternativně, dojde ke zrušení smlouvy na základě odstoupení.¹⁹⁰

¹⁸⁸ R 22/83 - s. 127, R 2/78 - s. 42.

¹⁸⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2008. s. 1622-1623.

¹⁹⁰ R 2/80 - s. 31.

5.2.3 Lhůta pro uplatnění práva z odpovědnosti za vady

Kupující má povinnost vytknout vady věci bez zbytečného odkladu poté co vyšly najevo. Tato lhůta je lhůtou pořádkovou, s jejím marným uplynutím nejsou spojeny žádné důsledky. Vedle této pořádkové lhůty existují ještě další zákonné lhůty, které již mají povahu lhůt prekluzivních.

Na tomto místě je nezbytné rozlišit pojmy záruční doba a reklamační doba. **Záruční doba** je lhůta, v jejímž průběhu odpovídá prodávající kupujícímu za to, že věc je bez vad. **Reklamační doba** je lhůta, v jejímž průběhu musí být právo z odpovědnosti za vady uplatněno. V zásadě tyto lhůty svojí délkou splývají. Obecná reklamační doba je upravena v § 626 odst. 1 OZ, jenž udává, že pokud není právo z odpovědnosti za vady uplatněno v záruční době, zanikne.¹⁹¹ Reklamační doba je v tomto případě shodná se záruční dobou, tedy 24 měsíců u spotřebního zboží (popř. osm dní u potravinářského zboží, tři týdny u krmiv a šest týdnů u zvířat). Výjimkou je rychle kazící se zboží a zboží použité. Na toto zboží se nevztahuje záruční odpovědnost za vady, tudíž zde není ani záruční doba, a proto musí být samostatně upravena doba reklamační. Ta je vymezena § 626 odst. 2 a 3 OZ. Pro zboží, které se rychle kazí, je určena v délce jednoho dne ode dne zakoupení. V případě věci použité je délka reklamační doby 24 měsíců ode dne jejího prodeje. Prodávající se může s kupujícím dohodnout a uvedenou lhůtu zkrátit, maximálně však o 12 měsíců. Zkrácení lhůty musí být zaznamenáno v dokladu o prodeji věci.

¹⁹¹ Oproti naší právní úpravě obsahuje směrnice 1999/44/ES úpravu pro spotřebitele přísnější. Článek 5, bod 2 zakotvuje lhůtu pro uplatnění práva z odpovědnosti za vady v délce dvou měsíců ode dne zjištění vady. Zavedení této lhůty do národních právních předpisů však není povinností a záleží pouze na jednotlivých členských státech, zda k tomuto kroku přistoupí či nikoliv. Česká republika toto ustanovení neimplementovala.

Výše uvedené lhůty jsou lhůty **hmotněprávní**¹⁹² a **prekluzivní**¹⁹³.

5.2.4 Místo pro uplatnění reklamace

Dalším prvkem je uplatnění práva z odpovědnosti za vady na „správném“ místě. Místo pro uplatnění reklamace definuje § 625 OZ. Z tohoto ustanovení vyplývají dvě možná místa pro uplatnění reklamace. Jako první může být právo z odpovědnosti za vady uplatněno u prodávajícího, u kterého byla věc koupena. Druhým místem pro uplatnění je podnikatel odlišný od prodávajícího, který je určen k provedení záruční opravy v záručním listě.

Při uplatnění práva u prodávajícího musí kupující prokázat, že jej uplatňuje na „správném“ místě, tedy prokázat, že věc u konkrétního prodávajícího skutečně zakoupil. Nejvhodnějším způsobem je předložení dokladu o prodeji či potvrzeného záručního listu. Kupující však zákonnou povinnost předložit tyto doklady nemá, zakoupení věci je možné prokázat i jiným způsobem, např. výpovědí svědků, výpisem z bankovního účtu.

Jestliže kupující uplatňuje právo z odpovědnosti za vady přímo u prodávajícího, může tak učinit nejen v provozovně, kde věc zakoupil, ale také v kterékoliv jiné provozovně prodávajícího, v níž je to možné s ohledem na sortiment prodávajícího zboží nebo poskytovaných služeb, popř. tak může učinit i v sídle nebo v místě podnikání prodávajícího.¹⁹⁴

Zákon o ochraně spotřebitele obsahuje ve svém § 19 odst. 2 kogentní pravidlo, jenž stanoví, že prodávající musí zajistit, aby v provozovně byl po celou provozní dobu přítomen pracovník pověřený k vyřizování reklamace. V praxi se

¹⁹² Hmotněprávní lhůta je lhůta, pro jejíž dodržení je nutné, aby právní úkon, který je s ní spojený, došel druhé straně (prodávajícímu) nejpozději v poslední den této lhůty.

¹⁹³ Prekluzivní lhůta znamená, že pokud není právo s ní spojené vykonáno v této lhůtě, prekluduje se, a není možné se jej již dovolávat. Plnění z prekludovaného úkonu zakládá bezdůvodné obohacení.

¹⁹⁴ § 19 odst. 1 ZOS

vyskytují případy, kdy zaměstnanec prodávajícího odmítá přijmout reklamaci s tím, že v danou chvíli není na provozovně přítomen vedoucí, popř. jiná osoba oprávněná k vyřizování reklamace a nutí tímto kupujícího, aby cestu do jeho provozovny musel vykonat nejméně ještě jednou. Prodávající tím může sledovat svůj záměr a doufat, že si kupující další cestu do provozovny rozmyslí (zejména u zboží nižší hodnoty), a že své právo z odpovědnosti za vady již uplatňovat znovu nebude. Tomuto postupu prodávajícího je nutné se bránit a trvat na přijetí své reklamace, pokud ani poté prodávající kupujícímu nevyhoví a jeho reklamaci nepřijme, nezbývá kupujícímu než se obrátit na Českou obchodní inspekci¹⁹⁵ či uplatnit svůj nárok u soudu. Česká obchodní inspekce však nemůže prodávajícímu uložit povinnost reklamaci přijmout, může mu však uložit pokutu za porušení ustanovení zákona o ochraně spotřebitele (v tomto případě ustanovení § 19 ZOS a § 13 ZOS).

V provozovně prodávajícího může kupující uplatňovat veškeré nároky z odpovědnosti za vady, tedy opravu, výměnu věci, přiměřenou slevu z ceny i odstoupení od smlouvy.

Dalším místem kde kupující může, popř. musí reklamovat věc je podnikatel uvedený v záručním listě. U tohoto podnikatele však může být uplatněno pouze právo na opravu věci. Prodávající určí v záručním listě jinou osobu k provádění záručních oprav zejména toho důvodu, že oprava dané věci je technicky náročná, popř. prodávající nemá

¹⁹⁵ Česká obchodní inspekce je orgánem státní správy podřízeným Ministerstvu průmyslu a obchodu. Byla ustanovena zákonem č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci. Člení se na ústřední inspektorát a jemu podřízené inspektoráty se sídly v krajských městech.

Česká obchodní inspekce kontroluje zejména dodržování podmínek stanovených k zabezpečení jakosti zboží nebo výrobků včetně zdravotní nezávadnosti, podmínek pro skladování a dopravu, požadavků na osobní hygienu a hygienickou nezávadnost provozu, dodržování dohodnutých nebo stanovených podmínek a kvality poskytovaných služeb, dodržování ostatních podmínek stanovených zvláštními právními předpisy nebo jinými závaznými opatřeními pro provozování, zda nedochází ke klamání spotřebitele, zda výrobky uváděné na trh jsou bezpečné. (podrobněji zákon České národní rady č. 64/1986 Sb., ze dne 20. října 1986 o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů a www.coi.cz).

prostory nebo prostředky k provádění těchto oprav, též pokud je to pro něj finančně výhodnější (např. prodávající by musel zaměstnat další osobu, která by tyto opravy prováděla, to se mu však vzhledem k malému počtu oprav nevyplatí).

Jak bylo v předchozím odstavci uvedeno, kupující může, popř. musí uplatnit právo na opravu u určeného podnikatele. Povinnost uplatnit právo na opravu u určeného podnikatele je podmíněna splněním dvou předpokladů. Podnikatel provádějící opravy musí být uveden v záručním listě a zároveň tento podnikatel musí být ve stejném místě jako prodávající nebo v místě, které je pro kupujícího bližší. Pokud by nebyla splněna podmínka blízkosti podnikatele vůči kupujícímu, záleželo by pouze na kupujícím, zda u něj právo na opravu uplatní či zda jej uplatní přímo u prodávajícího.

Na tomto místě vzniká otázka, jak postupovat v případě, že by byly splněny obě podmínky, ale kupující by své právo přesto uplatnil u prodávajícího. § 19 odst. 1 ZOS obsahuje povinnost přijmout reklamaci v provozovně prodávajícího, z této povinnosti je však uvedena výjimka a to v případě, že dle § 625 OZ má povinnost kupující uplatnit u podnikatele provádějícího opravy. Z uvedeného lze dovodit závěr, že v takovém případě prodávající nemá povinnost přijmout reklamaci a záleží pouze na něm, zda ji přijme či nikoliv.

Příležitostně se v praxi mohou vyskytnout případy, kdy si výrobce vyhradí provádění některých záručních oprav. V tomto případě není možné po kupujícím požadovat, aby vadnou věc předložil přímo výrobcí, kupující často ani neví, že si výrobce záruční opravy vyhradil. Proto postačuje, když kupující vadnou věc předá prodávajícímu a ten pak následně zajistí předání věci přímo výrobcí.¹⁹⁶

Co se týče fakultativní záruky, prodávající může buď jednostranně anebo dohodou s kupujícím rozšířit zákonnou

¹⁹⁶ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2. svazek, § 488-880.* Praha : Linde, 2008. s. 1862-1863.

záruku i v otázce místa uplatnění reklamace (např. rozšířením okruhu míst, kde může být reklamace uplatněna).

Na závěr je třeba ještě zmínit situaci, kdy prodávající ukončí podnikatelskou činnost v provozovně, ve které má být uplatněno právo z odpovědnosti za vady. Zákon o ochraně spotřebitele (§ 14 odst. 2) udává prodávajícímu povinnost informovat příslušný živnostenský úřad o tom, kde mohou kupující vypořádat případné závazky a tedy i závazky z odpovědnosti za vady. Pokud kupující chce věc reklamovat, ale provozovna již zanikla, nezbývá mu, než se obrátit na živnostenský úřad a tam mu sdělí, kde a jakým způsobem může své právo vůči prodávajícímu uplatnit.

5.2.5 Osoba oprávněná z odpovědnosti za vady

Dalším předpokladem pro správné uplatnění práva z odpovědnosti za vady je uplatnění oprávněnou osobou. V souvislosti s oprávněností osoby můžeme nalézt několik problematických aspektů. Jejich řešením se zabýval několikrát Nejvyšší soud ČR.

V prvním případě jde o odpověď na otázku, zda mohou práva z odpovědnosti za vady uplatnit oba manželé, pokud kupní smlouvu uzavřel pouze jeden manžel a kupní cena byla zaplacená ze společného jmění manželů. Tuto otázku řešil Nejvyšší soud několikrát, např. ve Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSR R 22/83 nebo R 49/01. V obou těchto případech se přiklonil k názoru, že pokud byla smlouva uzavřena za trvání manželství jedním z manželů, je pouze tento manžel subjektem právního vztahu z odpovědnosti za vady, a to i za předpokladu, že kupní cena byla zaplacená ze společného jmění manželů.¹⁹⁷

¹⁹⁷ R 22/83 dále ještě tuto otázku rozvíjí a stanovuje, že pokud dojde k zániku manželství a po následném vypořádání společného jmění manželů případně věc manželu, který věc nekoupil, může již právo z odpovědnosti za vady uplatnit. Není tedy příliš jasné, proč za trvání manželství toto právo uplatnit nemůže, ale okamžikem vypořádání společného jmění již ano.

Někteří teoretici však zastávají názor zcela opačný, jako příklad lze uvést názor Dr. Tomančákové¹⁹⁸, která argumentuje tím, že je-li věc zakoupena ze společných prostředků, stává se součástí společného jmění manželů. Majetek, který je součástí společného jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně. Z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů jsou oprávněni a povinni oba manželé společně a nerozdílně.

Osobně se přikláním k druhému názoru. Majetek nabytý ze společných prostředků je beze sporu součástí společného jmění manželů. V našem případě tedy zakoupení věci z prostředků společného jmění se stává jeho součástí bez ohledu na to, zda byla věc zakoupena jedním z manželů nebo oběma společně (samozřejmě musíme uvažovat pouze za situace, že koupě věci nepřesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů). Jelikož je takto zakoupená věc součástí společného jmění manželů, ke všem právním úkonům, které s touto věcí vznikají (tedy i uplatnění práva z odpovědnosti za vady), jsou manželé oprávněni společně a nerozdílně. Občanský zákoník ve svém ustanovení § 145 odst. 4 udává jasné kogentní pravidlo. Není tedy důvod, proč by v případě odpovědnosti za vady měly být činěny výjimky.

Dalším, neméně podstatným, problémem s uplatňováním práva z odpovědnosti za vady je otázka převodu nebo přechodu věci na třetí osobu.

Co se týče přechodu věci při jejím dědění, je řešení vcelku jednoduché. Děděním dochází k univerzální sukcesi a dědic tak vstupuje do všech práv a povinností v plném rozsahu.¹⁹⁹ Nevzniká zde tedy jakákoliv pochybnost o tom, že by dědic nemohl uplatňovat práva z odpovědnosti za vady.

Otázka převodu věci je složitější. Jestliže dojde k převodu věci na nového kupující, není zcela jasné, zda dojde

¹⁹⁸ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha : Linde, 2008. s. 69 - 70.

¹⁹⁹ § 460 a násl. OZ

i k převodu práv z odpovědnosti za vady. Proti sobě zde stojí názory teorie a názory soudní praxe. Někteří teoretici se přiklánějí k názoru, že práva z odpovědnosti za vady jsou neoddelitelně spojena s věcí (nikoliv s jejím nabyvatelem) a tudíž sdílejí její osud. Vycházejí přitom z principu občanského práva, podle něhož při převodu vlastnického práva k věci přecházejí na nabyvatele i práva, která jsou s věcí bezprostředně spjatá. Z tohoto důvodu přecházejí při dalším prodeji i práva z odpovědnosti za vady, to však za předpokladu, že původní záruka trvá.²⁰⁰

Naproti tomu soudní praxe se přiklání k názoru, že práva z odpovědnosti za vady nemůže u prodávajícího uplatňovat ten, na něhož byla věc smluvně převedena.²⁰¹ Argumentace je založena především na vázanosti odpovědnostního vztahu na původní právní vztah (kupní smlouvě), který jej založil. Původní smlouva je uzavřena mezi prodávajícím a kupujícím, nikoliv třetí osobou, proto prodávající odpovídá za vady pouze kupujícímu, s nímž smlouvu uzavřel. Mezi stranami druhé smlouvy vzniká jejich vlastní odpovědnostní vztah, zpravidla upravený obecnými ustanoveními o kupní smlouvě, zde již nepůjde o prodej zboží v obchodě a nebude nutné chránit jednu stranu jako stranu slabší, neboť obě strany budou v rovném postavení.

Nejvyšší soud se následně ještě zabýval otázkou, zda může být fakultativní zárukou rozšířen okruh osob, které mohou uplatňovat nároky z odpovědnosti za vady. V rozhodnutí sp. zn. 33 Odo 329/2004²⁰² se k tomuto vyjádřil následovně: „Rozšíření práv ze záruky na třetí subjekty odlišné od účastníků smlouvy tato právní úprava neumožňuje, neboť její kogentnost (zákaz odlišné úpravy dohodou účastníků) mimo jiné znamená, že si účastníci mohou upravit (až na zákonem

²⁰⁰ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha : ASPI, 2006. s. 109.

²⁰¹ R 38/78

²⁰² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Odo 329/2004 ze dne 29. července 2004.

připuštěné výjimky - např. smlouvy ve prospěch třetí osoby podle § 50 OZ, což však daná situace není) pouze vzájemná práva a povinnosti. Byla-li přesto v dané věci práva z odpovědnosti za vady prohlášením prodávajícího v záručním listě rozšířena i na třetí subjekty (odlišné od kupujícího), je v této části kupní smlouva neplatná pro rozpor svého obsahu s kogentním ustanovením § 620 odst. 3 OZ (§ 51, § 39 OZ).“

Přesto však existuje možnost, jak zajistit, aby práva z odpovědnosti za vady směl u původního prodávajícího uplatňovat nový kupující. Existují dva způsoby řešení, a to postoupení pohledávky (§ 524 a násl. OZ) či zmocnění na základě plné moci (§ 31 a násl. OZ).

Do této chvíle byl popisován subjekt oprávněný k uplatnění práv podle zákonné úpravy v občanském zákoníku. Praxe při prodeji zboží v obchodě je však ve většině případů odlišná. Pokud kupující nakoupí zboží v obchodě, je mu vydán doklad o prodeji a popř. i záruční list. Ani na jednom z těchto dokladů však není uvedeno jméno kupujícího. Jakmile se vyskytne na věci vada, prokazuje se osoba, která uplatňuje nároky z odpovědnosti za vady, výše uvedenými doklady. Prodávající však již zpravidla není schopen prokázat, která konkrétní osoba zboží zakoupila, a tudíž může být právo z odpovědnosti za vady uplatněno kýmkoliv, kdo vlastní uvedený doklad. Proto pokud kupující věc zakoupenou v obchodě následně prodá novému kupujícímu a zároveň mu předá i původní doklad o prodeji, či záruční list, může následně nový kupující bez sebemenších problémů uplatnit záruku u původního prodávajícího.

Současná úprava v občanském zákoníku je značně nedostatečná, proto je na tomto místě vhodné navrhnout de lege ferenda její doplnění. Účelné by bylo především sjednotit důsledky převodu a přechodu věci a jasně tak zakotvit pravidlo, že při převodu věci na nového nabyvatele

přechází i práva vyplývající z odpovědnosti za vady, ovšem pouze za předpokladu, že původní záruka ještě trvá.

5.2.6 Rozhodnutí o reklamaci

Pokud jsou splněny všechny výše uvedené podmínky, je prodávající povinen reklamaci přijmout a ihned o ní rozhodnout. Jedná-li se o složitější případ, má prodávající lhůtu na rozhodnutí v délce tří dnů. Do této lhůty se nezapočítává přiměřená doba, která je potřebná k odbornému posouzení vady. Prodávající je povinen vydat spotřebiteli potvrzení, v němž uvede, kdy spotřebitel právo uplatnil, obsah reklamace, popis vady a způsob, jakým se projevuje a jaký konkrétní nárok kupující uplatňuje.

V praxi v některých případech prodávající podmiňuje přijetí reklamace nejružnějšími skutečnostmi. Nejčastěji jde o povinnost předložit věc k reklamaci v originálním obalu. Tento požadavek však není podložen žádným zákonným ustanovením a tudíž není prodávající oprávněn jej požadovat. „Obal nebyl předmětem koupě (nebo součástí koupené věci), a není tudíž důvod, aby bylo nutné jej reklamovat společně s vadnou věcí.“²⁰³ Pokud přesto prodávající odmítá přijmout reklamaci, může se kupující obrátit s podnětem na Českou obchodní inspekci. Česká obchodní inspekce opět nemůže prodávajícímu uložit povinnost reklamaci přijmout, ale pouze uložit pokutu za porušení ustanovení zákona o ochraně spotřebitele (v tomto případě ustanovení § 19 ZOS a § 13 ZOS).

Prodávající rozhodne o reklamaci jedním ze dvou způsobů, a to tak, že:

- a) reklamaci uzná**
- b) reklamaci zamítne**

²⁰³ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha : Linde, 2008. s. 73.

ad a)

Je-li reklamace uznána, přejde prodávající k samotnému uspokojení kupujícím požadovaného nároku, tak aby byla zajištěna bezvadnost věci a kupující ji mohl dále užívat ke stanovenému účelu.

ad b)

Prodávající reklamaci zamítne zejména v případech, kdy se na uplatněnou vadu záruka nevztahuje (např. vada byla způsobena kupujícím, záruční doba již uplynula) anebo se vytknutá vada neprojevila.

Tvrzení prodávajícího, že vada byla způsobena vinou kupujícího, nemůže být odůvodněna pouze jeho argumentací, ale měl by kupujícímu předložit odborný posudek autorizovaného servisu, popř. své tvrzení podložit jiným obdobným způsobem.²⁰⁴

V některých případech se vada může projevat nepravidelně. To může vést k situaci, že kupující reklamuje vadu, ta se však ani před prodávajícím a ani následně v servisu neprojeví. Tím dojde k zamítnutí reklamace a jako důvod je uvedeno, že vada se neprojevila. Zamítnutí z tohoto důvodu lze předejít zejména tím, že kupující při reklamaci prodávajícímu podrobně vadu popíše a je-li to možné, tak i předvede. Prodávající by měl do reklamačního protokolu uvést, že věc vadu opravdu má a odborný servis pouze posoudí, zda ji nezpůsobil kupující svým jednáním a následně přistoupí k odstranění vady.

Po skončení reklamačního řízení je prodávající povinen vydat kupujícímu písemné potvrzení o reklamaci (tzv. reklamační protokol). V něm uvede způsob vyřízení reklamace, datum jejího vyřízení, dobu trvání reklamace, převzetí věci zpět kupujícím, popř. i důvod, pro který byla

²⁰⁴ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha : Linde, 2008. s. 75.

reklamace zamítnuta. Tento protokol následně usnadní postavení kupujícího zejména při prokazování opětovného výskytu vady, případně délky stavení záruční doby.

5.2.7 Nesouhlas kupujícího s vyřízením reklamace

Nesouhlasí-li kupující s vyřízením reklamace, zejména s tvrzením prodávajícího, že vada byla způsobena jednáním kupujícího a tudíž se na ni záruka nevztahuje, má kupující dvě možnosti jak uvedenou situaci vyřešit. Kupující může:

- a) nechat zpracovat znalecký posudek,**
- b) obrátit se s nárokem na soud.**

ad a)

Pokud je kupující přesvědčen o tom, že reklamovaná vada nebyla způsobena jeho nesprávným používáním, lze doporučit, aby se obrátil na znalce a požádal ho o vypracování znaleckého posudku²⁰⁵.

Prokáže-li znalec ve svém posudku tvrzení kupujícího, vzniká na jeho základě kupujícímu nárok na uznání jeho reklamace a odstranění vady jím požadovaným způsobem. Náklady na znalecký posudek může kupující následně požadovat po prodávajícím.

ad b)

Není-li reklamace uznána, má kupující právo obrátit se na soud. Tato problematika bude řešena podrobněji v kapitole 6.3.

²⁰⁵ Seznam znalců rozdělených podle jednotlivých krajů a jejich specializace nalezneme na www.justice.cz nebo www.znalci-komora.org.

5.2.8 Vliv uplatnění práva z odpovědnosti za vady na běh záruční doby

Uplatnění práva z odpovědnosti za vady nepochybně ovlivňuje běh záruční doby. Po celou dobu, kdy se reklamace věci vyřizuje, nemůže kupující věc řádně užívat a nemůže tak zjistit případné další vady věci. Mohla by tak nastat situace, že prodávající záměrně prodlužuje dobu, po kterou se věc reklamuje a kupující by tak byl neúměrně znevýhodňován. Taktéž by mohlo dojít k tomu, že by záruční doba uplynula během reklamačního řízení.

Z těchto důvodů okamžikem uplatnění reklamace dochází ke stavení záruční doby. Jakmile je reklamace vyřízena a kupující je povinen věc převzít, běh záruční doby pokračuje (§ 627 odst. 1 OZ). Někdy se používá pojem, že záruční doba se prodlužuje o dobu, po kterou byla reklamace vyřizována. Pojem prodloužení však není vhodné užívat, neboť záruční doba je v každém případě stejně dlouhá (24 měsíců, případně osm dní, šest týdnů nebo tři týdny), pouze se do ní nezapočítává doba, po kterou je reklamace vyřizována. Doba, po kterou byla reklamace vyřizována, má být uvedena v reklamačním protokolu. Pokud však prodávající tento protokol kupujícímu nevydá nebo v něm lhůtu neuvede, nemá tato skutečnost vliv na stavení záruční doby.

Nepřistoupí-li prodávající vůbec k provedení záruční opravy některé z reklamovaných vad, zůstává záruční doba stavena až do doby než bude oprava věci provedena.²⁰⁶

Ke stavení záruční doby dojde i v případě, že kupující uplatňuje nepravidelně vyskytující se vadu a tato vada se při reklamaci neprojeví a věc je vrácena kupujícímu.

Pokud dojde k výměně věci, má tato výměna věci samozřejmě také vliv na běh záruční doby. Uplatněním práva na výměnu věci má za následek přerušování běhu záruční doby. Jakmile dojde k převzetí nové věci, začne u této věci běžet nová záruční

²⁰⁶ R 22/83 s. 120

doba. Stejně tak i v případě, že dojde pouze k výměně součástí věci. Po výměně součástí věci začne běžet nová záruční doba, ta se však vztahuje jen na danou součást, ohledně zbývajících částí věci pokračuje původní záruční doba (do ní se nezapočítává doba, po kterou byla reklamáce vyřizována). V praxi může též nastat situace, kdy zákonná záruka platí již jen u součástky věci a na této součástce se vyskytne vada, která brání řádnému užívání věci. Tato vada je řádným důvodem pro uplatnění práva na výměnu věci, popř. odstoupení od smlouvy. Kupující tato práva může uplatnit, i když se jeho právo dotýká celé věci.²⁰⁷

5.2.9 Náhrada nákladů

Právo na náhradu nákladů můžeme rozdělit do dvou skupin:

- a) náhrada nákladů požadována kupujícím**
- b) náhrada nákladů požadována prodávajícím**

ad a)

Náhradu nákladů kupujícího zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě neupravují. Je tedy nutné řešit tuto otázku na základě obecných ustanovení. V tomto případě přichází v úvahu obecná ustanovení závazkového práva (§ 509 OZ) a obecná ustanovení o kupní smlouvě (§ 598 OZ a § 599 OZ). Kupující má právo na náhradu nákladů, které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práva z odpovědnosti za vady (§ 598 OZ). Občanský zákoník nevymezuje pojem náklady, stanovuje pouze jejich omezení na náklady nutné. Mezi náklady lze zahrnout zejména:

- náklady na přepravu vadné věci k prodávajícímu,
- poštovné a balné, je-li věc zasílána k reklamaci prostřednictvím provozovatele poštovních služeb,
- náklady na vypracování znaleckého posudku,

²⁰⁷ R 22/83 s. 121.

- náklady na přepravu opravené věci zpět ke kupujícímu.

Judikatura soudů se usnesla, že za nutné náklady nemohou být uznány náklady vzniklé v souvislosti se soudním řízením, s rámci nějž se oprávněný domáhá svých nároků z odpovědnosti za vady. Tyto nároky musí být uplatněny v rámci soudního řízení.

Kupující nemůže uplatňovat všechny náklady, které mu vznikly, ale pouze náklady nutné. Tyto náklady navíc musí být v příčinné souvislosti s vadným plněním. V případě, že kupující nedodrží podmínku „nutnosti nákladů“ a použije dražších prostředků, budou mu proplaceny náklady ve výši nákladů nutných. Například pokud by kupující cestoval k prodávajícímu vozidlem taxislužby namísto osobním automobilem, budou mu proplaceny náklady, které by odpovídaly nákladům na cestu vlastním automobilem. Pokud by kupující neměl vlastní automobil a jeho bydliště by bylo v místě, kde veřejná doprava není provozována nebo je provozována velmi omezeně, v tomto případě by pak bylo možné náklady na taxislužbu považovat za nutné. Záleží tedy na posouzení konkrétní situace.

Za problematické je nutno považovat otázku lhůty pro uplatnění těchto nákladů. Ustanovení § 598 a § 599 jsou ve vztahu speciality k § 509 OZ, proto by měla být použita přednostně. Vezmeme-li však text těchto ustanovení, není zcela jednoznačné, zda tato ustanovení lze vztáhnout i na věc prodávanou v obchodě. Podle § 599 OZ musí být právo na náhradu nutných nákladů uplatněno bez zbytečného odkladu, nejpozději však do šesti měsíců (popř. tří týdnů u krmiv a šesti týdnů u zvířat) ode dne převzetí. Vztáhneme-li toto ustanovení na prodej zboží v obchodě, dospějeme k závěru, že náhrady nákladů se může kupující úspěšně domáhat jen v případě, že je uplatnil do šesti měsíců od převzetí věci, přestože záruční doba spotřebního zboží je 24 měsíců. Za dobu zbývajících 18-ti měsíců by tak kupující nemohl náhradu nutných nákladů u soudu

uplatnit a neexistoval by tak způsob, jak tyto náklady na prodávajícím vymoci.

Z uvedeného plyne, že by bylo vhodnější řešit daný problém na základě obecného ustanovení § 509 OZ, neboť toto ustanovení pamatuje i na případy, kdy se na věc vztahuje různě dlouhá záruční doba. Podle něj musí být právo na náhradu nutných nákladů uplatněno nejpozději do jednoho měsíce po uplynutí doby, ve které je třeba vady vytknout (v případě spotřebního zboží při prodeji zboží v obchodě tedy do 25-ti měsíců ode dne převzetí věci). § 509 OZ tedy působí jako vhodnější pro prodej zboží v obchodě. Vzniká zde však otázka, zda je možné porušit zásadu speciality.²⁰⁸ Stav de lege lata je značně neuspokojivý, proto je vhodné navrhnout, aby tento problém byl de lege ferenda vyřešen. Jako nejvhodnější způsob se jeví upravit otázku náhrady nákladů přímo ve zvláštních ustanoveních o prodeji zboží v obchodě či v nich přímo odkázat na ustanovení § 509.

Náhrady nákladů vynaložených na odstranění vad předmětu kupní smlouvy se nelze domáhat z titulu náhrady škody.²⁰⁹

ad b)

Jednání prodávajícího, v němž požaduje na kupujícím náhradu nákladů, je obecně zakázáno (§ 56 odst. 3 písm. b). A to s odkazem na případné „zastašení“ kupujícího, který by raději než případná úhrada vzniklých nákladů prodávajícímu, své právo z odpovědnosti za vady neuplatnil.

Existuje však možnost, kdy by mohl skutečně prodávající požadovat náhradu nákladů na kupující. A to v případě, že by si byl kupující prokazatelně vědom, že právo z odpovědnosti uplatňuje neoprávněně (např. vadu způsobil nevhodným

²⁰⁸ Například profesorka Knappová v KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. 4 vydání. Praha : ASPI, 2006, tento problém vůbec neřeší a přímo stanovuje že: „právo je třeba oznámit zciziteli nejpozději do jednoho měsíce od uplatnění doby, ve které je třeba vady vytknout“ a odkazuje na ustanovení § 509 odst. 1.

²⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2005, sp. zn. 25 Cdo 1612/2004

zacházením). V této situaci je nevhodné požadovat na prodávajícím, aby nesl náklady na vyřízení reklamace. V tomto případě se nejedná o omezení práva spotřebitele ve smyslu § 56 odst. 3 písm. b a kupující by byl povinen k náhradě škody, kterou způsobil jednáním v rozporu s dobrými mravy.²¹⁰

Otázkou však zůstává, zda je možné prokazatelně potvrdit, že kupující úmyslně uplatňuje vadu, kterou však způsobil nesprávným užíváním věci.

5.3 Uplatnění práva zákazníka z odpovědnosti za vady u soudu

Jestliže kupující není spokojen s vyřízením reklamace, má právo se obrátit se svým nárokem na příslušný soud. Nejčastěji se kupující obrací na soud v situacích, kdy prodávající tvrdí, že vadu způsobil sám kupující nebo odmítá reklamaci přijmout.

Návrh na zahájení řízení musí být podán v obecné tříleté promlčecí době (§ 101 OZ). Běh promlčecí lhůty začíná okamžikem vytknutí vady u prodávajícího. K zániku práva neuplatněním u prodávajícího přihlíží soud z úřední povinnosti, pokud tedy soud zjistí, že právo neuplatněním zaniklo, nepřizná nárok uplatněný u soudu.²¹¹

V souvislosti s uplatněním práva z odpovědnosti u soudu vzniká otázka, zda toto právo je podmíněno vytknutím vady u prodejce nebo zda je na vytknutí u prodejce nezávislé. Nejvyšší soud se opakovaně přiklonil k druhé možnosti, tedy že kupující může bez zbytečného odkladu prodávajícímu vytknout vadu prodané věci případně až v návrhu na zahájení občanského soudního řízení, jímž uplatní konkrétní práva z odpovědnosti

²¹⁰ BEZOUŠKA, Petr. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*, 2006, č. 12, s. 15-17.

²¹¹ R 2/78 s. 42

za vady prodané věci.²¹² „Účinky uplatnění nemá ještě podání návrhu u soudu, ale až doručení tohoto návrhu prodávajícímu.“²¹³

²¹² R 9/78; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2008, sp. zn. 33 Odo 1300/2006

²¹³ VRABEC, Josef. *Právní ochrana zákazníka*. Praha : Prospectum, 1991. s. 51.

6 Úprava de lege ferenda

6.1 Vnitrostátní úroveň

Úprava de lege ferenda je ve vnitrostátním právu spojena s návrhem nového občanského zákoníku²¹⁴.

Dle návrhu má nový občanský zákoník 2936 paragrafů, které jsou rozděleny do 5 částí.

Pojetí prodeje zboží v obchodě je upraven v části čtvrté, hlava druhá, díl první, pododdíl pátý v § 2001 - § 2017. Úprava zůstává v kodexu téměř shodná s dnešní úpravou. Dochází pouze ke stylistickým úpravám a přesunutí některých otázek do obecných ustanovení o koupi zboží. Zejména jde o fakultativní záruku (§ 1959), běh záruční doby (§ 1960) či práva kupujícího z vadného plnění (§ 1943 - § 1957). Taktéž dochází k upřesnění vymezení použitelnosti zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Tato speciální ustanovení se nepoužijí, pokud je kupujícím podnikatel a při uzavření smlouvy je z okolností prodeje zřejmé, že se koupě týká jeho podnikatelské činnosti.

Další změnou, ne však přímo obsaženou v ustanoveních o prodeji zboží v obchodě, je definice pojmu spotřebitel. Nově je jeho definice upravena samostatně v části první, hlava druhá, díl čtvrtý v § 393: „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu

²¹⁴ Již od devadesátých let byly snaha o vytvoření nového kodexu soukromého práva, který by nahradil stávající občanský zákoník. V této době začala působit při Ministerstvu spravedlnosti ČR komise pro rekonstrukci občanského práva, tvořená zástupci široké právnické veřejnosti (advokáti, notáři, soudci i akademičtí pracovníci). V roce 2000 pověřil tehdejší ministr spravedlnosti Otakar Motejl dva z jejích členů, profesora Karla Eliáše a docentku Michaelu Zuklínovou, přípravou věcného záměru nového občanského zákoníku. Věcný záměr byl schválen v dubnu 2001, tímto začala první fáze přípravy nového občanského zákoníku. V lednu 2003 byla představena první verze návrhu, o čtyři roky později byla zveřejněna druhá verze. V roce 2008 bylo provedeno připomínkové řízení, do něhož se zapojila široká odborná i laická veřejnost (prostřednictvím speciálně zřízené e-mailové adresy obcanskyzakonik@msp.justice.cz). V lednu 2009 byl návrh předložen vládě, která jej následně 27. dubna schválila. Podrobněji <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

s podnikatelem nebo s ním jinak jedná." Lze zde tedy spatřovat určité odlišnosti od úpravy současné. Předně je v definici nahrazen pojem „osoba“ pojmem „člověk“. Z čehož jednoznačně vyplývá, že spotřebitelem pro účely občanského zákoníku může být pouze fyzická osoba. Taktéž je v nové definici rozšířeno negativní vymezení spotřebitele, tedy „osoba, která uzavírá smlouvu mimo rámec svého povolání“. Poslední změnou v definici je doplnění druhého subjektu vztahu, tedy podnikatele. Definice podnikatele pro účely spotřebitelských smluv je vymezena v následujícím paragrafu, v § 394 odst. 2, podnikatelem je „každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná svým jménem na účet podnikatele.“

6.2 Komunitární úroveň

Potřeba změny právní úpravy komunitárního práva v oblasti ochrany spotřebitele je řešena již několik let, hlavními důvody je vzrůstající rozvoj obchodu, zejména pak obchodu přeshraničního a potřeba zjednodušení právních předpisů.

Prvním impulzem pro revizi bylo vydání Komunikace Evropské komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 11. října 2004, nazvané „**Evropské smluvní právo a revize acquis: cesta vpřed**“. Tímto dokumentem začala první fáze revize, tzv. *diagnostická fáze*. Cílem této fáze bylo zhodnocení dosavadního stavu právní úpravy a navržení případných řešení.

Jako základní důvody pro revizi spotřebitelského *acquis* lze uvést zejména:

- a) Terminologické rozdíly - jde o různé definice jednotlivých pojmů, zejména jde o definici pojmu spotřebitel či nejednotné označování druhé strany

(jsou používány pojmy „prodávající“, „obchodník“ apod.). Některé pojmy nejsou definovány vůbec.

b) Různé zakotvení informační povinnosti prodávajícího vůči spotřebiteli. Není stanovena jednotný obsah či forma.

c) Problémy vznikající v souvislosti s právem na zrušení smlouvy. Toto právo je v různých směrnících odlišně označováno (právo na zrušení smlouvy, právo na odstoupení od smlouvy,...), odlišné jsou také podmínky a lhůty pro jeho uplatnění.²¹⁵

První fáze revize byla zakončena dne 8. února 2007 vydáním **Zelené knihy o revizi spotřebitelských smluv**²¹⁶. Zelená kniha se zabývá zejména problémy vztahujícími se k osmi vybraným směrnícím. Těmi jsou směrnice 85/577/ES (prodej zboží mimo provozovnu), 90/314/EHS (souborné zájezdy), 93/13/EHS (nepřiměřené smluvní podmínky), 94/47/ES (time-sharing), 97/7/ES (dálkový prodej), 98/6/ES (označování zboží cenami), 98/27/ES (žaloby na zdržení se protiprávního jednání) a 99/44/ES (prodej spotřebního zboží a záruky). Hlavním cílem Zelené knihy je zlepšení a zjednodušení dosavadní právní úpravy.²¹⁷

Za tímto účelem stanovuje tři přístupy:

a) **Vertikální přístup** - na jeho základě by došlo k postupné novelizaci dotčených směrnic. Jednotlivé směrnice by byly přizpůsobeny trhu a technologickému rozvoji.

b) **Smíšený přístup** (horizontální nástroj kombinovaný v případě potřeb s vertikální akcí)- tento přístup je založený na společném horizontálním nástroji, kde by byly regulovány otázky společné všem spotřebitelským smlouvám.

²¹⁵ KNOBLOCHOVÁ, Věra. *Revize spotřebitelského acquis*. mpo.cz, 25. května 2007 [cit. 31. května 2009]. Dostupné na <<http://www.mpo.cz/dokument5630.html>>

²¹⁶ Dále jen „Zelená kniha“.

²¹⁷ Podrobněji Zelená kniha o revizi spotřebitelského acquis, dostupná na www.mpo.cz

V konkrétním případě by tato úprava byla případně doplněna vertikálním nástrojem.

c) **Zachování stavu: bez revize.**

Každý členský stát byl povinen se k Zelené knize vyjádřit a uvést své stanovisko k jednotlivým problémům a upřednostnit jím zvolené nejhodnější řešení. Česká republika se v otázce přístupu ke změně právní úpravy přiklonila k přístupu smíšenému.²¹⁸

Další fází, v současné době poslední, je zveřejnění znění návrhu nové směrnice o právech spotřebitelů ze dne 8. října 2008 Evropskou komisí. Tato směrnice má vzniknout jako důsledek revize spotřebitelského *acquis*. Návrh nové směrnice reviduje čtyři dosavadní směrnice (č. 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, č. 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách a č. 99/44/ES o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží) a slučuje je do jediné **Směrnice o právech spotřebitelů**.

Uvedená směrnice je na rozdíl od předchozích založena na principu úplné, maximální harmonizace (tzn. členské státy nemohou nechat v platnosti a ani následně přijímat ustanovení odlišná od ustanovení této směrnice, a to ani ta ustanovení, která zaručují vyšší stupeň ochrany). Pravidla, která mají být na základě této směrnice sjednocena, zahrnují: „ minimální požadavky na informace pro spotřebitele, podmínky pro dodání, přechod rizika, soulad se smlouvou a nápravu rozporu se smlouvou, náklady a škody, zákonné a obchodní záruky, právo odstoupit od smlouvy nebo seznam nepřiměřených podmínek, které jsou za všech okolností považovány za nepřiměřené (tzv. černý

²¹⁸ Podrobněji a další stanoviska České republiky k Zelené knize viz dokument: *Pozice České republiky k dokumentu Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského acquis*. Dostupné na www.mpo.cz

seznam) a jež jsou považovány za nepřiměřené a musí projít
přezkumem nepřiměřenosti (tzv. šedý seznam). Ze základních
pravidel jsou připuštěny výjimky, které zohledňují specifika
některých druhů podnikání.“²¹⁹

²¹⁹ *Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů.*
mpo.cz, 19. listopadu 2008 [cit. 31. května 2009]. Dostupné na
<<http://www.mpo.cz/dokument52420.html>>.

Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit komplexní souhrn právní úpravy odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě a to nejen na základě předpisů soukromoprávních, ale i s ohledem na předpisy veřejnoprávní.

Jak již bylo v úvodu zmiňováno, celá práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol, které jsou následně dále strukturovány.

První kapitola se zabývá historickým vývojem odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě. Tato kapitola se vztahuje na historii odpovědnosti za vady na našem území a popisuje ji prostřednictvím nejdůležitějších mezníků. Základem vývoje práva, tedy i odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě, je římské právo, jež je v mnoha ohledech východiskem i pro dnešní právní úpravu nejen u nás, ale i v řadě dalších států. Krom římského práva jsou dalšími důležitými mezníky jednotlivé soukromoprávní kodexy platné na našem území (ABGB, občanský zákoník z roku 1950 a do dnes platný občanský zákoník z roku 1964).

Druhá kapitola rozebírá současnou právní úpravu spotřebitelských smluv především s ohledem na prodej zboží v obchodě a to nejen v rovině soukromoprávní, ale i v rovině veřejnoprávní. Jedná se zejména o jeho ústavní zakotvení a úpravu v občanském zákoníku s odkazem na právní úpravu požadovanou Evropským společenstvím průběh její implementace a soulad s naší právní úpravou. Taktéž je zde zahrnuta část věnující se pramenům právní úpravy ve Velké Británii.

Třetí kapitola obecně vymezuje pojem odpovědnosti v občanském právu a její dělení. V první části se zabývá vymezením definice odpovědnosti, zde jsou porovnány nejznámější názory teoretiků občanského práva Knappa, Švestky, Knappové, Lubyho a Macura. Taktéž jsou zde uvedeny předpoklady vzniku odpovědnosti.

Čtvrtá kapitola je již věnována konkrétně odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě a jejímu dělení na odpovědnost zákonnou a záruční. V rámci zákonné odpovědnosti za vady je řešena především problematika shody (rozporu) s kupní smlouvou a s tím související soulad naší právní úpravy s právní úpravou požadovanou právem Evropských společenství. V rámci záruční odpovědnosti je řešena otázka zákonné záruky a fakultativní záruky (ať již smluvní záruky nebo záruky jednostranně založené). V této kapitole jsou dále samostatně rozebrány jednotlivé nároky kupujícího z odpovědnosti za vady a popsána pravidla pro jejich uplatnění. Závěrečná část se zabývá problematickými otázkami zvláštních institutů odpovědnosti za vady, kterými jsou doživotní záruka, prodej věci použité, prodej věci se slevou, prodej věcí, které se rychle kazí.

Pátá kapitola upravuje uplatňování práva z odpovědnosti za vady. Uplatňování práva z odpovědnosti za vady je zde děleno do tří fází: zjištění vady, uplatnění této vady u prodávajícího a uplatnění nároku z odpovědnosti za vady u soudu. Nejrozsáhleji je zpracována část zabývající se uplatňováním práva z odpovědnosti za vady u prodávajícího. Podrobně je zde řešena otázka důvodnosti uplatnění, subjektů oprávněných z odpovědnosti za vady, místa a lhůty pro odpovědnosti. Též jsou zde řešeny některé praktické problémy, které se v praxi nezřídka objevují.

Závěrečná šestá kapitola se věnuje úpravě de lege ferenda na úrovni vnitrostátní a úrovni komunitární. Vnitrostátní úroveň je reprezentována návrhem nového občanského zákoníku. Komunitární snahou o revizi spotřebitelského *acquis* a novou směrnici o právech spotřebitelů.

Jak již bylo výše uvedeno, je jako součást práce začleněna komparace naší právní úpravy s právní úpravou ve Velké Británii. Jelikož oba státy jsou členy Evropských

společenství, dalo by se předpokládat, že úprava bude totožná, neboť oblast spotřebitelských smluv je oblastí se značnou intervencí úpravy ES. Přesto se zde najdou různé odlišnosti, nejvýraznější např. v otázce druhů odpovědnosti při prodeji zboží v obchodě. Jak bylo výše popsáno, v našem právním řádu nacházíme zákonnou odpovědnost za vady a záruční odpovědnost, ta se ještě dělí na záruční odpovědnost zákonnou a záruční odpovědnost fakultativní. Naproti tomu úprava Velké Británie počítá pouze se zákonnou odpovědností za vady (odpovědnost za shodu s kupní smlouvou) a fakultativní zárukou. Důvodem těchto nesourodých úprav je pravidlo minimální harmonizace práva ES, jež umožňuje, aby členské státy přijaly právní úpravu přísnější. V poslední době je cílem ES přejít od pravidla minimální harmonizace k pravidlu opačnému.

Použité prameny a literatura

Odborná literatura

BLAHO, P., HARAMIA, I., ŽIDLICKÁ, M. *Základy římského práva*. Bratislava : MANZ, 1997. 483 s.

BLAHO, K., REBRO, P. *Římské právo*. Bratislava : MANZ, 1997. 388 s.

BRATGATE, R., TWIGG-FLESNER, CH. *Blackstone's guide to consumer sale and associated guarantees*. Oxford : Oxford Univerzity Press, 2003. 309 s.

BRYXOVÁ, Vendula. Prodej zboží? Prodej v obchodě? In MALACKA, Michal (ed.). *Sborník příspěvků z konference Monseho olomoucké právnické dny 2007*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci Právnická fakulta, 2008. s. 162 - 171.

DOBSON, P. *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6 th edition. London : Sweet & Maxwell, 2006. 512 s.

DUPAL, L., MICHLOVÁ, I., NOVÁK, K. *Rádce spotřebitele 1. Rizika při nákupu zboží*. Brno : CP Books, a.s., 2005. 254 s.

ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 1. svazek, § 1 - 487*. Praha : Linde, 2008. 1396 s.

ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2. svazek, § 488-880*. Praha : Linde, 2008. 1242 s.

FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník - poznámkové vydání s judikaturou*. 11. vydání. Praha : Linde, 2006. 856 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2001. 1189 s.

HULVA, Tomáš. *Ochrana spotřebitele*. Praha : ASPI, 2004. 452 s.

KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 2. vydání. Praha : C.H.Beck, 1995. 386 s.

KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha : ČSAV, 1968. 274 s.

KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 1*. 3. vydání. Praha : ASPI, 2002. 471 s.

KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha : ASPI, 2006. 612 s.

LUBY, Štefan. *Prevencia a zodpovednosť v občianskom prave I*. 1. vydání. Bratislava, 1958. 661 s.

PELIKÁN, T., BOHŮNKOVÁ, K. *Prodávající a spotřebitel: jak přecházet konfliktům a urovnávat spory*. Praha : Spotřebitelský poradenský a informační servis, 2005. 90 s.

SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Civilní kodexy 1811-1950-1964*. Brno : Doplněk, 1993. 594 s.

SKŘIVÁNKOVÁ, Kateřina. Několik poznámek k zelené knize o revizi spotřebitelského acquis. In FIALA, J., HURDÍK, J., SELUCKÁ, M. (ed.). *Současné aktuální otázky spotřebitelského*

práva. *Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18. ledna 2008.* Brno : Masarykova univerzita, 2008. s. 18-24.

ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva.* Praha : Univerzita Karlova, 1976. 280 s.

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 1 - 459. Komentář.* 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2008. 1220 s.

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 - 880. Komentář.* 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2008. 1085 s.

TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady.* Praha : Linde, 2008. 222 s.

TICHÝ, Luboš. *Dokumenty ke studiu evropského práva.* 3. vydání. Praha : Linde, 2006. 910 s.

VRABEC, Josef. *Právní ochrana zákazníka.* Praha : Prospectrum, 1991. 123 s.

Odborné časopisecké prameny

BEZOUŠKA, Petr. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*, 2006, č. 12, s. 15-17.

HANDLAR, Jiří. Právní odpovědnost - netradiční zamyšlení nad tradičním pojmem. *Právník*, 2004, č. 11, s. 1041-64.

HULVA, Tomáš. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 1, s. 32-40.

KNAPP, Viktor. Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. *Stát a právo*, 1956, č. 1, s. 66 a násl.

NOVÁČEK, Roman. Poskytování doživotní záruky. *Právní rozhledy*, 2000, č. 6, s. 259-262.

VOZÁB, J., SLAVÍČEK, J. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu? *Právní rozhledy*, 2003, č. 1, s. 22-25.

SOBOTKA, Martin. Povinnosti při prodávání zboží v obchodě. *Právní rádce*, 2001, č. 12 - příloha, s. 1-8.

SOKOL, Tomáš. Odpovědnost za vady. *Právní rádce*, 2001, č. 11, s. 5-7.

FRK, Patrik. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11-12, s. 72-74.

PIPKOVÁ, Hana. Základní práva spotřebitele. *Právní rádce*, 2001, č. 7, s. 9-13.

POHL, T. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, č. 1, praktická příručka, s. I-VIII

ZOULÍK, František. Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany. *Právní rozhledy*, 2002, č. 3, s. 109-116.

Internetové zdroje

www.coi.cz

www.dtest.cz

www.epravo.cz

eurlex.europa.eu/

www.justice.cz

www.mpo.cz

www.mfcr.cz

obcanskyzakonik.justice.cz

www.unmz.cz

www.spotřebitele.info

www.statutelaw.gov.uk

www.znalci-komora.org

JIRKAL, Josef. *Vady u věci prodané v obchodě* [online]. Epravo.cz, 14. března 2003 [cit. 26. května 2009]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/vady-u-veci-prodane-v-obchode-21588.html?mail>.

KNOBLOCHOVÁ, Věra. *Revize spotřebitelského acquis*. Mpo.cz, 25. května 2007 [cit. 31. května 2009]. Dostupné na <http://www.mpo.cz/dokument5630.html>.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů. mpo.cz, 19. Listopadu 2008 [cit. 31. května 2009]. Dostupné na <http://www.mpo.cz/dokument52420.html>.

Pozice České republiky k dokumentu Zelená kniha o přezkumu spotřebitelského acquis. Dostupné na www.mpo.cz.

Judikatura

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR zveřejněné jako č. 17 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, rok 1976 (také jen R 17/1976)

Zhodnocení Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. prosince 1977, sp. zn. Cpj 42/77 (také jen R 2/1978)

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. května 1977, sp. zn. 10 Co 70/77 (také jen R 38/1978)

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. prosince 1979, sp. zn. Cpj 100/79 (také jen R 2/1980)

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. července 1981, sp. zn. 3 Cz 67/81

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 10 C 298/81

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. prosince 1982, sp. zn. Cpj 40/1982 (také jen R 22/1983)

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR 1 Cz 54/82

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 10 C 298/81

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. Zn. 3 Cz 8/86 (nebo také jen B 31/1987)

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 3/2000 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 18, nález č. 93, vyhlášen pod č. 231/2000 Sb.)ze dne 21. června 2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 956/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2004, sp. zn. 32 Odo 976/2002

Rozsudek NS sp. Zn. 22 Cdo 1625/2002, ze dne 28. ledna 2003

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Odo 329/2004 ze dne 29. července 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2005, sp. zn. 25 Cdo 1612/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 26 Odo 1503/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2008, sp. zn. 33 Odo 1300/2006

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 121/06 ze dne 9. srpna 2007.

Priest v. Last (1903 CA)

Wallis & Wells v. Pratt and Haynes (1911)

Thornett & Fehr v. Beers (1919 KB)

Re Moore and Landauer (1921 CA)

Pinnock Bros. v. Lewis & Peat (1923 KB)

Grant v. Australian Knitting Mills (1936)

Griffiths v. Peter Conway (1939 CA)

Beale v. Taylor (1967 BA)

Ashington Piggeries v. Hill (1971 HL)

R & B Customs Brokers Co. Ltd v. United Dominions Trust Ltd
(1988 CA)

Harlingdon & Leinster Enterprises Ltd v. Christopher Hull Fine
Aet Ltd (1990 CA)

Cape and Idealservice MN RE - ECJ judgment of 22 November
2001, joined cases C-541/99 and C-542/99 - *Cape Snc
v Idealservice Srl and Idealservice MN RE Sas v OMAI Srl*

Právní předpisy

- Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., ze dne 1. června 1811
Všeobecný občanský zákoník
- Zákon Národního shromáždění č. 141/1950 Sb., ze dne
25. října 1950, občanský zákoník.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění
pozdějších předpisů.
- Zákon České národní rady č. 64/1986 Sb., ze dne
20. října 1986 o České obchodní inspekci, ve znění
pozdějších předpisů.
- Zákon č. 526/1990 Sb., ze dne 27. listopadu 1990
o cenách, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška federálního ministerstva financí, ministerstva
financí České republiky a ministerstva financí Slovenské
republiky č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon
č. 526/1990 Sb., o cenách, ze dne 22. prosince 1990, ve
znění pozdějších předpisů.

- Zákon číslo 513/1991 Sb., ze dne 5. listopadu 1991, obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 104/1995 Sb., ze dne 24. května 1995, kterým se mění a doplňuje zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 217/1993 Sb. a zákona č. 40/1995 Sb., a mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 22/1997 Sb., ze dne 24. ledna 1997 o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 110/1997 Sb., ze dne 24. dubna 1997 o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 367/2000 Sb. ze dne 14. září 2000, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 321/2001 Sb., ze dne 17. srpna 2001, o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 135/2002 Sb. ze dne 15. března 2002, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 136/2002 Sb. ze dne 15. března 2002, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 235/2004 Sb., ze dne 1. dubna 2004, o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 480/2004 Sb., ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 127/2005 Sb., ze dne 22. února 2005, o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 56/2006 Sb., ze dne 2. února 2006, kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 36/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Směrnice Rady 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, ze dne 20. prosince 1985.
- Směrnice Rady č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, ze dne 5. dubna 1993.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES o ochraně nabyvatelů ve vztahu k některým aspektům smluv o nabytí práva k užívání nemovitosti na časový úsek, ze dne 26. října 1994.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ze dne 20. května 1997.

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží, ze dne 25. března 1999.
- Směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronickém obchodu na vnitřním trhu, ze dne 8. června 2000.
- Směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku, ze dne 23. září 2002.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, 11. května 2005.
- Supply of Goods Act 1973.
- Unfair Contract Terms Act 1977.
- Sale of Goods Act 1979.
- Supply of Goods and Services Act 1982.
- The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002.